

KYLKIRAUTA

Maanpuolustuksen ja johtamisen erikoislehti

4/2008

Suomalaiset johtajat luottavat koulutuksessa Puolustusvoimiin ja JTO:hon.

Koulutus- ja kehityspalvelut kaikille
työelämän osa-alueille.

JTO | JOHTAMISTAIDON
OPISTO

Österbyntie 617, 02510 Oitmäki, puh. 010 7555 000, www.jto.fi

COMBATFIT
TACTICAL CO.
SOURCE
ALTA TACTICAL

MOLLE-TASKUT, VARUSTELIIVIT, JUOMAREPUT JA SÄILIÖT, POLVI- JA KYYNERSUOJAT YMS.

MAAHANTUONTI: WWW.OPERATORFI 045 133 0404 CASTRÉNINKATU 13 00530 HELSINKI MA-TO KLO 13:00-19:00

CC SYSTEMS

**Cross Country
Systems Oy**
Finlaysoninkuja 21 A
FI-33210 Tampere
FINLAND

Contact:
Kauko Helevirta
GSM:
+358 400 621277
Email:
kauko.helevirta@cc-systems.com

Making systems and electronics for defence
use and heavy conditions

www.cc-systems.com

**Wireless World
Local Solution**

SATEL

www.satel.com

Kieli puhuu meitä

”Referenssiarkkitehtuuri, elinjaksoauditointi, implementointi, core edit, toiminnanohjaus ja SOA-malli!” Edellä oleva lista pitää sisällään muutamia sanoja, joihin olen työssäni viime aikoina törmännyt, mutta joiden sisältö jäi ainakin aluksi epäselväksi. Osa sanoista vaikutti suomen kieleltä, mutta niiden sisältö ei avautunut, vaikka tunnistin yhdyssanan osien merkityksen. Osassa taas sana ei vaikuttanut olevan aiemmin tuntemaani suomen kieltä ollenkaan. Tällaisia sanoja pursuavat tekstit ovat käymässä erilaisissa organisaatioissa, myös puolustusvoimissa, yhä yleisemmiksi. Työssä käytetty kieli on tullut yhä eriytyneemmäksi; ammattilaiset puhuvat toisilleen erikoistermeillään. Kun termeihin vihkiytymätön lukee tekstiä, joka pursuaa lukijalle tuntemattomia termejä, jää kirjoittajan viesti vähintäänkin epäselväksi.

Kielen perustehtävä on välittää erilaisia viestejä ja toimia ajattelun työkaluna. Kieli ei kuitenkaan ole pelkästään väline, jossa jollekin asialle pyritään vakiinnuttamaan jokin tietty kielellinen edustaja eli merkki. Se, miten ymmärrämme havaitsemamme, on rakentunut kielen avulla. Siksi käytetty kieli ohjaa myös ajatteluamme ja ylipäänsä sitä miten voimme asioita ilmaista. Eräs filosofi onkin todennut: ”Emme me puhu kieltä, vaan kieli puhuu meitä”. Merkkien taustalta löytyy nimittäin erilaisia tapoja nähdä todellisuus. Tämän vuoksi ei olekaan yhdentekevää, millaista kieltä me työssämme joudumme käyttämään. Ottamalla käyttöön uusia sanoja voimme ottaa myös käyttöön sanojen takana piileviä ideologioita. Kaikkilahan meillä lienee muistissa esimerkiksi naapurimaamme edesmenneessä poliittisessa järjestelmässä käytössä olleita sanoja, joiden taustalla piili jotain aivan muuta kuin mitä sanakirjasta katsomalla pystyi päättämään.

Kielellä voidaan käyttää myös valtaa. Kielivallan yksi muoto on käyttää sellaista kieltä, etteivät sitä muut ymmärrä. Tällöin on helppoa erotella toisistaan me ja ”ne muut”. Slangi on tästä yksi hyvä yleismaailmallinen esimerkki. Toisen vastaavan esimerkin tarjoaa englannin kieli Isossa-Britannissa, jossa puheen perusteella pystytään erottelemaan puhujan luokka- ja koulutustausta välittömästi. Jos ajatellaan edellistä Suomen maanpuolustuksen kannalta, on tärkeää pitää huolta siitä, ettei ammattisotilaiden käyttämä kieli muodostu sellaiseksi, että tulemme automaattisesti erotelleeksi ammattisotilaat ja reserviläiset toisistaan. Organisaatiomme sisään ei saisi muodostua eliittejä, jotka käyttävät omaa kieltään eläen omassa todellisuudessaan, johon ”kentän” miehillä ja naisilla ei ole pääsyä.

Miksi sitten käyttämämme kieli muuttuu? Yksi syy on varmasti tietojärjestelmien leviämässä. Ne tuovat mukanaan uutta kieltä ja niiden käyttöönotto saattaa edellyttää jopa oman tarkan kielijärjestelmän rakentamista, sillä ilman sitä ohjelma ei toimi. Usein tämä rakenne kuitenkin vaikuttaa siltä, että se on luotu järjestelmänsinöörien ja koneiden toiminnan, ei tavallisen järjestelmää käyttävän ihmisen näkökulmasta. Toisena ”syypäänä” pidän kansainvälistymistä; puhekieleen on levinnyt lainasanoja varsinkin englannin kielestä ja myös erilaiset kansainväliset lyhenteet ovat vallanneet alaa. Kolmanneksi erilaiset uudet ”siviili-ismit” tuovat mukanaan uutta sanastoa. Erityisesti liiketalouden johtamisopit ovat tunnettuja

myyviltä ja hienoilta kuulostavista termeistään, jotka lähemmän tarkastelun jälkeen osoittautuvat ristiriitaisiksi ja sisällöltään tyhjiksi. Tällaisesta esimerkkinä on vaikkapa tämän numeron teema - strateginen johtaminen - jonka sisällöstä ei ole päästy liiketaloustieteessä yksimielisyyteen. Usein strategista johtamista vielä määritellään termein, jotka tarkemmin tutkien paljastuvat yhtä huonosti määritellyiksi. Edellisen perusteella tuntuu siltä, että sanoja on joskus otettu käyttöön ajattelematta sitä, sopivatko ne organisaatioon lainkaan. Usein muutosta on vielä haluttu korostaa ja tehdä siitä hienomman kuuloista käyttämällä hienolta kuulostavia sanoja, vaikkei mitään pakkoa olisi ollutkaan ja vaikka käytössä jo olisi samaa tarkoittavia vakiintuneita suomenkielisiä sanoja.

Lopuksi kerron vielä tarinan eräästä yrityksestä, jonka yhdellä liiketoimintayksiköllä oli taannoin ongelma. Paikallisilla alajohtoportailta oli jatkuvasti vaikeuksia toteuttaa liiketoimintayksikön edellyttämää toimintaa annetuissa aikatauluissa ja budjettien raameissa. Liiketoimintayksikön johto päätti korjata tilanteen lähtemällä kiertämään ja kouluttamaan alajohtoportaita. Ensimmäisessä koulutustilaisuudessa ongelmille alkoi löytyä syy, joka ei ollut ennalta odotettu. Kun joka toinen sana piti selittää kuulijakunnalle, todettiin, ettei vika ollutkaan alajohtoportaiden tyhmyydessä. Osoittautui, että liiketoimintayksikkö puhui muulle organisaatiolle aivan käsittämätöntä kieltä. Kieli ei puhunut heissä.

Marko Laaksonen

marko.laaksonen@mil.fi

*Vyötti miekan vyötärölle
kupeellensa Kylkiraudan.*

*Teiss on taiston tulta peistä
kylmyyttä myös Kylkiraudan.
(Eino Leino)*

Sisältö

- 1 Kieli puhuu meitä
Marko Laaksonen
- 3 Tulevaisuuden näkymiä
Juha-Pekka Liikola
- 4 Kansanedustaja Juha Korkeojan haastattelu
Marko Laaksonen & Arto Kotro
- 10 Strategia tyhjyyden tienä
Mika Aalto
- 16 Strategian jalkautus julkisella sektorilla
Sampo Terho
- 20 Johtamisoppia viranomaisharjoituksista
Vesa Valtonen
- 24 Blogiajan sodankäyntiä
Heikki Siltala
- 29 Henkilöstö maineenhallinnan unohdettu voimavara?
Mikko Streng
- 32 Mielenpitoilla ja mielikuvilla johtamista
Aki-Mauri Huhtinen & Juha Tammikivi
- 37 Mentorointiin evp-upseereita
Reima Launonen
- 40 Suomalaisen sotilasarvohierarkian synty
Jukka Mattila
- 44 Kadettiupseerien ex librikset
Antti Juutilainen
- 47 Mielenpitoita
- 48 Pääsihteeri Pekka Rapilan haastattelu
- 50 Pääsihteerin palsta
- 51 Tapahtumia, kurssien kuulumisia ja muuta ajankohtaista
- 75 Kolumni
- 76 In memoriam

KYLKIRAUTA

Kadettikunta ry:n jäsenlehti
vuodesta 1935, N:o 241, 4/2008
ilmestyy neljä kertaa vuodessa
painos 6000 kappaletta

Päätoimittaja

Marko Laaksonen
Komentajakapteeni
Maanpuolustuskorkeakoulu, Johtamisen
laitos, PL 7, 00861 Helsinki
Puh. 09-181 46455, 040 568 4986
marko.laaksonen@mil.fi

Tilaukset, osoiteen- muutokset ja laskutus

Marjukka Lehtinen
Puh. 09-490 759, Fax. 09-446 262
marjukka.lehtinen@kadettikunta.fi
Kadettikunnan toimisto
Eino Leinon katu 12 E 64, 00250 Helsinki

Kotisivut: www.kadettikunta.fi

Artikkelitoimittaja

Arto Kotro
Puh. 050-307 9454
arto.kotro@kadettikunta.fi

Toimitusneuvosto

Sami Aarnio (pj), Pekka Rapila (vpj), Tapio
Skog, Olli Vuorio, Jarno Linnéll, Panu Pok-
kinen, Marko Laaksonen, Arto Kotro, Liisa
Knudsen

Kuvatoimittaja

Liisa Knudsen
liisa.knudsen@kolumbus.fi
Umpiaidanpolku 4 D 20, 00840 Helsinki
Puh. 09-677 715, 050-587 1318

Tilauhinnat

Vuosikerta 25,00 eur, Irtonro 8,00 eur

Kansikuva: Puolustusvoimat: Janne
Kuusela & Juhani Kandell

Ulkoasu

Toimitussihteeri Sabina Krogars
sabina.krogars@kadettikunta.fi

Painopaikka

Kirjapaino Uusimaa, Porvoo 2008
ISSN 0454-7357

Seuraava numero

Seuraavaan numeroon tarkoitettun materi-
aalin on oltava päätoimittajalla 6.2. men-
nessä, kuvamateriaali 6.2. kuvatoimittajalla.
Tekstit tulee toimittaa joko digitaalisessa
muodossa tai paperikuvina, jos diginä niin
resoluutio 300 dpi ja jpeg-muodossa. Ei
internet-kuvia. Paperikuva palautetaan erik-
seen sovittaessa.

Ilmoitushankinta

Pertti Kukkonen
ADspace Oy
Puh. 050-577 3177
pertti.kukkonen@kadettikunta.fi

Tulevaisuuden näkyviä

Vuoden viimeisessä Kylkiraudas-ssa on paikallaan käsitellä syyskokouksen antia. Ilahduttavaa kokousyleisöä katsellessa oli nuorten silmiinpistävän runsas osallistuminen. Kokouksen alla kuultiin vanhan tavan mukaan korkeatasoiset esitelmät. Aluksi everstiluutnantti Heikki Pohja kertoi alue-toimistosta uutena organisaationa. Tieto tuli ilmeiseen tarpeeseen, sillä vaikka kyseinen organisaatio tiedetään, ovat monelle sen tehtävät ja toiminta vielä jonkin verran vieraita. Kenraaliluutnantti Herranen esitelmöi meneillään olevasta puolustusvoimien henkilöstörakenteen kehittämisestä. Tarve henkilöstörakenteen yksinkertaistamiseksi tuli kokousväelle selväksi. Vielä kahvipöytäkeskusteluisakin tämä kertautui henkilöstöalalla ja päätöksentekijöinä olleiden mielipiteissä.

Itse kokouksessa käsiteltiin tarkistettu strategia, ensi vuoden toiminta- ja taloussuunnitelma sekä valittiin uusi hallitus. Kokous oli vilkas keskusteluineen ja äänestyksineen. Hallituksen esittämä suunnitelma tulevasta toiminnasta niin strategian kuin vuoden 2009 toiminnan osalta hyväksyttiin pienin lisäyksin. Kadettikunta päätti seurata kokouksen alla esitettyä henkilöstörakenteen kehittämistä ja tarvittaessa omalta osaltaan toimia kadettiupseereiden arvostusta parantavasti. Tehty päätös juontuu säännöistämme, joiden mukaan yhdistyksemme yhtenä tehtävänä on huolehtia upseerien arvostuksesta. Tällä hetkellä näyttää siltä, että arvostuksen vähenemisen pelkoa ainakaan henkilöstörakenteen kehittämisen myötä ei suuremmalti kannata ruokkia. Kehitystä on tietenkin seurattava.

Hyväksytyt strategia antaa hyvät suuntaviivat Kadettikunnan työlle lähitulevaisuudessa. Kokouksen jälkeisessä koulutustilaisuudessa todettiin tarve siirtää toiminnan painopistettä nykyistä enemmän kadetti- ja piirien suuntaan. Kyse on usein ”uinuvien” tai vaikeassa asemassa olevien kadetti- ja piirien tarvitsemasta taloudellisesta tuesta, mutta muutenkin paikallistason toimintaan panostaminen näyttäisi olevan eräs tulevaisuuden haasteistamme. Aktiivisuuden tavoittelu ei

kuitenkaan saa muodostua itseisarvoksi. Siihen on aina liityttävä tarve ja niin sanottu sosiaalinen tilaus.

Vuoden vaihteessa aloittava hallitus on sopiva yhdistelmä laajaa näkemystä ja tuoreita ajatuksia, kokemusta ja nuoruuden intoa. Allekirjoittanut jatkaa puheenjohtajana, mistä luottamuksesta kiitän. Ilahduttavaa on, että Rajavartiolaitoksen upseeri valittiin hallitukseen ilmeisen pitkän tauon jälkeen. Tämän hallituksen kanssa on hyvät edellytykset onnistua.

Merkittävin henkilömuutos tapahtuu vuodenvaihteessa, kun pitkäaikainen pääsihteerimme, eversti Pekka Rapila siirtyy ansaitsemalleen eläkkeelle, vai pitäisikö sanoa Kadettikunnan reserviin. Hän on reilun kymmenen vuoden ajan toteuttanut vuosikokousten ja hallitusten päätöksiä ihailtavalla tarmolla. Hänen johdolla Kadettikunta on toteuttanut lukuisia seminaari-, tutkimus-, kirjoitus- ja opetusmenetelmäprojekteja. Nämä korkeatasoiset tuotteet, ja niiden kautta myös koko Kadettikunta, ovat saaneet osakseen varauksetonta arvostusta. Opetushallituksen sekä Historian- ja yhteiskuntaopin opettajien liiton kanssa tehdyn yhteistoiminnan koordinaattorina on toiminut nimenomaan pääsihteerimme. Näin ollen on pitkälti Pekan ansiota, että Kadettikunnan tuottamat modernit opetusmediat ovat nyt kaikkien koulujemme käytössä ja että veteraanien perintöä on siten merkittäväällä tavalla taltioitu. Näiden tuotteiden avulla voidaan opettaa koko itsenäisen isänmaamme historia. Rapila on tehnyt työnsä pääsihteerinä todella kiitosta ansaitsevalla tavalla. Kiitän eversti Rapilaa erittäin ansiokkaasta palvelusta Kadettikunnan tarkoituspäivien toteuttamisessa. Samalla toivotan eversti Juha Tammi-kiven lämpimästi tervetulleeksi pääsihteeriksemme.

Toivotan kaikille lukijoille Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta!

Juha-Pekka Liikola

Selonteko loppusuoralla

Kansanedustaja Juha Korkeaon haastattelu

Haastattelu: Marko Laaksonen & Arto Kotro

Kuvat: Juhani Kandell

Kokemäkeläinen kansanedustaja Juha Korkeaon on kiireinen mies. Hänellä on varsinaisesti kansanedustajan tehtäviin liittyvien asioiden lisäksi lähes lukematon määrä erilaisia luottamustehtäviä. Kiireittensä keskellä hän ehti eduskunta-avustajansa saattamana leppoisaan haastattelutilaisuuteen eduskunnan tiloihin.

Ilmatorjuntaupseeri

Olette reservin majuri ja ollut paljon mukana maanpuolustustyössä. Millainen on oma maanpuolustustautanne?

Varusmiespalveluksen jälkeen olin töissä edelleen kotimaakunnassani ja minut kutsuttiin usein kertausharjoituksiin. Silloinhan 1970-luvulla sotilaspiirit perustivat joukot ja kutsuivat henkilöstön kertausharjoituksiin. Porin seudulla oli paljon nuoria reservin vänrikkejä ja luutnantteja, mutta heistä monet lähtivät työn perässä Helsinkiin tai muualle Suomeen. Vaihtuvuus oli suuri. Itselläni oli maatilatausta ja pysin kotiseudullani Kokemäellä. Sotilaspiiriin kannalta olin hyvä koulutettava. Minä pysin organisaatioissa mukana. Olin saanut koulutuksen ilmatorjuntaupseeriksi ja aluksi olin kertausharjoituksissa ilmatorjuntajaoksen johtajana Lohtajalla, sitten patteriupseerina ja lopulta prikaatin ilmatorjuntatoimiston toimistoupseerina.

Maataloustuottajaliiton tehtävissä pääsin perehtymään maanpuolustukseen liittyviin asioihin ja kävin verraten varhain alueellisen maanpuolustus-

Kansanedustaja Juha Korkeaon on keskeisessä asemassa valmisteltaessa ulko- ja turvallisuuspoliittista selontekoa.

Hän on eduskunnan puolustusvaliokunnan puheenjohtaja ja hän on toiminut puheenjohtajana myös turvallisuuspoliittisessa seurantaryhmässä. Hän on tiukka yleisen asevelvollisuuden kannattaja. Sana NATO-optio on hänelle vieras. Kysymys on yhdestä mahdollisuudesta muiden joukossa.

kurssin. Sotilaspiiriin esikunnassa käsittelemään muun muassa vap-kysymyksiä. Eduskunnassa ollessani olen ollut jatkuvasti mukana ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa koskevissa asioissa.

Puolustusvaliokunnalla keskeinen rooli

Olette toiminut eduskunnan puolustusvaliokunnan puheenjohtajana kohta kaksi vuotta. Millaiseksi näette puolustusvaliokunnan merkityksen Suomen maanpuolustuksen ja turvallisuuden kokonaisjärjestelmässä?

Puolustushallinto ja puolustusvoimat ovat ennen kaikkea valtion toimintaa toisin kuin monet muut sektorit, joissa alueellisella hallinnolla on merkittävä rooli ja kuntien asema on keskeinen. Olen huomannut, että tästä johtuen eduskunnan ja puolustusvaliokunnan sekä valtiovarainvaliokunnan asianomaisen jaoston rooli ikään kuin katteen antajana on olennaisen tärkeä. Eduskunnan valiokunnan kautta puo-

lustushallinto liittyy kansanvaltaiseen päätöksentekoon. Toisin on monilla muilla aloilla. Esimerkiksi koulutuksessa ja sosiaalitoimessa ovat kunnissa omat lautakuntansa valtuustojen ohella ja on olemassa maakuntahallinto, joka myös käsittelee näitä asioita. Puolustushallinnolla ei tällaisia elimiä ole. Muun muassa tämä tekee eduskunnan puolustusvaliokunnan roolin hyvin keskeiseksi.

Selonteon valmistelu yhteistyötä

Viimeksi valmisteltaessa turvallisuus- ja puolustuspoliittista selontekoa käytiin rajanvetoa ulkoasiainvaliokunnan ja puolustusvaliokunnan välillä. Onko rajanveto käyty nyt lopullisesti vai onko edelleen avoimia kysymyksiä?

Luonnollisesti on koko ajan räjankäyntiä. Kyseessä on turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko. Ensimmäinen eli turvallisuuspoliittinen osa on ulkoministeriön valmisteleva

turvallisuusympäristön analyysi. Puolustusministeriö on vastannut johtopäätösosasta eli puolustuselonteko-osasta. Eduskunnassa on ministeriövastaavuus. Tämä tarkoittaa sitä, että puolustusvaliokunta käsittelee puolustusministeriön toimialaan kuuluvia asioita ja ulkoasiainvaliokunta ulkoasiainministeriön asioita. Kun selonteko on yhteinen asia, niin kumpikin valiokunta valmistelee selontekoa. Meillä ei ole yhteistä mietinnöntekokoneistoa tai menettelytapaa. Näin ollen jompikumpi valiokunta tekee lopullisen mietinnön ja toinen antaa lausunnon. Yhteistyö on toiminut hyvin. Itse olen varajäsen ulkoasiainvaliokunnassa ja voin osallistua sielläkin asioiden käsittelyyn. Käytännössä puolustusvaliokunta

Turvallisuuden rajaukset

Onko käsitettä turvallisuus Suomessa laajennettu jo liikaa, kun hyvin monenlaisista asioista puhutaan nykyisin uhkina? Mihin tulisi selonteossa vetää raja uhkakuvien määrittämiselle?

Turvallisuuspoliittisen seurantaryhmän työskentelyssä oli ensimmäinen tehtävä määritellä se, miten rajataan käsite turvallisuus. Olennaista on se, että turvallisuusympäristön analyysin on palveltava selonteon puolustuspoliittista ja puolustusvoimien kehittämistä koskevaa johtopäätösosaa. Tällä tavoin halusimme rajata turvallisuuskäsitettä. Tämäkin lähestymistapa tarkoittaa sitä,

Selonteossa pyritään laajaan yhteisymmärrykseen

Olitte puheenjohtaja eduskunnan turvallisuuspoliittisessa seurantar ryhmässä, joka jätti viime keväänä raporttinsa. Miten katsotte raportin vaikuttavan tulevan selonteon sisältöön?

Raportin rooli on se, että kun hallitus tekee oman selontekonsa, seurantar ryhmän raportti antaa perusteet arvioida sitä, mikä on eduskunnassa edustettujen puolueiden kanta näihin kysymyksiin. Meillä on ollut hyvä ja arvokas perinne, että pyritään selontekoon, joka on parlamentaarisesti laajasti hyväksyttävissä. Uskallankin tehdä sen johtopäätöksen, että hallitus pyrkii tekemään juuri tällaisen selonteon. Näin ollen seurantar ryhmän raportti ohjaa peruslinjauksissa selonteon valmistelutyötä.

Selontekomenettely tarkoituksenmukainen

Kokoomukselaiset ulko- ja puolustusministeri ovat puhuneet selontekomenettelyn muuttamisesta kevyemmäksi mutta samalla tiheimmin tehtäväksi. Onko nykyinen menettely mielestänne hyvä vai olisiko sille vaihtoehtoja?

Kaikissa asioissa on luonnollisesti kehittämisen varaa, niin tässäkin. Selontekomenettelyn kannalta on ehkä hyvä katsoa mitkä ovat menettelytavat esimerkiksi Ruotsissa ja Norjassa. Niissähän on samaan aikaan tehty tätä työtä. Siellä on hieman erilainen menettelytapa muun muassa siten, että puolustusvoimat tuottavat tähän prosessiin omat kehittämissuunnitelmansa. Sitä varmaan pitää miettiä vastaisuudessa. Kuitenkin perusidea siitä, että kun kyseessä on nimenomaan puolustuselonteko ja puolustusvoimien pitkän aikavälin kehittämissuunnitelmat, niin selontekomenettely, jossa pyritään myös laajaan poliittiseen yhteisymmärrykseen, puoltaa paikkaansa. Tässä tehdään suunnitelmia, jotka ulottuvat vähintään kahden tai kolmen hallituskauden ajalle. Puolustusvoimien suunnittelun perustana pitää olla poliittinen ennustettavuus, niin ettei esimerkik-

Kuva Puolustusvoimat.

tekee puolustusvoimien kehittämistä koskevan osan ja ulkoasiainvaliokunta turvallisuusympäristön analyysin. Totakai nämä liittyvät yhteen ja kumpikin valiokunta käsittelee myös toisen valmistelemia asioita.

Olemme luonnollisesti joskus miettineet mahdollisuuksia kehittää edelleen valiokuntarakennetta. Voisihan olla esimerkiksi ulko- ja turvallisuusasiain valiokunta, jossa olisi eri jaostoja kuten puolustusjaosto, kehitysyhteistyöjaosto ja kauppapoliittinen jaosto. Mitään muutoksia ei kuitenkaan ole nyt suunnitteilla. Kuten jo totesin, yhteistyö valiokuntien välillä sujuu erinomaisesti.

että on arvioitava laajasti turvallisuus-kenttää. Näin tapahtuu myös ulkomail-la. Totesimme tämän muun muassa seurantar ryhmän käydessä Pentagonissa. Erilaisia ulkomaisia analyysejä on luettavissa muun muassa internetissä. Uhkiin sisältyvät ilman muuta terrorismi ja verkkohyökkäykset. Uhkat on nähtävä kokonaisuutena. Ennen kaikkea keskitytään niihin uhkiin, jotka ovat tahallaan aiheutettuja. Ilmiönä esimerkiksi ilmastonmuutosta ei voida pitää tahallisen ja tietoisesti aiheutettuna, mutta se vaikuttaa ympäristöömme ja kriisinhallintatoimien kautta myös puolustusvoimien kehittämistarpeisiin.

si neljän vuoden välein tehdä suuria muutoksia. Selontekomenettely turvaa sitä pitkäjänteisyyttä, jota tarvitaan. Sen lisäksi tarvitaan jatkuvaa ulko- ja turvallisuuspolitiikan kehityksen arviointia. Tällaista tapahtuu luonnollisesti ulkoministeriössä ja ulkoasiainvaliokunnassa. Hallitus tuo myös näitä kysymyksiä tarpeen mukaan eduskuntaan isoon saliin samoin kuin voivat tehdä valiokunnat. Budjetin käsittelyn yhteydessä käsitellään myös aina turvallisuuspolitiikkaa. Nykyiset instrumentit ovat riittäviä, mutta ehkä olisi näiden lisäksi hyvä käydä säännöllisesti vuosittain laajempi turvallisuuspoliittinen keskustelu. Sitä varten hallitus voisi tehdä pohjatyön.

Pidän tärkeänä sitä, että meillä on puolustusvoimien pitkän tähtäyksen kehittämislinjauksia käsittelevä menettelytapa. Tässä asiassa ei ole eduskunnassa suuria erimielisyyksiä. Myös ulkoministeri Alexander Stubb on käynyt puolustusvaliokunnassa ja

todennut sekä siellä että isossa salissa, että selonteot ovat puolustusvoimien pitkän tähtäyksen kehittämislinjausten kannalta tarpeellisia. Sen sijaan hän kyllä tihentäisi ulko- ja turvallisuuspoliittista keskustelua ja lisäisi siihen mahdollisesti uusia elementtejä.

NATO vai liittoutumattomuus

Syksyn kuluessa NATO-kysymys on ollut paljon esillä. Keskusta ja te itsekin olette pysyneet liittoutumattomuuden ja itsenäisen uskottavan puolustuksen linjoilla. Olette myös todennut, että NATO-optio on olemassa, mutta ettei aikatauluja ole eikä niitä pidä tehdä. Mitkä ovat mielestänne NATO-option lunastamisen edellytykset?

Heti alkuun totean sen, että sana optio on aika huono. Se ei kuvaa hyvin itse asiaa. Parempi olisi kuvata,

millaisia muutoksia pitäisi tapahtua toimintakentässä, jotta jäsenyys tulisi ajankohtaiseksi. Tämä ei ole mikään matemaattinen kysymys, jossa tiettyjen asioiden toteutuessa lasketaan, että nyt laukeaa jäsenyyden hakemistarve. Kysymys on monipuolisesta harkinnasta. On otettava huomioon yhtäältä turvallisuusympäristössämme tapahtuvat muutokset ja toisaalta oman puolustuksemme kehittämisnäkymät. Ulko- ja turvallisuuspoliittisissa selonteoissa käsitellään juuri näitä asioita. Jää nähtäväksi, onko jossain vaiheessa oma tilanteemme olennaisesti muuttunut niin että jäsenyys tulee ajankohtaiseksi. Parempi kuin puhua optiosta olisi puhua siitä, että jäsenyys on Suomelle mahdollinen. Tämä mahdollisuus ei ole poissuljettu ideologisista, lainsäädännöllisistä tai perustuslaillisista syistä. Kysymys on lähinnä käytännöllinen, ei ideologinen. Liittyminen NATO: on yksi vaihtoehto muiden joukossa.

Pohjoismainen yhteistyö luonnollista

Viime aikoina on pidetty esillä pohjoismaista puolustusyhteistyötä. Onko tässä mielestänne kyseessä varteenotettava vaihtoehto liittoutumiselle?

Pohjoismainen yhteistyö puolustuskysymyksissä ei ole mikään muita ratkaisuja poissulkeva vaihtoehto. Yhteistyötä tarvitaan kaikissa turvallisuuspoliittisissa vaihtoehtoissa. Yhteistyö on luontevaa esimerkiksi materiaalikysymyksissä, kalliissa koulutushankkeissa sekä meri- ja ilmavalvonnassa. Pohjoismaat ovat luonteva yhteistyökumppani. Ruotsin kanssa yhteistyö on hyvin luonnollista, mutta myös Norja on tullut mukaan, vaikka kuuluukin NATO:on. Se sopii tietenkin, sillä meillä kolmella maallahan on yhteinen pohjoinen alue, jossa eri valtioiden alueet ovat limittäin. Valtiot ovat suuruusluokaltaan aikalaiilla samanlaisia, ja haasteet ovat samantyyppisiä. Voidaankin sanoa myös, että kaikilla kolmella valtiolla on hyvä poliittinen tilaus ja henki pohjoismaiselle yhteistyölle.

Reservissä on voimamme

Puolustusvoimat teknillistyy ja ammattimaistuu. Te olette korostanut kuitenkin laajan reservin merkitystä. Mitkä seikat ovat kantanne perusteena?

Yleisen asevelvollisuuden vahvuus on sekä laadussa että määrässä. Palkka-armeijaan verrattuna meillä on luonnollisesti olennaisesti suurempi reservi mutta myös sotilaiden taso on taustasta johtuen parempi. Reservin voimakas supistaminen olisi huono viesti reserviläisille. Asevelvollisen armeijan vahvuutta kannattaa käyttää hyväksi koko yhteiskuntaa ajatellen. Yksi tärkeä asia on nuorten fyysisen kunnon ylläpitäminen. Sodanajan vahvuuksia joudutaan supistamaan, mutta se ei saa tapahtua kovin nopeasti. Tämä koskee myös ehkä jo hieman vanhaa mutta täysin käyttökelpoista materiaalia, jonka varastointi ei aiheuta kohtuuttomia kustannuksia. Täytyy aina muistaa se, että supistamistoimenpiteet voidaan kyllä toteuttaa verraten nopeasti mutta päinvastaiset toimenpiteet vievät paljon aikaa ja rahaa.

Asevelvollisuusjärjestelmä keskeinen

Julkisessa keskustelussa on väläytelty kaikille pakollista kansalaispalvelusta varusmiespalveluksen rinnalle. Olette puhunut tähän kantaa ottaessanne jopa B-luokan asevelvollisuudesta, jota ei pitäisi ottaa käyttöön. Miten asevelvollisuusjärjestelmää pitäisi mielestänne kehittää?

Keskustelu on lähtenyt liikkeelle siitä, että osa asevelvollisista ei selviydy varusmiespalveluksesta. On ristiriitaa toisaalta varusmiehille asetettujen vaatimusten ja koulutustavoitteiden ja toisaalta monien asevelvollisten psyykkisen ja fyysisen kunnon välillä. Nykyisin ei ole kovin paljon tehtäviä, joihin voidaan sijoittaa sellaisia varusmiehiä, joilla on merkittäviä ongelmia. Tästä johtuen puolustusvoimain komentaja amiraali Kaskeala on esittänyt, että luotaisiin järjestelmä, jossa osa ikäluokasta voisi suorittaa asevelvollisuutensa varusmiespalveluksen sijaan kansalaispalveluna. Olen itse suhtautunut tähän kriittisesti, vaikka ymmärrän perusteet. Tällaisen kokonaan uuden järjestelmän luomiseen meillä ei ole voimavaroja.

Mielestäni näiden varusmiesten tulisi suorittaa palveluksensa nykyisten organisaatioiden ja koulutusjärjestelyjen puitteissa. Luonnollisesti tällainen tavallaan vähentää puolustusvoimien tuottavuutta, jos asiaa katsotaan kaapeasti. On kuitenkin muistettava, että näin voidaan ohjata monia suomalaisia rakentamaan yhteiskuntaa ja estetään syrjäytyminen. Tavoite on hintansa arvoisen. Järjestelyt vaativat kuitenkin rahaa, jonka puolustusvoimat tarvitsevat koko yhteiskuntaa palvelevien päämäärien saavuttamiseksi.

Varusmieskoulutuksen sisällössä on luonnollisesti keskeistä valmistautuminen isänmaan puolustamiseen. Haluaisin kuitenkin korostaa sitä, että koulutuksessa tulisi tuoda esille myös muiden viranomaisten tukeminen ja siviililuonteinen kriisinhallinta. Myös arkielämän ja kodin turvallisuutta tulisi sisällyttää koulutukseen. Tällaista kansalaistaidon tyyppistä koulutusta voitaisiin luonnollisesti antaa myös niille, jotka eivät fyysisten tai psyykkisten syiden johdosta selviydy tavanomaisesta varusmieskoulutuksesta.

Olen viime aikoina arvioinut suomalaisen asevelvollisuusjärjestelmän merkitystä. Olen selvittänyt eri vaihtoehtoja, joita on käytössä Ruotsissa, Norjassa ja Baltian maissa. Arvostukseni suomalaista järjestelmää kohtaan on jatkuvasti noussut. Meillä on hyvin kustannustehokas järjestelmä ja se muodostaa laajan perustan maanpuolustukselle. Se on olennaisesti parempi kuin minkäänlainen palkka-armeija, joka olisi täysin riittämätön koko maan puolustamiseen. Merkittävä tekijä on suomalaisten korkea maanpuolustustahto, jossa on historiallisten kokemusten ja perinteiden lisäksi olennaisena tekijänä yleinen asevelvollisuus. Maanpuolustustahto näkyy käytännössä monin tavoin esimerkiksi osallistumisena kertausharjoituksiin ja maanpuolustuskursseille.

Erikoisuutena on meillä verrattuna palkka-armeijoihin se, että reserviläisarmeijan materiaallinen valmius

nojaa merkittävältä osin siviiliyhteiskuntaan. Valtaosa ajoneuvoista ja paljon muuta materiaalia saadaan valmiutta kohotettaessa siviilistä eikä puolustusvoimien tarvitse hankkia ja varastoida näitä hyvin suuria materiaalmääriä.

Olennaista on se, että meille on

on hyvin korkeatasoista. Varusmiespalveluksessa ja reserviläiskoulutuksessa saadaan hyviä tuloksia. Organisaatio on hyvissä käsissä, ja kaikki kehittäminen tapahtuu inhimillisten voimavarojen kautta. Olen käynyt viime vuosina lukuisissa puolustusvoimien

Kuva Puolustusvoimat.

syntynyt tehokas ja taloudellinen puolustusjärjestelmä, joka on koko kansan asia. Kuvitella, että istuisimme hyväuskoisesti keinutuolissa ja tuudittaisimme siihen, että voimme hädän hetkellä ostaa jostakin Suomen puolustamisen. Puolustus on hoidettava itse, jokaisen meidän panoksella.

joukko-osastoissa ja muissa organisaatioissa. Olen tavannut siellä paljon todella ammattitaitoista ja motivoitunutta henkilöstöä. Yleishavaintoni on: kova porukka! □

Puolustusvoimia arvostetaan

Olette nyt pari vuotta päässyt seuraamaan puolustusvoimia ja sen toimintaa ikään kuin aitiopaikalta. Millaisen kuvan olette saanut maamme puolustuksesta ja puolustusvoimista?

Kokemukseni perusteella voin todeta, että puolustusvoimat on arvostettu instituutio. Se on pystynyt rekrytoimaan palvelukseensa valtakunnan parhaita voimia. Palkattu henkilöstö

Strategia tyhjiyden tienä

Teksti: Mika Aalto

”Strategia on sotilaan ammattitaitoa. Johtajien tehtävä on panna tämä ammattitaito täytäntöön, ja miesten olisi tunnettava tämä tie. Maailmassa ei ole nykyisin ainuttakaan sotilasta, joka todella ymmärtäisi strategian Tien.”

Näin alkaa kuuluisan japanilaisen samurain Miyamoto Musashin (1584-1645) kirjoittaman kirjan *Maa, vesi, tuli, tuuli ja tyhjiys* ensimmäinen johdannon jälkeinen pääkappale *Maan kirja*. Artikkelin nimi Strategia tyhjiyden tienä puolestaan viittaa Musashin teoksen viimeiseen, *Tyhjiyden kirjaan*, jossa hän kertoo miten strategiaa hänen mukaansa pitäisi pyrkiä ymmärtämään. Vaikka kirsikkapuut ovat kukkineet Fuji-vuorella satoja kertoja Musashin kirjan julkaisemisen jälkeen, käsitys strategian ymmärtämisen harvinaisuudesta ja toteuttamisen vaikeudesta ei kuitenkaan ole menettänyt ajankohtaisuuttaan.

Strategian ymmärtämisen vaikeus

Yhä edelleenkin strategian ymmärtäminen tuntuu tuottavan jopa monille ns. strategisissa tehtävissä toimiville ihmisille melkoisen suuria vaikeuksia, vaikka ainakaan teoreettisella tasolla tällaisia hankaluuksia ei pitäisi juuri ilmetä. Näin todettaessa on kuitenkin korostettava, ettei teoreettisen tason selkeyttä kuitenkaan pidä sekoittaa strategioiden, clausewitzlaista terminologiaa käyttäen kitkaisen käytännön, toteutuksen tason kanssa, joka on kaikkea muuta kuin selkeää.

Mika Aalto

Miyamoto Musashi kohdentaa kriittikkensä erityisesti erilaisia yhden tuuden strategiakoulukuntia vastaan, jotka pyrkivät kokonaisuuden ymmärtämisen sijasta määrittelemään strategian viisasten kiven jonkin siihen kuuluvan yksittäisen osatekijän kautta. Musashi kuitenkin osoitti, ettei tällaisten koulukuntien opeista ole hyötyä, koska huippusamuraiden kaltaisten, jo alun perinkin optimaalisesti toimivien ”sotakoneiden” toimintakykyä ei ole enää mahdollista parantaa kokonaisuuden jotain yksittäistä osatekijää, kuten liike, suoja ja tulivoima, kehittämään pyrkimällä. Optimaalisen alkuilanteen vallitessa on siis yksittäisen osatekijän parannuksesta saatavan paikallisen hyödyn oltava väistämättä pienemmän kuin ”parannuksesta” kokonaisuudelle aiheutuvan haitan.

Vastakkainasettelu kokonaisvaltai-

sesti ja yksityiskohtien kautta olevaisuutta hahmottamaan pyrkivien ihmisten välillä on Musashia vanhempaa perua, joten kokonaisvaltaisuutta korostavan ajattelun uutuusarvon ei voida katsoa edes 1600-luvun Japanin osalta olleen erityisen suuren. Esimerkiksi Kiinan taolaisilla luonnonfilosofoilla, joiden ajatuksiin itämaiset taisteluopit hyvin pitkälle pohjautuvat, oli jo noin pari tuhatta vuotta aikaisemmin ollut tapana kritisoida heidän mielestään yksioikoisesti ajattelevia kungfutselaisia sanonnalla: ”Kaivos elävä sammakko ei voi koskaan tajuta merta.” Viestin sanomana toisin sanoen oli, että vaikka korkeasti koulutetut kungfutselaiset virkamiehet kenties tunsikin ”kaivojensa pohjamudat” läpikotaisin, heidän spesiaalitiedoistaan ei kuitenkaan ollut hyötyä olevaisuuden kokonaisuuden ymmärtämisen kannalta. ”Kungfutselaiselta sammakolta” siis puuttuvat valmiudet ymmärtää kaivon ulkopuolista olevaisuutta samalla tavoin kuin miten taivaalla vapaana lentävä vanha ja viisas ”taolainen kurki” sitä hahmottaa. Koska Japanin samuraiden Kiinasta 1100-luvulla omaksuma zen-buddhalaisuus puolestaan sisälsi buddhalaisuuden lisäksi myös taolaisia ajatuksia, on myös Musashin esittämiä näkemyksiä todellisuuden perusolemuksesta luontevampana pitää osana samuraiden jo tuolloin omaksumaa ajatusmaailmaa kuin suuren musashilaisena strategista ajattelua koskevana innovaationa.

Clausewitz ja Jomini

Aivan vastaavankaltainen vastakkainasettelu vallitsi 1800-luvun vaihteen Euroopassa sotateoreetikoiden Clau-

sewitz ja Jomini välillä. Asiaa hieman yksinkertaistaen Jominia voidaan pitää ajan äärrationaalisen hengen mukaisena tieteilijänä, joka pyrki näkemään sodankäynnin luonnontieteiden kaltaisena kausaalilakien ohjaamana ”kunnon” tieteenä. Koska Jominiin nykyään viitataan pääsääntöisesti vain negatiivisessa merkityksessä, on syytä painottaa, että omiana aikanaan Jomini - toisin kuin Clausewitz - toimi hyvin pitkälle juuri niin kuin tieteentekijöiden tuohon aikaan edellytettiin toimivan. Ajan tieteellisen hengen vastaisesti kokonaisvaltaisesti asioihin suhtautunut Clausewitz kuitenkin kiisti mekaanisena tai jopa dogmaattisena pitämänsä jominilaisen sotateorian mielekkyyden hyvin samankaltaisen perusnäkemys pohjalta kuin mihin taolaisetkin olivat kungfutselaisia näkemyksiä vastustaessaan vedonneet.

Strategiaoppeja liike-elämään

Tultaessa 1900-luvulle ja varsinkin 1950-luvulta alkaen sotateoreettisia strategiaoppeja alettiin ns. managerialismin myötä soveltaa myös liike-elämän puolelle. Vaikka clausewitzlainen näkemys olikin jo tuolloin osoittautunut jominismia toimivammaksi myös käytännön tason sotaoppina, yritysmaailman ja myöhemmin myös liiketaloustieteiden puolella omaksuttua strategianäkemystä voidaan kuitenkin yleisesti ottaen luonnehtia ennemminkin jominilaiseksi kuin clausewitzlaiseksi. Tätä näkemystä vahvistaa myös liiketaloustieteellisen strategianäkemys ”anti-musashilainen” strategiakoulukuntasidonaisuus, jonka seurauksena myös kaikki sen tyypiset ilmaukset kuin ”liiketaloustieteiden puolella strategialla tarkoitetaan...” ovat merkityksettä, koska liiketaloustieteiden puolella ei yksinkertaisesti vain ole vakiintunutta merkityssisältöä sen enempää strategialle kuin sen lähikäsitteillekään, kuten strateginen johtaminen.

Kokonaisuuksien hahmottamisen vaikeus

Näin ollen voidaankin eräänlaisena väilyhteenvetona todeta, että ne 200

Miyamoto Musashi

vuotta, jotka erottavat meidän Clausewitzista, ne 350 vuotta, jotka erottavat meidät Musashista ja ne 2.500 vuotta jotka erottavat meidät muinaisen Kiinan taolaisista ajattelijoista, eivät ole muuttaneet käytännöllisesti katsoen millään tavoin ihmisten perusajattelun ”strategiaa” kohtaan. Ihmiset pyrkivät siis yhä edelleenkin yksinkertaistamaan laajat strategiset kokonaisuudet itselleen ajattelun avulla hallittaviksi, vaikka nykytiede ei enää tuekaan tällaisen näkemys oikeellisuutta samalla tavoin kuin Jominin aikana tapahtui. Näin ollen vaikuttaisikin vahvasti siltä, etteivät strategian ymmärtämisen vaikeudet

välttämättä johtuisikaan puutteellisista tiedoista vaan ihmisten puutteellisista kyvyistä hahmottaa laajoja ja monimutkaisia, strategisiksi luonnehdittavissa olevia kokonaisjärjestelmiä. Voidaan siis vertauskuvallisesti kysyä, onko ongelman ydin kenties se, ettei sammakoista saa kurkia ilmaan heittämillä eikä kurjista sammakoita kairoon laittamalla, vaikka siihen kuinka innokkaasti pyrittäisiinkin?

Strategiakäsitteistö Suomen puolustusvoimissa

Myös Suomen puolustusvoimille strategia näyttäisi olevan melkoisen pul-

Sotamarsalkka Erich von Mansteinin mukaan voiton avaimet ovat strategian oikeanlaisessa toteutuksessa.

mallinen käsite. En tiedä olenko näkemykseni kanssa yksin, mutta ainakin itseäni on puolustushallinnon erilaisia strategioita lukiessani monesti vaivannut tunne, että strategia-termiä käytettäisiin liian usein ennemminkin välineenä sanoman sisällöllistä vähäisyyttä täyttämään kuin strategisesti merkittäviin asioihin viittaavana käsitteenä? Niin tai näin, ainakin strategia-termiä käytetään puolustusvoimissa hyvin monimerkityksellisesti ja jopa leväperäisesti. Tyypillisesti käytävästä strategiakeskustelusta ei esimerkiksi käy edes ilmi, mihin käsitteistöön puhuja milloinkin tukeutuu. Varsin usein käsitteistöt vaikuttavat myös enemmän tai vähemmän itse keksityiltä, jolloin niiden oikeanlainen ymmärtäminen ei ole mahdollista edes sellaisissa tilanteissa, joissa käsitteistöä käytettäisiin johdonmukaisesti.

Lisäksi strategiäkäsitteistöä käytetään usein myös erittäin joustavasti, monenlaisia merkityksiä yksittäisellekin käsitteelle saman keskustelun yhteydessä antaen. Puolustusvoimien strategiakeskusteluissa mahdollisesti tuntuvaa ulkopuolisuuden tunnetta on siis mahdollista verrata tilanteeseen, jossa henkilö yrittää kuunnella vieraiden ihmisten puhetta kauempaa, olettaen että puhujat puhuvat suomea vaikka he puhuvatkin eestiä. Toisin sanoen

puhe kuulostaa tutulta, mutta siitä huolimatta puheesta ymmärtää vain yksittäisiä sanoja - ja todennäköisesti tulkitsee nekin aivan väärin!

Teknologiausko

Oman erikoisen lisänsä puolustusvoimissa käytävään strategiakeskusteluun tuo myös sen teknologiakeskeisyys. Vaikka sotateknologisen kehityksen merkitystä sodankäyntiin vaikuttavana tekijänä ei ole syytä vähätellä, vähintään yhtä arveluttavaa on kuitenkin myös luottaa teknologian mahdollisuuksiin ratkaista sodankäyntiin liittyvät ongelmat. Tämä johtuu muun muassa siitä, että nykyteknologia vanhenee hyvin nopeasti, minkä seurauksena kalliille asejärjestelmille on pienellä viiveellä kehitettävissä uudemman teknologian pohjalta sekä alkuperäistä järjestelmää edistyksekkämmät että myös halvemmat vasta-asejärjestelmät. Kyse on siis suunnilleen samasta asiasta kuin mikä on tapahtunut noin parissakymmenessä vuodessa matkapuhelimien osalta; Kun vielä 1980-luvun puolivälin tienoilla edistyneimmät NMT-puhelimet, joissa oli pelkkä puheominaisuus, painoivat noin 5 kg, nykyisin jopa alle sata euroa maksavissa peruskännöissä, puhumattakaan kommunikaattoreista, on lukemattomia ominaisuuksia, jollaisia ei 1980-luvulla ollut edes parhaimmissa kotitietokoneissa. Teknologian kautta saavutettava etulyöntiasema on näin ollen vain väliaikaista ja usein myös niin äärimmäisen helposti kiinnikurottavissa, että olisi melkoista itsepetosta uskoa sen mahtiin strategista ajattelua millään tavoin korvaavana asiana.

Suunnilleen tällä tavoin ovat myös hyvät strategit perinteisesti suhtautuneet teknologiaan sodankäynnin osaluueena. Esimerkiksi Clausewitz totesi asiasta, että ”sota on ensisijaisesti mielen vaikutusta mieleen, ei materiaan”. Samoin, vaikka esimerkiksi Saksan eteläisen armeijaryhmän komentajana toisen maailmansodan aikana toimineen salamatosaspecialistin, sotamarsalkka Erich von Mansteinin olisikin voinut olettaa kiinnittäneen erittäin suurta huomiota saksalaisten panssarivaunujen taisteluominaisuuksiin, näin ei kuitenkaan käytännössä ollut. Muistelmissaan *Menetetyt voitot*

von Manstein ei nimittäin kiinnittänyt oikeastaan mitään huomiota saksalaispanssareiden (pääosa jo tuolloin vanhentunutta Panzer III -tyyppiä) venäläispanssareita (T-34) huonompiin ominaisuuksiin, vaan päinvastoin arvostelee Hitleriä siitä, että tämä kuvitteli ratkaisun sodan voittamiseksi piilevän teknologiassa, kuten esimerkiksi tuolloin uusissa Tiger-panssarivaunuissa. Sotamarsalkan mukaan sodan ratkaisu ei riippunut teknologiasta vaan salamasodankäyntiin pohjautuvan strategian oikeanlaisesta toteutuksesta. Von Mansteinin mukaan todellisena ongelmana olikin, että Hitler pakotti alivoimaiset saksalaiset rintamasotaan, jossa niillä ei ollut minikäänlaisia menestymismahdollisuuksia ylivoimaisia vihollisjoukkoja vastaan, kun taas omilla ehdoilla tapahtuvan liikuntasodan avulla saksalaiset olisivat hänen mukaansa yhä edelleenkin voineet huonommallakin välineistöllä käydä menestyksellistä sotaa Neuvostoliittoa vastaan.

Tähän asiakokonaisuuteen liittyy omalta osaltaan myös perinteinen business-maailmaa koskenut ”strategiarakenne -dilemma”. Kyse on siitä, että tyypillisesti organisaatorakennetta optimaalisen tehokkaaksi hiottaessa organisaation strateginen liikkumavara vastaavasti heikkenee. Kyseisenkaltainen rakenteen ehdoilla tapahtuva toiminta saattaa olla myös perusteltavissa, mikäli markkinatilanteen tms. voidaan olettaa säilyvän suunnilleen entisenkaltaisena. Sen sijaan rakennesidonnaisuus on tyypillisesti erittäin vaarallista, mikäli toimiala joutuu radikaalin muutoksen tilaan, koska tällöin kyseisenkaltaiset yritykset jäävät helposti raskaan rakenteensa ja joustamattoman strategiansa vangeiksi, jonka seurauksena myös niiden mahdollisuudet sopeutua uudistuville markkinoille jäävät heikoiksi.

Aivan vastaavanlaisen tilanteen voidaan olettaa toisinaan kohtaavan myös asevoimia. Mikäli armeijat panostavat kalliisiin asejärjestelmiin yms. sodankäynnin murrosvaiheessa, pelkona saattaa olla, etteivät hankinnat todellisuudessa enää vastaakaan muuttuvaa sodankuvaa. Koska strategian on kuitenkin oltava yhteensopiva asevoimien rakenteen kanssa, vähintäänkin potentiaalisena pelkona on, että todellisen

sotilaallisen uhkakuvan merkitys jää strategiaa luotaessa vähäisemmäksi kuin oman ”vääränlaisen” rakenteen merkitys, vaikka näin ei periaatteessa saisikaan tapahtua. Vaikka kyseinen ongelma ei välttämättä kohdennukaan millään tavoin Suomen puolustusvoimiin, on asiaan kuitenkin syytä kiinnittää huomiota jo pelkästään senkin vuoksi, että tällä hetkellä monien valtioiden asevoimat elävät juuri kyseisenkaltaista murrosvaihetta, joka ilmenee muun muassa ”loikkauksina” yhden tai jopa useamman asesukupolven yli. Koska tällaisessa tilanteessa on myös erittäin vaikea tietää millaiseen strategiaan ja/tai millaisiin asejärjestelmiin kyseiset valtiot tulevat lopulta päätyämään, olisi myös puolustusvoimien epäviisasta ainakaan omaehtoisesti ajautua tilanteeseen, jossa tehokkaan - ja varsinkin rauhan aikaisen - rakenteen saavuttaminen priorisoitaisiin joustavaa strategista liikkumavaraa tärkeämmäksi tavoitteeksi.

Strategia sodankäyntioppina

Strategia-termin tämän tyyppinen epätarkka käyttö vaikuttaa erityisesti sotilasorganisaation kyseessä ollessa muutenkin melkoisen erikoiselta, koska ainakin clausewitzlaisessa sotateoreettisessa merkityksessä strategialla tarkoitetaan pelkästään sodankäyntioppia. Siinä strategia on oppi taisteluiden käymisestä sodan päämäärän saavuttamiseksi. Kyse on siis nimenomaan sodankäyntioppista, jonka seurauksena oikeastaan vain hyvin pienen osan sotilasorganisaation rauhan aikaisesta toiminnasta voidaan katsoa olevan sanan clausewitzlaisessa merkityksessä strategista. Clausewitzin sotateorian voidaankin katsoa koostuvan vain neljästä perustekijästä eli ydinprosessilinjassa olevista politiikasta, strategiasta ja taktiikasta sekä niistä tukevasta huollosta. Lisäksi clausewitzlainen strategia koskee vain sotilasorganisaation aivan ylimmän tason toimijoita, joten esimerkiksi sellainen liiketaloustieteille tyypillinen käsite kuin strateginen johtaminen kaikkia organisaatiossa toimivia henkilöitä koskevana käsitteenä on clausewitzlaisittain ajatellen mieleton.

Aivan samantyyppinen ongelma

Carl von Clausewitzin ”Vom Kriege” on terävä analyysi sodankäynnin tarkoituksesta ja päämääristä.

koskee myös kaikkia sellaisia käsitteitä, jotka sekoittavat clausewitzlaisen ”nelikentän” osat keskenään. Näin ollen esimerkiksi käsite strateginen isku taktisella tasolla toteutettuna sotilaallisena toimenpiteenä on ei-clausewitzlainen, koska se antaa taktiselle toiminnalle strategiatatuksen, jollaista sen ei kuitenkaan Clausewitzin mukaan koskaan pitäisi saada. Tärkeys ei siis ole clausewitzlaisen strategisuuden kriteeri! Koska Clausewitz näin ollen rajaa strategiakäsitteen selkeästi ja myös helposti ymmärrettävissä olevalla tavalla, ei kyseisen strategianäkemyksen ymmärtämisenkään pitäisi tuottaa suurempia vaikeuksia. Clausewitzlainen strategia ei siis ole periaatteessa mitään muuta kuin politiikalle alistainen, sotasidonnainen, päämäärä-

hakuinen ja suunnitelmapainotteinen sotataidon osa-alue, jonka käytännön toteutus tapahtuu taktisella tasolla käytävien taisteluiden kautta.

Strategiakäsitys rauhan aikana

Vaikka clausewitzlaisen strategianäkemyksen soveltaminen myös rauhan aikaan saattaa vaikuttaa houkuttelevalta, käytännössä kuitenkin jo pelkästään kyseisen näkemyksen sotasidonnaisuus riittää viemään pohjan tämän tyyppisiltä soveltamisyrityksiltä. Miten siis soveltaa clausewitzlaista strategiakäsitteistöä tilanteeseen, joka ei Clausewitzin mukaan ole strateginen? Näin ollen clausewitzlainen näkemys on myös puolustusvoimien rauhan aikaisen toi-

Kenraali Antoine-Henri Jomini pyrki löytämään sodankäynnin yleisiä lakeja - voiton kaavaa.

minnan osalta syytä korvata jollain monista liiketaloustieteellisistä strategianäkemyksistä. Clausewitzin tiukasti rajattua strategianäkemyistä joustavampina ne myös soveltuvat huomattavan paljon sitä paremmin selittämään puolustusvoimien rauhan aikaista toimintaa. Kyseisten näkemysten osalta on kuitenkin muistettava, ettei ole olemassa yhtä ainoaa oikeaa liiketaloustieteellistä strategianäkemyistä vaan päinvastoin, erilaisia koulukuntasidonnaisia strategianäkemyksiä ja/tai ”osastrategioita” on vaikka kuinka paljon. Niiden osalta on lisäksi tärkeää huolehtia siitä, ettei eri strategiakoulukuntien terminologiaa sekoiteta sen enempää keskenään kuin clausewitzilaisenaan strategiakäsitemistön kanssa, koska eri koulukuntien käyttämä yhtenäisen terminologia ei tarkoita sitä, että se olisi myös merkityssisällöllisesti yhtenäinen.

Puolustusvoimien strategiaprosessit

Koska sotateoreettisen ja liiketaloustieteellisen strategianäkemyksen toisiinsa linkittäminen näyttäisi muodostavan puolustushallinnolle suuren ongelman, artikkelin lopuksi pyritään vielä esimerkinomaisesti kuvaamaan, miten erilaisia strategioita voidaan hahmottaa puolustusvoimien organisaatorakenteen yhteydessä. Koska strategioiden toteutus näyttäisi olevan puolustusvoimille vielä strategioiden laatimistakin suurempi haaste, esitetään strategiat saman tien myös prosessimuotoisina eli tavalla, jossa suunnitelmien ja niiden toteutuksen välillä ei ainakaan periaatteessa pitäisi olla minkäänlaista ristiriitaa. Tarkasteltava kokonaisuus voidaan puolestaan esittää seuraavalla sivulla esitettymä kuvana. Sillä, että kuva on operatiivinen ja taistelutekninen taso mukaan ottamalla päivitetty nykyaikaa vastaavaan muotoon, ei ole tarkastelun kannalta merkitystä.

Tarkastelun lähtökohtana on clausewitzlainen sotateoreettinen strategianäkemyksen, joka muodostaa puolustusvoimien varsinaisen, sodanaikaisen ydinprosessin. Kaikessa yksinkertaisuudessaan kyseinen prosessi voidaan puolestaan esittää pyramidikuvan etusivuna, jossa clausewitzlainen presidenttilähtöinen sotilaskäskyasialinja kulkee puolustusvoimain komentajan kautta puolustushaaroihin ja edelleen niiden alaisiin joukkoihin. Kuvassa puolustusvoimain komentajan alainen puolustushaarojen yhteinen sotaesikunta on paremman nimen puutteessa nimetty yleisesikunnaksi (YE). Koska kyseinen linja vastaa myös puolustusvoimien sotakeskeisen ja puolustushaarojohtoisen ydinprosessin toteutuksesta, pitäisi luonnollisesti myös puolustusvoimien sotilasstrategian linkittyä kiinteästi tähän prosessiin. On lisäksi korostettava, että tätä sotilasstrategian ohjaamaa prosessia toteutetaan viime kädessä vain puolustusvoimien sodanajan organisaation puitteissa. YE-sivun vastakkaiselle pyramidisivulle voitaisiin siis niin haluttaessa kuvata puolustusvoimien sodanajan organisaatorakenne armeijakuntineen, prikaateineen, pataljoonineen jne.

Koska puolustusvoimien ydinprosessi kuitenkin toimii rauhan aikana ”tyhjäkäynnillä”, sitä on vaikea pitää puolustusvoimien tärkeimpänä normaaliajan prosessina siitäkään huolimatta, että periaatteessa kaiken puolustusvoimien rauhan aikaisenkin toiminnan pitäisi tähdätä juuri kyseisen ydinprosessin tehokkuuden varmistamiseen. Koska clausewitzlainen strategiakäsitemistö ei kuitenkaan sovellu erityisen hyvin puolustusvoimien rauhan aikaista toimintaa kuvaamaan, on puolustusvoimien rauhan aikaiseen eduskunta-valtioneuvosto-puolustusministeriö-Pääesikunta -hallintolinjaan liittyvää pääprosessia parempi pyrkiä hahmottamaan erilaisten liiketaloustieteellisten strategianäkemyksien kautta, kunhan vain niiden rajoitteisiin muistetaan kiinnittää riittävästi huomiota. Tämän pääesikuntakeskeisen pääprosessin ensisijaisena tarkoituksena on jo etukäteen varmistaa puolustusvoimille riittävän hyvä toimintakyky mahdollista sotaa yms. silmälläpitäen. On myös tärkeää ottaa huomioon, ettei tätä prosessia myöskään toteuteta puo-

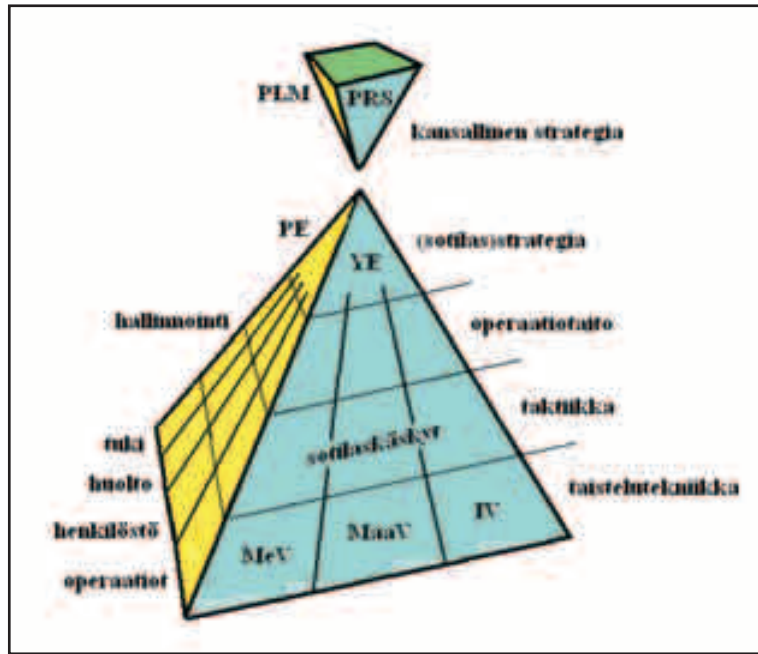

lustusvoimien puolustushaarakeskeisen 350 000 sotilaasta koostuvan sota-ajan vaan pääesikuntajohtoisen noin 16 000 henkilöstä muodostuvan rauhan ajan organisaatorakenteen puitteissa. PE-sivun vastakkaiselle pyramidin sivulle olisi siis mahdollista kuvata puolustusvoimien rauhan aikainen organisaatio-rakenne.

Edellä olleen lyhyen strategiapro-sessihahmotelman tarkoituksena oli siis osoittaa, kuinka erilaisia vaikeasti-kin yhteen sovitettavissa olevia ”strate-gioita” on mahdollista tarkastella sekä organisaatiohierarkiata- että proses-silähtöisesti puolustusvoimien organi-saation yhteydessä. On syytä todeta, ettei pää- ja ydinprosessin yhteenso-vittaminen ainakaan olisi niin helppoa kuin miltä se kuvan perusteella toden-näköisesti vaikuttaa. Mallin osalta on siis lopuksi korostettava, että kyse on vain periaatteellisesta hahmotelmas-ta, ei sellaisenaan toteutettavaksi tar-koituksesta suunnitelmasta, jollaiseksi se on aivan liian yleinen ja yksinker-tainen. Koska tarkastelu kaiken lisäksi tapahtui ”strategioiden” ehdoilla, on lopputulos luonnollisestikin tältä osin kohtalaisen selkeä. Strateginen selke-yys ei kuitenkaan välttämättä tarkoita sitä, että luotu malli soveltuisi myös muilta osin parhaalla mahdollisella ta-valla puolustusvoimissa käytettäväk-si, joten mallia ei näin ollen myöskään ole syytä tarkastella sen varsinaisesta käyttötarkoituksesta irrallaan.

Lopuksi

Yhteenvetona artikkelista voidaan todeta, että periaatteessa puolustusvoimien strategioita olisi mahdollista hallita niin käsitteellisellä kuin käytännönkin tasolla huomattavan paljon nykyistä paremmin. Tämä kuitenkin edellyttäisi sekä yhteisen strategiakielen luomista että sen selkeää kytkemistä puolustusvoimiin. Lisäksi kyseisen kielen pitäisi kommunikoida myös ulkoisen maailman kanssa. Toisin sanoen, vaikka omalakisiet strategiamääritelmät kenties palvelisivatkin puolustusvoimien omia tarpeita - jota ne eivät kuitenkaan näyttäisi tekevän - ei niihin

Puolustusvoimien strategiapro-sessit

kuitenkaan kannattaisi tukeutua jo pel-kästään senkään vuoksi, että omaan ”strategiakieleen” tukeutuminen osoit-taisi jo itsessään suhtautumisen strate-giaa kohtaan olevan epästrategista eli strategialle keskeisen kokonaisvaltai-suusperiaatteen vastaista.

Aivan lopuksi on kuitenkin vielä syytä muistuttaa, ettei artikkelin var-sinaisena tarkoituksena ollut käsitellä strategiaa vaan tarkastelun varsinai-nen ydin koski strategisuu-tta ihmiselle luontaisena ajattelutapana eikä muo-dolliseen asemaan kytköksissä oleva-na asiana. Uskoakseni aihe on myös ajattelemisen arvoinen, koska mikäli ihmiset olisivat ns. luontaisia strate-geita, tätä artikkelia ei olisi tarvinnut edes kirjoittaa. Tällöinhän tässä yhteydessä esiin nostetut ongelmat yms. olisi ilman muuta ratkaistu jo aikapai-viä sitten. Näin ollen voidaankin kysyä, onko ylipäätään mahdollista, että hyvää strategiaa voisi olla ilman hyvää stra-tegia? Voiko erikoisosaamisen kautta kurjen asemaan noussut sammakko siis muuttua jonkinlaisen ”ruma ankanpoi-kanen -efektin” kautta oikeaksi kur-jeksi vai onko satu keisarin uusista vaatteista kaikesta huolimatta kuiten-

kin realistisempi vertaus kuvaamaan tämäntyyppisiä käytännön tilanteita?

”Täytettyäni kolmekymmentä tarkastelin menneisyyttäni. Saamani voitot eivät johtuneet siitä, että minä olisin hallinnut sotataidon täydellisesti. Ehkä ne johtuivat luontaisista taipumuk-sista tai olivat taivaan säätämiä tai johtuivat siitä, että muiden koulujen strategia oli huonom-paa. Sen jälkeen opiskelin aa-musta iltaan etsien periaatetta, ja niin aloin oivaltaa sotatai-don Tietä viisikymmentävuoti-aana.”

(Miyamoto Musashi)

KTM Mika Aalto viimeistelee väi-töskirjaa puolustusvoimista strategia-lähtöisenä organisaationa. □

Strategian jalkautus julkisella sektorilla

Teksti: Sampo Terho

Strategisesta johtamisesta on tullut ylivoimaisen suosittu työkalu organisaatioiden johtamisessa. Strategioita laativat yhtä lailla liikeyritykset kuin julkisen sektorin toimijat. Alun perin liiketaloudelliset strategiaopit on kuitenkin tarkoitettu vain yritysmaailman käyttöön ja suunniteltu nimenomaan tästä näkökulmasta. Erityisen ongelmalliseksi viime vuosina on tunnustettu strategian jalkauttaminen, eli strategisen suunnitelman toteuttaminen käytännössä.

Keväällä 2008 professori Martti Kekomäki vertaili Kanava-lehdessä suuryrityksen ja julkisen sairaalan johtamista. Artikkelinsa johtopäätöksissä hän totesi strategisen johtamisen soveltuvuudesta julkiselle sektorille seuraavaa:

[...] Haluan vain sanoa painokkaasti, että toiminnallisen tuloksen mittausongelmat, asiakkuuden tulkinnanvaraisuus, vastuun ja taloudellisen vallan kohtaamattomuus ja niitä vähäisemmät, monelle muullekin asiantuntijaorganisaatiolle tyypilliset pulmat tuovat oman erityisvaatimuksensa suomalaisen sairaalan johtamistoimeen. Näitä ongelmia ei voida ratkaista liikemaailman johtamisteorioita kömpelästi kopioimalla, maailmat kun ovat liian monelta osin toisilleen täysin käänteiset.

Julkisen sektorin erityispiirteet

Professori Kekomäen kriittinen käsitys asiasta on perusteltu. Yritysmaailman strategisen johtamisen logiikka nojaa moniin sellaisiin oletuksiin, jotka eivät julkisella sektorilla toteudu. Keskeinen eroavaisuus on jo se, että taloustieteessä strategista johtamista harjoittavan toimijan toimintaympäristö on lähtökohtaisesti kilpailullinen. Tällöin toimijoita on väistämättä oltava useampia, jotta kilpailun toteutuminen olisi mahdollista. Julkisella sektorilla kilpailua ei useinkaan ole, koska julkishallinto on ainoa toimija alalla. Esimerkiksi työttömyysturvaa hakeva kansalainen ei voi kilpailuttaa palveluntarjoajia korkeampien tukien toivossa, koska Kansaneläkelaitoksella ei ole kilpailijaa ja tuskin tuleekaan.

Toinen strategisen johtamisen soveltamisen ongelma syntyy toimijan autonomian asteesta, jonka liiketaloudessa oletetaan olevan korkea. Organisaation on pystyttävä itse tekemään

Sampo Terho

korkeimmatkin päätökset. Vastaavasti jos toimijalla ei ole mahdollisuutta tehdä kuin jo etukäteen määriteltyjä ja helposti ennakoitavia päätöksiä, ei kyseessä ole strategisen johtamisen oppien mukainen toiminta. Verrattuna yritysmaailman julkisella sektorilla on taakkanaan julkinen vastuu, joka konkretisoituu lakiin kirjattuina velvollisuuksina. Julkishallinnolle on siis määritelty tiettyjä tehtäviä ja päämääriä, joiden täyttämiseen sen tulee pyrkiä. Tällaiset ennalta määrätty tavoitteet ja niiden staattisuus eivät kovin helposti ole sovitettavissa strategisen johtamisen oppiin.

Sääntely tosin kohtelee julkishal-

linnon eri toimijoita hyvin eri tavoin. Esimerkiksi kunnilla voidaan katsoa olevan nykyisin varsin hyvät mahdollisuudet strategisen johtamisen toteuttamiseen, koska kuntien toiminnallinen autonomia suhteessa valtioon on kasvanut viime aikoina merkittävästi ja jäljellä oleva säädöspohja muuttuu verraten hitaasti. Toisaalta taas esimerkiksi puolustusvoimilla on hyvin rajallisesti autonomiaa sitä koskevissa strategisissa ratkaisuisissa.

Julkishallinnon toiminnan säädöspohjaan läheisesti liittyvä seikka on poliittisuuden merkitys. Julkiset päätökset esimerkiksi palveluiden tuottamisesta ovat ennen kaikkea luonteeltaan poliittisia ja hyvin usein myös kompromisseja, eivätkä välttämättä ensisijaisesti rationaaliseen ajatteluun perustuvia. Tällöin strategisen johtamisen taustalla oleva ajatus rationaalisesta strategian valinnasta ja toiminnasta ei välttämättä toteudu. Myöskään muutosten tekeminen julkishallinnon strategioissa ei ole yhtä helppoa kuin yritysten kohdalla, koska poliittisten olosuhteiden on yleensä muututtava ennen kuin uusi suunta voidaan ottaa. Tämä tarkoittaa yleisen mielipiteen muutosta, vaalitulosta, hallinnollisia muutoksia ja intressiryhmien painostusta.

Vastuurakenteisiin liittyy vielä yksi ongelmallinen asia strategisen johtamisen ja julkishallinnon yhteensovittamisessa. Julkishallinnon sisäistä hierarkkista vastuurakennetta ei ole mahdollista soveltaa verkostopohjaiseen päätöksentekomalliin, koska lopputuloksena olisi toimivaltaisia yksiköitä vailla vastuuta. Strategisen päätöksenteon malleja ei siis ole mahdollista kehittää irrallaan vastuiden rakentamiseen liittyvistä malleista.

Jalkautuksen haasteet

Kaikista edellä mainituista lähtökohdaisista vaikeuksista huolimatta valtiotuhallinto ja julkissektori kuitenkin puskevat ulos erilaisia strategioita kuin painotalon liukuhihnalta. Strategisia suunnitelmia löytyy joka tarpeeseen, mutta niiden käytännön toteutus onkin jo vaikeampaa. Suunnitelma on pelkkä paperi, niin kauan kuin se ei jalkaudu. Vain ne osat suunnitelmasta todella merkitsevät jotain, jotka jalkautuvat.

Konsultit ja tutkijat ovat yrittä-

neet eritellä strategisen suunnitelman epäonnistumiseen johtavia syitä, joita onkin löydetty pitkä lista. Ensimmäinen lähtökohtainen ongelma on, ettei ylin johto välttämättä edes todenteolla ymmärrä mikä on strategia, ja siksi luovat strategian, joka ei ole sitä. Tällöin strategia ei tietysti kovin tehokkaasti voi jalkautua, kun sitä ei koskaan varsinaisesti ollutkaan. Johdon suunnitelma voi myös olla liian abstrakti, jolloin ihmiset eivät pysty arkityössään samastumaan strategiaan, kun se ei lainkaan kerro, mihin lyhyen aikavälin käytännön toimiin olisi ryhdyttävä. Pahimmillaan kukaan ei lisäksi tiedä, kenen tarkkaan ottaen pitäisi toteuttaa mikäkin osa strategisesta suunni-

johto seuraa strategian toteutumista vain löyhästi, jolloin toteutuminen jää täysin ilmaan. Seurannan puuttuessa myös suunnitelman lähtöoletukset voivat vanheta ilman, että asiaa edes huomataan ja strategia siten jää päivittämättä, vaikka toimintaympäristö muuttuu.

Strategian toteuttamisen ongelma

Jotta työntekijä voi toteuttaa strategiaa, on hänen tunnettava ja ymmärrettävä se, ja vielä sitouduttava siihen. On hyvin tavallista, että vain pieni osa ihmisistä ylipäänsä saa strategian käsiin-

Syksyllä 2008 mediassa käsiteltiin näyttävästi suuryrityksen ja julkisen sairaalan johtamisen eroa.

telmasta, eli vastuutkin ovat jääneet jakamatta.

Usein sattuu myös, että kunhan strategiapaperi vain on luotu, ylin johto siirtyy tyytyväisenä takaisin päivittäisiin rutiineihin ja suunnitelma käytännössä unohtetaan. Tutkimuksissa on ilmennyt, että johto keskustelelee strategiasta vuotuisen strategian luomisprosessin ulkopuolella hyvin vähän. Tämä yleensä kielii myös toisesta ongelmasta: organisaatiolla ei ole prosessia, jolla vakituisesti seurata ja oppia strategiastaan. Kenties suurin täytäntöönpanoa haittaava tekijä on juuri se, että

sä ja sitäkin pienempi ymmärtää sen. Professori Lawrence G. Hrebniak on kuvannut ongelmaa käytännössä seuraavasti: ”Olen konsultoinut suuria strategisia hankkeita. Kun sitten kukaan tai paria myöhemmin menen ja kysyn neljä tai viisi kerrosta alempana ihmisiltä miten suunnitelma sujuu, he eivät ole edes kuulleet strategiaohjelmasta.” Tutkimuksissa on ilmennyt, että työntekijöistä mahdollisesti vain 5% tuntee ja ymmärtää yhtiönsä strategian. Ei riitä, että järjestetään väistämätön koko henkilöstön tilaisuus ja julistetaan uusi strategia, minkä jälkeen

Kuva Puolustusvoimat

Strategialla johtaminen ei voi olla käskyttämistä...

työntekijät palaavat tekemään sitä mitä aina ennenkin ovat tehneet. Työntekijöiden on myös ymmärrettävä strategia ja erityisesti miten se vaikuttaa heidän omaan työhönsä.

Vielä tavallisempaa on, ettei työntekijöitä sitouteta strategiaan. Jos alempien tasojen työntekijöitä ei oteta mukaan strategian luomiseen, he eivät myöskään ”osta” sitä omakseen, jolloin strategiat usein pysähtyvät muutosvastarintaan. Usein vastarinta on myös hyvin perusteltua, erityisesti jos ylin johto ei ole harkinnut omasta näkökulmastaan nerokkaan suunnitelman vaikutuksia koko organisaatioon. Tiukka ylhäältä alas johtamistyyli ei sovellu strategiseen johtamiseen.

Usein myös unohdetaan strategian toteuttamisesta palkitseminen, kun valtava enemmistö yrityksistä sitoo bonusjärjestelmänsä vain rahallisiin tuloksiin. Tosin julkisen sektorin puolella varsinaisia bonusjärjestelmiä ei olekaan, mutta strategian voisi sitoa osaksi suoritusarviointeja. Täytyy myös muistaa, että ihmisiä voi palkita ja motivoida muutenkin kuin rahalla. Työntekijää ei kuitenkaan arkirutiineissa yleensä innosta mikään johdon valtava visio vuosien päässä odottavasta organisaation suuruudesta ja kunniaista.

Edelleen strategian toteutumiseksi saattavat muodostua esteeksi niin sanottujen ”vahvistajien” yhteensopimattomuus suunnitelman kanssa. Näitä strategian vahvistajia ovat esimerkiksi yrityksen kulttuuri, rakenne, proses-

sit, IT-järjestelmät ja johtojärjestelmät, joiden kaikkien tulisi olla linjassa strategian kanssa. Erityisesti organisaation kulttuurin vastainen strategia on mahdotonta toteuttaa.

Viimeiseksi pitkäaikainen strategia saattaa kaatua vielä siihen, että lyhyen aikavälin tavoitteet kulkevat lopulta käytännön työssä sen ylitse. Yritysmailmassa tämä tarkoittaa esimerkiksi halua tuottaa pikavoittoja osakkeenomistajille, jolloin pitkänajan strategia helposti syrjäytyy päivittäisen taktikoinnin tieltä. Julkisella sektorilla vastaava ongelma voi olla esimerkiksi poliitikkojen tai uraansa rakentavien

Kuva Puolustusvoimat /

... vaan sen täytyy olla kuuntelemista ja keskustelua.

virkamiesten halu kerätä poliittisia irtopisteitä ja julkisuusvoittoja, tarvittaessa vaikka suuremman suunnitelman kustannuksella.

Toteutuakseen strategian tulisi olla johdonmukainen ja painopisteiden selvät, jotta riittävät resurssit ovat saatavissa juuri oikeisiin asioihin, kun niitä tarvitaan. Se, joka keskittyy kaikkeen, ei keskity mihinkään. On myös tärkeää, että laajan organisaation eri tulosyksiköiden omat strategiat ovat linjassa keskenään ja koko organisaation strategian kanssa, jolloin kaikki pyrkivät samaan suuntaan ja sooloilu minimoidaan.

Pitäisikö strategiat unohtaa julkissektorilla?

Useimmat julkissektorin toimijat täyttävät tavalla tai toisella suurimman osan edellä mainituista ongelmakohdista, joskin monelta osin ilman omaa syytään ja vailla vaikutusmahdollisuuksia. Laadimme strategioita, jotka eivät oikeasti ole niitä. Työntekijöitä ei sitouteta suunnitelmaan, vaan heille vain ilmoitetaan organisaation seuraavista liikkeistä. Strategiaa ei yleensä kommunikoida tehokkaasti, vaan tyydytään tavanomaisiin koko organisaation tiedotustilaisuuksiin, joiden tehokkuus ilman tukevia toimia on surullisen kuuluisa. Työntekijöitä ei palkita strategian toteuttamisesta, eivätkä he edes tiedä mitä heidän itse pitäisi strategi-

an eteen tehdä. Strategiaa seurataan laatimisen jälkeen hyvin väljästi, eikä sen seuraamiseen ole kehitetty yleensä käytännössä mittareita. Julkissektorin korkeimpien päättäjien, eli poliitikkojen, lyhyen aikavälin tavoitteet ja vaalitaistelussa annetut lupaukset voivat syrjäyttää pitkänajan strategian jokaisen vaalin jälkeen.

Miksi yritysmaailmaan suunniteltu, viime kädessä kilpailuetuun tähtäävä strateginen johtaminen sitten on niin suosittua myös julkissektorilla? Strategisen johtamisen tarpeellisuutta ja välttämättömyyttä perustellaan edelleen samalla tavalla kuin 1950-luvulla, jolloin käsite tuli liike-elämään. Strategiasta haetaan vieläkin keinoja, jolla vastata ympäristön kasvavaan epävakauteen ja markkinoiden nopeisiin muutoksiin: strategialla pyritään pitämään aloite omissa käsissä. Samoin hyvinvointivaltion väitetty tehottomuus sekä sen kokemat rahoitus- ja legitimititeettikriisit ovat kannustaneet uudelleenlaiseen johtamiseen. Tässä suhteessa

strategioiden tulo julkissektorille on kulkenut käsi kädessä New Public Management -ideologian kanssa.

Yritysmaailmassa strategisen johtamisen opeilla tavoitellaan tällä hetkellä erityisesti joustavuutta ja ketteryyttä, joiden painoarvo on kasvanut toimintaympäristön muutosten nopeutuessa. Tavoitelluiksi käytännön toimiksi ovat näin tulleet verkostomalliset päätätärakenteet, turhien väliportaiden karsiminen yrityksestä ja epämuodollisten toimintarakenteiden sekä organisaatiokulttuurin entistä suurempi hyödyntäminen. Jälleen kerran, viimekädessä tavoitellaan siis kilpailuetua.

Strategialla oltava päämäärä ja sisältö

Julkisella sektorilla strategian tavoitteena ei sen sijaan voi olla kilpailuetujen saavuttaminen, vaan jokin muu päämäärä, esimerkiksi legitimitetti. Yksityisellä sektorilla strategian tarkoitus on siis auttaa yritystä selviämään

kilpailun keskellä, kun taas julkishallinnon kohdalla strategialla haetaan apua poliitikoilta ja veronmaksajilta tulevan paineen hallitsemiseen.

Kaikki edellä kuvatut puutteet ja vaikeudet muistaen olisi julkisella sektorilla mahdollisesti vähennettävä strategioista puhumista, tai vähintään kehitettävä strategisen johtamisen opille jokin selkeästi yritysmaailmasta poikkeava, julkisen sektorin lähtökohtia paremmin ymmärtävä sisältö. Välillä tuntuu, että vakuuttavinta strategisessa johtamisessa on sen hieno nimi, joka synnyttää ihmisissä mielleyhtymän kaikkeen tärkeään ja hyvin suunniteltuun.

Filosofian maisteri Sampo Terho toimii Maanpuolstuskorkeakoulussa strategisen johtamisen tutkijana. □

Likainen tusina – strategian jalkautuksen tappajat

1. Strategiasta ja strategiaprosessista tietämätön johto
2. Suunnitelmaan ei ole sitouduttu
3. Suunnitelmaa ei kommunikoida kunnolla
4. Työntekijöitä ei arvioida tai palkita suunnitelman toteuttamisesta
5. Suunnitelma on liian abstrakti
6. Työntekijöille ei jaeta selkeitä vastuita, kuka toteuttaa minkäkin osan strategiasta
7. Ylin johto ei luomisen jälkeen enää kiinnitä huomiota suunnitelmaan
8. Strategia ei ole selkeä, keskittynyt tai johdonmukainen
9. Ehdot vanhenevat, strategiaa ei päivitetä toimintaympäristön muuttuessa
10. Kunnollinen järjestelmä strategian toteutuksen seuraamiselle puuttuu
11. Strategian vahvistajat, kuten organisaation rakenne tai IT-järjestelmät, eivät toimi oikein
12. Ihmisiä ajavat lyhyen aikavälin tulostavoitteet

Johtamisoppia

viranomaisharjoituksista

Teksti: Vesa Valtonen

Artikkelissa pohditaan eri viranomaisten johtamistoimintaa, viranomaisten välisen yhteistyön johtamista ja mitä viranomaiset voivat toisiltaan oppia. Ajatukset perustuvat luettuihin tapahtumakuvauksiin ja havaintoihin eri yhteistyöharjoituksista noin puolen vuosikymmenen ajalta.

Tarkasteltu toimintataso on ollut yleensä kenttätaso ja sen yläpuolella toimiva johtotaso, sotilaallisessa kielenkäytössä taktis-operatiivinen taso. Yhteistoimintaharjoitukset ovat hyvä mahdollisuus oppia uutta muilta harjoitukseen osallistujilta.

Aluksi luodaan katsaus yhteistyöstä oppimiseen yleisellä tasolla puolustusvoimien ja tutuimpien yhteistyösapuo-lien kannalta. Käytännön esimerkkinä eri toimijoiden oppimisesta yhteistyöharjoituksessa esitellään vastikään järjestetyn Etelä-Karjala 08 - erityis-tilanneharjoituksen havaintoja.

Puolustusvoimat - poliisi - pelastus - raja

Puolustusvoimien joukko-osastot ja johtoportaat osallistuvat kymmeniä kertoja vuodessa muiden viranomaisten tukemiseen eri tavoin. Useimmissa tilanteissa kyseessä on virka-aputehtävä, jossa toimivaltaista viranomaista tuetaan määritelmän mukaisesti tilapäisluonteisesti. Virka-avun vastaanottaja on puolustusvoimien näkökulmasta yleensä poliisin tai pelastustoimen edustaja. Tyypillisimpiin yhteistyötilanteisiin on luotu toimivat valmiudet

ja käytännöt aikojen saatossa. Paikallisesti ja alueellisesti sovitut järjestelyt ovat usein hyviä käytäntöjä, joita on voitu parhaimmillaan kopioida soveltuvien osin toimintaohjeiksi muualla valtakunnassa.

Päivittäisten yhteistoimintatilanteiden johtaminen on poliisin ja pelastustoimen sekä tätä nykyä myös Rajavartiolaitoksen ammattilaisille arkipäivää. Toimijoita yhdistää kenttäjohtamisen konsepti, joka on kehitetty tilanteen mukaan kehittyvän organisaation johtamiseen paikan päällä. Kenttäjohtaminen vastaa nimenomaan erilaisten päivittäistilanteiden lukuisten variaatioiden johtamisen haasteisiin. Näitä laajemmat useita toimialoja vaativat yhteistyötilanteet alkavat yleensä ensivasteen käytöstä kasvaen niin laajoiksi, että lisävoimavarojen käyttö ja muiden viranomaisten ja yhteistyötahojen tuki on välttämätöntä. Tilanteen arviointi, päätöksenteko, käskytykset, tiedon jakaminen, johtotasojen lisääntyminen, Virve-radioiden käyttö ja pelastuksen/poliisin kenttäjohtamisjärjestelmä PEKE/POKE muodostavat johtamisen kannalta mielenkiintoisen kokonaisuuden. Jokainen tilanne mainittujen vastuuviranomaisten arjessa on ”kova tilanne”, jonka suorituksia ei voi uusia. Tällaisen tilanteen tu-

Vesa Valtonen

kemiseen pääsevä puolustusvoimien edustaja, esimerkiksi virka-apuosaston johtaja, saa loistavaa tilanteenjohtamisoppia.

Puolustusvoimien kannalta kenttäjohtaminen on mielenkiintoinen toimintatapamalli, jota kannattaa tutkia mahdollisena tulevaisuuden johtamiskoulutuksen osana. Kenttäjohtamisen periaatteiden koulutus lisää ammattisotilaiden tilannejohtamistaitoja ja virka-apuvalmiuksia.

Yksittäisen onnettomuuden tai vaaratilanteen kehittyessä suuronnettomuudeksi tai muuksi laajaksi tilanteeksi viranomaisten ja heitä tukevien organisaatioiden määrä edellyttää johtoportaan ja sitä tukevan esikunnan perustamista. Sotilaallisesti määritel-

tytä siirrytään suunnilleen joukkoyksikkö - perusyhtymätasolle, joka on esipuseerikoulutetulle upseerille tuttu toimintaympäristö. Johtovastuussa oleville siviiliviranomaisille tilanne on yleensä harvinainen, jopa ainutlaatuisen.

Suuronnettomuuksiin varautuminen ja niiden johtaminen kuuluu tätä nykyä eri toimijoiden opetusohjelmiin, mutta niiden säännöllinen harjoittelu virassa olevien kanssa on joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta varsin vähäistä. Johtamista tukevien esikuntien henkilöstö ei välttämättä ole harjoitellut yhdessä, saati toiminut työjärjestyksen mukaisissa tehtävissä. Tämä asettaa haasteita tilanteen johtajille, jotka johtamistoiminnan ohella sitoutuvat voimassa olevan tavan ja ohjeistuksen mukaisesti usein tiedottamiseen ja tiedon jakamiseen esimiehilleen sekä kumppaneilleen. Tässä suhteessa sotilasesikuntien työjärjestyksissä ja toimintatavoissa onkin paljon annettavaa muille viranomaisille. Erään pelastustoimen edustajan luonnehdinnan mukaan ”homma toimii siihen asti, kunnes esikunta perustetaan”. Meillä voidaan kaiketi sanoa, että tämän päivän sotilasjohtamisessa ”homma toimii, kun saadaan esikunta pystyyn ja runsaasti suunniteltavaa”.

Laajojen tilanteiden johtamis- ja yhteistoiminnan prosessien tutkiminen poikkihallinnollisesti on lapsenkengissä. Tämän korjaamiseksi tarvitaan turvallisuusalan oppilaitosten yhteistyötä omaa sektoria laajempien käytännön prosessien tutkimisessa.

Johtamista tukevat suunnitteluprosessit ovat olleet puolustusvoimissa muutoksen kohteena kansainvälisten yhteensopivuusvaatimusten ja tietojärjestelmäkehityksen vuoksi. Nopeat päätöksentekotilanteen mukaisen analyysin perusteella ei ole ollut viime aikoina muodissa, vaikkakin esimerkiksi valmiusprikaateissa sellaisia varsin menestyksekkäästi kehitetään. Laaja-alaiset systeemiseen ajatteluun perustuvat suunnitteluprosessit ovat huomion keskipisteinä ja niiden läpiviemiseksi ymmärrettävässä muodossa tehdään valtavasti töitä. Niin kauan kuin FIN-GOPin tai sen seuraajaprosessien todelliset hyödyt johtamisen helpottajana ovat tieteellisesti selvittämättä, kannattaa näiden oppien jakamisessa muiden

viranomaisten suuntaan pidettyä. Kokonaisvaltaisen lähestymisen (comprehensive approach) osalta löytyy kotimaisia hyviä käytäntöjä, kuten sisäisen turvallisuuden ohjelman ja eräät kokonaisuunpuolustuksen kehityksessä kehitetyt projektit. Näitä konsepteja pitäisi myös tutkia tieteellisesti, jotta niitä voidaan hyödyntää yhteistoiminnan johtamisen kehittämisessä mahdollisimman kattavasti.

Etelä-Karjala 08, erityistilanneharjoitus

Vuonna 2007 pidettiin Maanpuolustuskorkeakoululla ensimmäinen viranomaisten simulaattoriavusteinen johtamisharjoitus. Harjoituksessa kehitettiin Komentaja- ja esikuntasimulaattorin (KESI) soveltuvuutta viranomaisyhteistyön harjoitteluun. Harjoitus toteutettiin yhteistyössä Etelä-Suomen lääninhallituksen pelastusosaston, aluepelastuslaitosten, Poliisiammattikorkeakoulun ja Pelastusopiston kanssa. Kokeilun tuloksena todettiin, että pataljoonan taistelun harjoittamiseen tarkoitettu simulaattori soveltuu nykyisenä versiona vain rajoitetusti viranomaisyhteistyön harjoitteluun. Kaksipuolista taistelusimulaatiota ei viranomaisten kesken onneksi tarvittu. Rajoituksesta huolimatta kuitenkin todettiin, että KESIlä voi käyttää yhtenä pelisyytteen tuottajana ja että ohessa voidaan harjoitella johtamista vaikkapa käytössä olevin operatiivisin järjestelmin. Tärkeä jatkuvuuden kannustin oli myös se, että harjoituksen aikana käydyt keskustelut ja muilta viranomaisilta oppiminen lisäsivät osallistuneiden ymmärrystä kokonaistoiminnasta ja yhteistyökumppanien toimintatavoista.

Harjoituspalautteen analysoinnin perusteella päätettiin, että Maanpuolustuskorkeakoulun Taktiikan laitos varaa joka vuosi yhden viikon viranomaisten harjoitteluun, tarjoten KESI-simulaattorin ja muut mahdollisesti järjestettävät palvelut. Tämän päätöksen tukemana ja yhteistyöviranomaisten omasta aloitteesta MPKK sai asiakkaakseen marraskuun 2008 alussa Etelä-Karjalan maakunnan erityistilanneharjoituksen. Yhteistyössä Pelastusopiston ja Etelä-Karjalan pelastuslaitoksen kanssa kehitettiin mo-

niviranomaisharjoituksen kehys, jossa kokeiltiin paikallista kriisijohtamismallia tietoverkon tukemana.

Harjoitus toteutettiin siten, että Santahaminassa toimivat harjoituksen johto, Etelä-Karjalan valmiustoimikunta ja pelikeskus. Väliportaana toimineet kunnat, pelastustoiminnan johtokeskus ja sairaanhoitopiiri työskentelivät maakunnassa omissa toimipisteissään. Tiedon jakamisessa käytettiin SHIFT-portaalia, joka mahdollisti yhteisen tietopankkipalvelun, tilannekuvan ja verkkokokoukset. SHIFT-portaali - SHared Information Framework and Technology - on monikansalliseen kriisinhallintakokeiluun kehitetty internetin kautta toimiva tiedon jakamisen verkkosivu.

Työkalut ja toimintatapamallit olivat toimijoille uusia, joten osa harjoituksesta meni toimintatapojen opetteluun. Kyseessä olikin, kuten harjoitusta johtanut valmiussuunnittelija Joni Henttu totesi: ”pikemmin koulutusharjoitus, kuin johtamisharjoitus”. Harjoituksessa haettiin maakunnallisen valmiustoimikunnan toimintatapamalleja ja tiedon jakamisen kehittämisen mahdollisuuksia. Valmiustoimikunta oli koottu kuntien valmiussuunnittelusta vastaavista henkilöistä. Tilannekehys oli laaja myrsky, joka oli harjoituksen ensimmäisenä aamuna myös faktisesti totta. Harjoitusmyrsky oli ilmatieteenlaitoksen asiantuntijoiden ennustama TOIVO 08 ja UUSIMAA 08 -harjoitusten skenaarion tapaan, joskin siinä satoi enemmän lunta kuin ulkona valinneissa tosisäässä.

Mitä opittiin

Monialainen tilanne opettaa

Myrsky-kuvauksen ympärille räätälöitiin kunkin toimijan tarpeen mukaan pelikuvauksia, osa tuli myös yllätyksellisesti. Näiden seuraaminen tilannekatsauksissa ja muiden tuottamat erilliset raportit antoivat uusia ajatuksia tilanteiden hoidosta ja toisaalta niiden synnyttämistä riskeistä ja seurannaisriskeistä.

Verkko vai tapaaminen

Harjoituksen aikana toimijat löysivät verkkotyökalujen uutuudesta huolimatta innovatiivisia mahdollisuuksia tiedon jakamiseen ja yhteisen tilanne-

ymmärryksen muodostamiseen. Tapaminen verkossa on erityisen tehokasta, kun fyysiset välimatkat ovat pitkät ja hoidettavat asiat sen mahdollistavia. Tietysti pitää ottaa huomioon, että myrsky katkaisee hyvätkin yhteydet viimeistään, kun sähkönjakelu keskeytyy pitemmäksi aikaa. Yhteyksien toimiessakin kuitenkin tunnustettiin, että henkilökohtaista kontaktia ei voida verkkochattailulla tai tekstiviesteillä korvata.

Yhteistyö ja sen harjoittelu

Yhteistyösuunnitelmien päivittämisessä ja käytännön harjoittelussa havaittiin kehitettävää. Olemassa olevat yhteysjärjestelyt edellyttävät, että niissä käytettäviä välineitä osataan käyttää ja että ne ovat toimintakuntoisia. Lähtökohtaisesti laajassa häiriötilanteessa käytettävät välineet eivät saisi paljokaan poiketa päivittäiskäytöstä olevista järjestelmistä.

Viranomaisen - viranomaisen - kuntaviranomaisen - yritys - vapaaehtoisjärjestö

Kuntien tehtävien monimuotoisuus ja toimialat näyttäytyivät harjoituksen pelikeskuksessa toimineille koppelakki-

viranomaisille ajatuksia herättävällä tavalla. Näiden asioiden koulutus ei turvallisuusopinajoissa, ainakaan sotilaspuolella, ole riittävän kattavaa. Toinen jo monissa harjoituksissa aiemmin havaittu oppiminen tapahtui viranomaisten kesken. Peliryhmässä toimineet pelastustoimen, poliisin ja rajan edustajat jakoivat välillään hiljaista tietoa ja keskustelivat toistensa toimintatavamalleista. Tämän kaltaiseen tiedon vaihtoon ei ole yleensä päivittäistilanteissa aikaa.

Viranomaisjohtoisen yhteistyön toimijoina on yhä useammin yksityisen sektorin ja vapaaehtoissektorin toimijoita. Yhteistyösapuolten toimintatapojen tunteminen ja niiden edustajien ottaminen mukaan varautumisen suunnitteluun on tärkeää.

Verkostoituminen

Yhteistyöharjoituksissa suuri osa ns. hiljaisesta tiedosta vaihtuu kahden tai monenvälisesti käytäväkeskusteluissa, saunassa jne. Harjoituksen järjestelyihin kannattaa ulottaa tilanteeseen liittyvien yhteistyötapahtumien ohella mahdollisuus ajatusten vaihtamiseen epämuodollisessa ympäristössä. Luodut kontaktit mahdollistavat

luontevamman yhteistyön seuraavalla kerralla ja helpottavat organisaatioiden välisen yhteistyön käynnistämistä.

Sattuma muistuttaa olemassaolostaan

Osa tilannekuvauksista tehtiin KESI-simulaattorilla, joka toi realismia yksiköiden siirtymisten aikalaskelmiin ja lisäsi todellisessa elämässä vaikuttavan sattuman mahdollisuuden tilannekuvauksiin. Simulaattori on sikäli lahjomaton, että pelitoiminnallisia aikahyppyjä tai muita taikatemppeja se ei tottele, jos käskettyyn toimenpiteeseen ei ”oikeasti” saada vaikutettua. Järjestelmä mahdollistaa tilanteen tarkastelun jälkeensä, jolloin osallistujat voivat todeta ”miksi näin kävikään”?!

Organisaatio-oppia ja johtamisen lainalaisuuksia

Keskustelu maakunnallisen valmius- toimikunnan perustamisesta kuvatussa laajassa normaaliolojen häiriötilanteessa oli polveilevaa ja vilkasta. Joidenkin näkemysten mukaan tilannekuvan muodostaminen kuuluu lääninhallitukselle, jos tilannekuvaa ylipäätänsä tarvitaan. Puolustavan kannan mukaan lääninhallituksen ja kuntien välille tar-

Kuva Puolustusvoimat

Sotilasviranomaisten ja poliisiviranomaisten ...

Kuva Puolustusvoimat

... sekä pelastusviranomaisten yhteistoimintaa.

vitaan koordinoiva elin, joka kykenee muodostamaan alueellisen tilannekuvan ongelmista ja käytössä olevista resursseista. ”Yksi johtotaso kykenee johtamaan enintään seitsemää alaista”, oli sotilaille ja ainakin pelastustoimen edustajille tuttu jälkimmäistä kantaa tukeva argumentti.

Lopuksi

Yhteistyöharjoitukset mahdollistavat eri toimijoiden tarpeiden yhdistämisen yhteiseen tilannekehyykseen, jonka luominen on usein valmistelujen työläin vaihe. Liittyminen kumppanin harjoitukseen mahdollistaa osallistumisen yhteisten tavoitteiden määrittelyyn ja lisäksi omien oppimis- ja kokeilutavoitteiden asettamiseen. Esimerkkinä kuvatussa harjoituksessa Etelä-Karjalan pelastuslaitos kokeili yhteisten harjoitustavoitteiden lisäksi johtamispaikkansa toimintaa sulkuutilassa ja varavoimalähteiden varassa. Myös muilla toimijoilla oli omia kokeilujaan, jotka voitiin toteuttaa yhteisen tilannekehyyksen puitteissa.

Harjoitusten valmistelussa on vaurauduttava viranomaisten ja muiden yhteistyösapuolien erilaisiin tietosuoja- ja tietoverkkokäytäntöihin. Tur-

vallisuustiedon jakaminen verkossa ei onnistu yhtä helposti kuin kaverin kanssa chattailu netissä erilaisten palomuri- yms. asetusten johdosta. Verko- ja tekninen tuki sekä hyvissä ajoin luodut yhteysjärjestelyt ovat harjoituksen onnistumisen kannalta avainasemassa.

Yhteistyön tutkimuksen kannalta harjoitukset ovat erittäin hyödyllisiä. Toiminnan ulkopuolelta tai tietyltä sektorilta, esimerkiksi puolustusvoimista, tuleva tutkija saa yhteistoimintaharjoituksessa varsin todenmukaisen käsityksen toimijoiden rooleista ja toimintatavammalleista. Ilman tätä käsitystä yhteistyöilmiöiden tutkiminen on vaikeaa. Käytännön esimerkkinä otetaan tutkimus yhteisestä tilannekuvasta. Harjoituksessa olleilta kysyttiin ”mikä tilannekuva on?” Vastaukset olivat yhtä monenlaisia kuin oli käytäntökin. Tilannekuva saattoi olla muutama luetelmaviiva tai laajimmillaan toiveuni kokonaisvaltaisesta tilaneymmärryksestä eri toimijoiden välillä. Yksikään vastaus ei ollut Varautumisen ja väestönsuojelun sanaston mukainen määritelmä. Sanastohan on paranneltu YETTS:n - Yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisen strategian - versiosta. Tämä kertoo toisaalta

toimijoiden erilaisista lähtökohdista ja toisaalta siitä, etteivät yhteisesti hyväksytyt määritelmät ole saavuttaneet kattavasti kohdejoukkoaan. Tilannekuvan tutkijalle tämä tulos antoi uusia näkökulmia aiempaan tutkimusasetelmaan.

Edellä mainitut opit olivat yhden harjoituksessa mukana olleen havaintoja, jotka perustuivat kerättyyn pikapalautteeseen ja harjoituksen jälkeiseen palautekeskusteluun. Todelliset oppimisen jyvät ovat kunkin toimijan itsensä arvioitavissa, eikä niiden tärkeysjärjestys tai mittaaminen ole olennaista, ei edes tämän artikkelin kannalta. Tärkeää on havaita, että jokaisessa yhteistyötilanteessa ja harjoituksessa tapahtuu oppimista. Yhteiskuntaturvallisuuden kehittämisen näkökulmasta olisikin tärkeää, että harjoittelisimme enemmän hankalia yhteistoimintatilanteita ja samalla jakaisimme osaamisemme toistemme käyttöön. Yhteistyö ei ole itse tarkoitus, mutta sen tuottama lisäarvo on tärkeää.

Majuri Vesa Valtonen palvelee tutkijaesiupseerina Maanpuolustuskorkeakoulun Taktiikan laitoksella. □

Blogiajan sodankäyntiä

sosiaaliset mediaoperaatiot sodan ja rauhan välineinä

Teksti: Heikki Siltala

Richard Fornon ja Ronald Baklarzin kymmenen vuoden takainen slogan ”Ihmismielellä ei ole minkäänlaista palomuuria” on tänä päivänä entistä ajankohtaisempi. Informaatioyhteiskuntamme keskeisimmäksi ilmiöksi on noussut sosiaalinen media, jota ovat esimerkiksi YouTube, Facebook, MySpace, Blogit ja wikit. Ne jakavat yhteiskunnan toimijat entistä jyrkemmin kahteen leiriin; ja leirien välille on rakentumassa joko muuri tai kuilu.

Mitä korkeammaksi ja paksummaksi palomuurit rakennetaan tai mitä syvemmäksi ja leveämmäksi digitaalinen kuilu kasvaa, sitä todennäköisemmäksi kriisikokemukset tulevat. Mistä muusta uutiset eri maiden puolustushallinnossa työskentelevien sotilaiden ja virkamiesten sosiaalisten medioiden käyttökiellosta ja valtioiden web 2.0 sensurointi- ja kontrollitarpeet kertovat? Yhtään Jokelan ja Kauhajoen koulusurmista kirjoitettua tai toimitettua artikkelia tai uutista ei ole ilmestynyt ilman viittausta sosiaaliseen mediaan tai ylipäänsä web 2.0:aan.

Tässä artikkelissa käsitellään sosiaalista mediaa informaatioteknologian ilmiönä ja pohditaan, miten se muuttaa käsitystämme informaatio-sodankäynnistä ja vaikuttaa erityisesti sotilasjohtamiseen sekä vallan käyttöön laajemminkin globaalissa ja verkottuneessa yhteiskunnassamme.

Mikä on suhde informaatioitumiseen?

Informaatioitumisen vaikutukset yhteiskuntaan ja siten sodankäyntiin on osa evoluutiota, josta olemme nähneet ja kokeneet vasta häivähdyksen. Juuri kun

olemme alkaneet luoda informaatio-sodankäynnille merkitystä, alkaneet oppia ja ylipäänsä ymmärtää sitä, informaatioteknologian vallankumous jatkuu hengästyttävällä vauhdilla tuoden vuosittain uusia ilmiöitä ja konkreettisia välineitä. Olennaista on suhteen määrittelyminen näihin uusiin ilmiöihin: Olemmeko osa sitä joukkoa, joka pyrkii ymmärtämään niitä virkamiesmäisesti tulkinnan, tutkimuksen ja määrittelyn kautta vai osa sitä joukkoa, joka rakentajien ja luojien roolissa elää kyseisten ilmiöiden todellisuutta? Ensimmäiseksi mainittu joukko pitää ilmiöihin etäisyyttä, jotta näkisi ne muurin tai kuilun takaa paremmin. Sosiaalisen median ilmiöt ovat heille tutkittavia kohteita, kliinisiä objekteja. Sitten on olemassa joukko tai oikeastaan sukupolvi, joka ei välttämättä edes halua tiedostaa ilmiötä, joka on kuin ilma, jota he hengittävät. Mutta heillä on niin sanottu ensi käden käyttöoikeus ja siten suunnattoman vahvan vallankäytön väline käsissään.

Kriittinen kysymys kuuluukin, mikä suhde eri osapuolten asevoimilla on näihin uusiin informaatioteknologian ilmiöihin ja välineisiin. Kumpaa osapuolta esimerkiksi Suomen puolustusvoimat edustaa? Ovatko reserviläiset

Heikki Siltala

samalla puolella tai mille puolelle vihollisen edustajat ryhmittävät resurssejaan?

Uudet leikkikentät korvaavat perinteiset pelikentät

Virallinen valtiokoneisto on aina omistanut tai ainakin pyrkinyt omistamaan median kriisin eri vaiheissa ja viimeistään sotatilassa. Media on tiedostettu vallankäytön välineenä, joten sen monopoliaseman varmistamiseksi on otettu ja otetaan tarvittaessa lainsäädäntö avuksi. Lainsäätäjät ja siten valtiovalta ovat kuitenkin jo hävinneet ensimmäisen taistelun ja mahdollisesti koko sodan internetin uusimman vaiheen web 2.0:n

mahdollistamaa todellisuutta vastaan.

Informaatioteknologian mahdollistamista leikkikentistä ei ole pulaa. Kun leikki muuttuu peliksi ja uhaksi, voidaan puhua jo taistelukentästä. Uusia taisteluvälineitä on paljon, sillä pelkästään sosiaalisen median lista uuvuttaa. Kun web 1.0 internetin ensimmäisenä versiona keskittyi tietojen yhdistämiseen, mahdollistaa web 2.0 yhteisöllisyyden ja globaalin vuorovaikutuksen sosiaalisen median avulla. Sosiaalista mediaa voidaan kutsua myös internetin yhteisölliseksi palveluksi tai sosiaalisiksi ohjelmistoiksi, joiden kautta tietoa voidaan jakaa ja luoda yhdessä nopeasti ja hyödyntää osajia rajatta. Yhteisiä nimittäjiä Word Wide Webin toiselle vaiheelle on sosiaalisempi lähestymistapa sisällön tuottamiseen ja jakeluun, jossa korostetaan avointa kommunikointia, päätösvalan hajauttamista ja tiedon vapaata jakamista sekä uudelleen käyttöä.

Puolustusvoimat ja valtioiden turvallisuuspalveluiden kaltaiset organisaatiot ovat ison haasteen edessä: miten suhtautua avoimeen lähdekoodiin perustuvaan periaatteeseen? Sosiaalisen median ja ”open sourcen” välille voi vetää yhtäläisyysmerkin. Tutkijoista mm. Leenamajja Ojala on muistuttanut osaamisen johtamisen näkökulmasta, että yritysten on luotava arvotodellisuutensa uusiksi saadakseen rekrytoitua internet-sukupolven edustajia. Tiedon suojaamisen ja ”tieto on valtaa” -periaatteista on luovuttava, koska yhteisöllisyys ja osallistuminen rikkovat yritysten perinteiset rajat. Sosiaalisen median käyttöönotto kasvaa ja leviää joka tapauksessa niin voimakkaasti, että sen kieltämisellä organisaatio kieltää koko olemassaolonsa. Olennainen kysymys onkin, miten sosiaalista mediaa voidaan hyödyntää? Puolustusvoimien näkökulmasta vihollinen tai oma henkilöstö (jonka pitäisi olla tärkein resurssi) hyödyntää sitä joka tapauksessa, koska kaikilla on mahdollisuus internetin käyttöön ja tulevaisuuden web 3.0 ja 4.0 rikkovat loputkin rajat.

Otetaanpa esimerkki kaikille tutusta Wikipediasta. Kenellä tahansa on mahdollisuus korjata, muuttaa ja päivittää tietoa vaikkapa Suomen puolustusvoimista mukaan lukien historian tulkinta, nykyisyys ja tulevaisuus sekä perustettava, iskukyky ja niin edelleen. On syytä muistaa, että Wikipediaa on tuotettu yli

Kenraali Tommy Franks johti Irakin operaatioita neljän näyttöruudun takaa.

250 kielellä, joten kyseessä on todellinen globaali verkkosivusto. Olennaista on puolustusvoimien tai jonkin sen osajorganisaation suhde Wikipediaan. Jos sen on tarkoitus olla strateginen suhde, pitää aloitteen olla niin sanotusti omilla käsissä. Se tarkoittaa aktiivista roolia, joka jatkuvasti miettii vaikuttavuutta ja uskottavuutta sekä kohdetta, johon halutaan vaikuttaa. Triviaaleinta ja epäolennaisinta on tuottaa sisältöä pelkästään Finnish Defence Forces -wikiin. Olennaista ja älyllisesti haastavinta on vaikuttaa muiden sivustojen kautta Suomen puolustusvoimien vaikuttavuuteen ja uskottavuuteen. Eli tuottaa sisältöä Wikipedian muille sivuille ja sivustoille. Tällöin ovat kyseessä jo psykologiset operaatiot ja valkoisen propagandan

tuomat mahdollisuudet. Vaikka Wikipedia on yhtä anonyymi kuin käyttäjän tai muokkaajan IP-tunnus, on anonyymiys eli IP-tunnuksen häivyttäminen helppoa.

”Take the battle to the Enemy” - Take the battle to the YouTube!

Taistelukenttä hahmotetaan sodan ja rauhan ympäristöissä entistä useammin näyttöruutujen kautta. Näyttöruutu on yksi sodankäynnin neljästä rintamasta - maa, meri, ilma ja informaatio. Lähihistorian esimerkkinä toimi USCENTCOM:n komentaja, Afganistanin ja Irakin sodan alkuvaiheen johtanut kenraali Tommy Franks, joka johti

Irakin sodan operaatioita neljän näyttöruudun takaa, joita olivat uutistelevi-siokanavat, omat joukot, ilmavoimien joukot, vihollistilanne. Kehitys ensimmäisestä televisiosodasta eli Vietnamin sodasta CNN:n televisiosotaan eli Persianlahden ensimmäiseen sotaan ja lopulta tietokoneruutujen sotaan eli Afganistanin ja Irakin toiseen sotaan on ollut looginen. Sosiaalisen median kautta näyttöruutu näyttölee entistä suurempaa roolia, mistä ovat esimerkkinä Afganistanin ja pitkittyneen Irakin sodan ohella on elokuussa 2008 käyty Venäjän ja Georgian välinen sota Etelä-Ossetiassa sekä Abhasiassa. Näyttöruutuja ei käytetä silloin pelkästään maalitytämiseen ja pommien vaikutuksien näkemiseen eikä komentajien tapaamaan tilannekuvan hallintaan. Sosiaalisten medioiden kautta mikään ei jää enää informaatioympäristöstä näkymättömiin, näyttöruutujen ulottumattomiin.

YouTube on tästä erinomainen esimerkki. Kuka tahansa voi tallentaa globaalille sivustolle videopätkiä, joita kuka tahansa voi käydä katsomassa. Suomalainen vartiointi- ja turvallisuusalan yritys joutui reagoimaan erottamalla kaksi sen työntekijää, vartijaa, jotka pahoinpitelivät helsinkiläisellä metroasemalla miehen 2000-luvun alkupuolella. Sivullinen oli kuvannut tapahtuman matkapuhelimensa videokameralla, tallentanut sen YouTube-sivustolle ja loppu olikin historiaa. Yleisradion televisiouutiset näyttivät illan pääuutislähetyksessään kyseisen videotallenteen. Kului muutama päivä, kun kyseisen vartiointiliikkeen ylin johto piti tiedotustilaisuuden ja kertoi vartioidensa irtisanomisesta.

Irakin ja Afganistanin sodassa amerikkalaiset sotilaat ostavat kenttäkappoista (PX) digivideokameroita, joista pienimmät ovat tupakka-askin kokoisia. Monet jalkaväkisotilaat kiinnittävät niitä kypäröihinsä lähtiessään suorittamaan operaatioita, ratsioita ja vastaavia. Sotilailla on myös kannettavat tietokoneensa, joiden ohjelmilla he pystyvät muokkaamaan ja luomaan omia kotivai pitäisikö sanoa sotavideoita. Parhaat päätyvät YouTube-sivustoille, joita on editoitu, lisätty erikoistehosteita ja dubbattu soundtrackeja. Vastaavaa tekee vihollinen ja näin Yhdysvaltain Presidentti George W. Bushin käyttämä slogan ”Take the battle to the enemy”

saa uuden ulottuvuuden. Bushin retoriikka osuu tahtomattaan maaliin: ”This is a different kind of war”. Sodan molemmat osapuolet voivat taistelun jälkeen katsoa YouTubea toistensa tekemiä videoita samasta taistelusta. To-dellakin, tämä on toisenlaista sotaa. Jatkossa USA:n puolustusministeriö yrittää ohjata nämä videotallenteet kieltojen ja määräysten avulla suljettuun Trooptube-sivustoon.

Kaikista maailman kriisi- ja sotatoimialueista löytyy YouTube-sivustolla videomateriaalia. Luonnollisesti Venäjän käymä Tsetsenian sotakin näkyy ja kuuluu edelleen YouTubeen videotallenteissa, joita sodan molemmat osapuolet olivat tehneet. Samoin Venäjän hyökkäys Georgiaan 8.8.2008 synnytti valtavan määrän kummankin osapuolen tekemiä videotallenteita, jotka levisivät internetissä ja kohdistetummin YouTubea sekoittamaan virallisen median antamaa kuvaa kyseisestä kriisistä. Niissä kaikissa valtiosta ja asevoimista riippumatta esitellään omia taistelijoita myönteisessä valossa ja vastaavasti vihollinen kuvataan moraalittomaksi, raukkamaiseksi ja heikoksi. Koska mitään sensuuria ei ole, videot sisältävät raakaa väkivaltaa esimerkiksi vankien tai haavoittuneiden kohtelusta sekä siviiliväestöön kohdistuvasta väkivallasta. Videoiden sisällön aitoudesta ei tietenkään koskaan voi olla varma.

YouTubea hyödynnetään myös sotilaiden ja terroristijärjestöjen rekrytointikanavana. Kuten työpaikkailmoitukset perinteisessäkin mediassa, ne toimivat samalla rekrytoivan yrityksen tai organisaation mielikuvamainontana. Palestiinalainen Hamas-järjestön taisteluprikaatin video YouTubea lietsoo pyhää sotaa länsimaisia valloittajia vastaan, mutta videon tarkoituksena on rohkaista omia joukkoja ja rekrytoida lisää taistelijoita. Globaaleille terroristijärjestöille YouTube on tietenkin edullinen kanava vaikuttaa globaalisti. Virtuaaliheimot eivät tunne valtiollisia rajoja.

Uusi virtuaaliheimo perinteisten terroristijärjestöjen lisäksi on koulusurmaajat, joiden toiminta alkaa saada jopa virtuaalikansan tunnuspiirteitä. Sosiaaliviranomaiset ja psykologit ovat peräänkuuluttaneet yhteisöllisyyttä syrjäytyneiden nuorten avuksi, mutta heidän toteuttavat jo erittäin vahvaa yhteisöllisyyttä! Tulevaisuuden tutkijoiden Mika

Mannermaan ja Sohail Inayatullahin määritelmä virtuaalikansasta kuulostaa tutulta, kun sitä vertaa Jokelan ja Kauhajoen koulusurmien tutkimuksissa paljastuneisiin profiloiteihin:

- jäsenten huomattava samankaltaisuus
- uskonto tai muu vahva ideologia, ainakin yhteisesti jaettu vahvoja arvoja
- voimien yhdistämisestä syntyvä etu ja universaali missio
- globaalisuus (kansalaisia löytyy kaikkialta maapalloilta)
- ei-territoriaalisuus (kanssakäyminen on paikkariippumaton)
- näkyvä ja vaikuttava toiminta paikallista (terrori-iskut) tai globaalia (yritysjohtajien eliittikansan ukaasit globaaleista talouden pelisäännöistä)
- kyky käyttää moderneja kommunikatioteknologioita
- mahdollisesti omat kirjatut pelisäännöt, jotka koskevat kaikkia jäseniä ja ovat kansallisten ja ylikansallisten lakien ja direktiivien yläpuolella
- oma media
- omat virtuaaliset päätöksentekoi-let ja -prosessit ja
- mahdollisesti oma tuomiovalta.

Wikipediankin kohdalla voi esittää saman kysymyksen kuin YouTubeen kohdalla: kenellä on aloite, kuka haluaa vaikuttaa ja mihin kohteeseen? Psykologisten operaatioiden välineenä YouTube antaa rajattomat mahdollisuudet. Suomen puolustusvoimien virallista internetstrategiaa odotellessa suomalaiset varusmiehet ovat ainakin kunnostautuneet luovuuden käytössä ja hyödyntävät YouTubea videoidensa jakelukanavanaan.

Isoveljestä Jokuveljeksi

YouTube on erinomainen esimerkki Mika Mannermaan Jokuveli-ilmiöstä. Kun vielä 1984 isovelji valvoi orwelilaisen skenaarion mukaisesti, valvoo 2000-luvun akvaarioyhteiskunnassamme jokuveli ja -sisko eli kuka tahansa. Me kaikki. Itse asiassa sosiaaliset mediat ovat demokraattisuudessaan suurin uhka ja mahdollisuus puolustusvoimien kaltaisille organisaatioille. Puolustusvoimat joutuu elämään ubiikki- eli kaikkinaisuusyhteiskunnassa, jossa jokuveli

Irakin sodassa Colby Buzzellin blogista tuli kansainvälisesti tunnettu sosiaalinen media.

valvoo, mutta myös tietää eikä koskaan unohda. Kaikki tallentuu ja on kaikkien saatavilla. Vallankäyttö on sotilaan ja aseiden lisäksi hajoava käsite informaatioyhteiskunnassamme. Kun kenraali Franksilla oli vielä valta ja tilannekuva hallussa Irakin sodan alkupuolella, tapahtui Helsingissä Kontulan Metro-asemalla vallankumous, kun ”jokuveli” kuvasi vartioiden väkivallan. Vallankäyttö perinteisten näyttöruutujen takaa ei ole tuonut tulosta pitkittyneeseen Irakin ja Afganistanin sotaan. Jokuveli käyttää valtaa, eivät enää kenraalit ja johtavat poliitikot. Suomen ulkoministeri Ilkka Kanervakin joutui eromaan vuonna 2008, kun ”jokusisko” käytti informaatioajan valtaansa. Tekstiviestit tietävät eivätkä koskaan unohda. Jos kyseisellä jokusiskolla olisi ollut kärsivällisyyttä, olisi koko maailma saanut seurata YouTubesta suhteen seuraavaa vaihetta videotallenteena.

Emme voi enää käsitellä informaatio- ja mediasota- ja mediasota käsitteitä ilman sosiaalista mediaa. Jos Falkland 1982, Grenada 1983, Panama 1989, Persianlahti 1991, Bosnia 1993 - 1995, Kosovo, Tsetsenia, Afganistan ja Irak tänä päi-

vänä ovat tietoisesti olleet PR-ihmisten ja tiedottajien luomaa sotaa, nyt entistä aktiivisemmän mediakasvattajan roolin ovat ottaneet jokuveljet ja -siskot sekä virtuaaliheimot. Professori Aki-Mauri Huhtinen on muistuttanut perinteistä mediaa arvioidessaan, että ”ei ole olemassa mitään yksipäistä ja -vartaloista mediaa, joka matkustaa yhdellä lennolla sota-alueelle, nousee samaan bussiin ja ottaa samasta kuvakulmasta kuvansa ja lähettää ne yleisöilleen.” Näin siis pelkää virallisten toimittajien roolit ja toimintatavat vaihtelevat, mutta nyt sosiaaliset mediat ovat sekoittaneet pelikentän ennen näkemättömän sekavaksi. Televisio häviää mediana Internetille kuten CD-musiikkilevyt kuolevat sukupuuttoon Internetin ansiosta. Aikaisemmin median kuluttajat olivat riippuvaisia toimittajista, nyt median kuluttajat ovat sosiaalisen median avulla ottaneet toimittajan roolin itselleen. Myös sotaa käyvät tai kriisin osapuolet olivat aikaisemmin riippuvaisia mediasta ja toimittajista manipulointimahdollisuudesta huolimatta. (Sosiaalinen) media on muuttunut käyttäjänsä näköiseksi.

”War on Terror” - War on the Blog

”War on terror” muuttui käsitteeksi ”war of ideas” kun 2. Jalkaväkidivisioonan 3. Prikaatissa Irakin sodassa palvelleen Colby Buzzellin blogista tuli kansainvälisesti tunnettu sosiaalinen media. Buzzell bloggasi lähes reaaliajassa kokemuksistaan Irakissa vuosina 2003-2004. Salatakseen henkilöllisyytensä hän julkaisi blogiaan nimimerkillä CBFTW. Luonnollisesti NSA tunnisti Buzzellin ja hänen esimiehensä joutuivat puuttumaan kirjoitteluun. Sotilasjohtamisen näkökulmasta tapauksen tekee mielenkiintoiseksi, kun Buzzell kuvaa kirjassaan koko komentoketjun reagointia blogiinsa ryhmänjohtajasta aina pataljoonan komentajaan. Kaikki esimiehet komentajaa myöten olivat osa kyseisen sosiaalisen median luomaa yhteisöä, kaikki lukivat Buzzellin blogia säännöllisesti ja pitivät lukemastaan. Buzzell sai jatkaa bloginsa kirjoittamista, mutta tarkkoja kuvauksia maantieteellistä sijainneista ja taistelutehtävien tavoitteista hän ei saanut enää kertoa. Muuten Buzzellin sallittiin jatkaa realistista ku-

Kuva Puolustusvoimat.

Kännykkä voi olla tehokas sodankäynnin väline.

vaustaan ja ajoittain kriittisiäkin ajatuksiaan. Hänen bloginsa muodostama yhteisö kasvoi vuoden aikana kymmeneen tuhansiin ihmisiin. Buzzelin esimiehet joutuivat ottamaan kantaa ja rakentamaan jonkinlaisen suhteen sosiaaliseen mediaan, hänen blogiinsa. Siitä tuli johtamis- ja johtajuuskysymys.

Esimerkiksi Yhdysvaltojen vuoden 2004 presidentinvaaleissa blogit näyttelivät jo keskeistä roolia. Poliittinen blogiaktiivisuus synnytti blogikeskustelua - erityistä buzz-puheensorinaa - joka vaikutti virallisen median poliittiseen uutisointiin niin voimakkaasti, että molempien presidenttiehdokkaiden kampanjatoimistot joutuivat ottamaan huomioon ja reagoimaan siihen. Onko enää liioiteltua väittää, että blogeista on tulossa yhteiskunnan viides valtiomahatti?

Vihollinen koki Georgian presidentin Mihail Saakashvilin blogin FaceBookissa niin merkittävänä, että kyseisen sivuston palvelimeen kohdistui elokuussa 2008 voimakkaita kyberhyökkäyksiä eli palvelunestohyökkäystä, jotta sivusto saatiin ajoittain kaatumaan ja käymään hitaaksi.

Globaalit kaveriverkostot ovat ennen näkemättömiä vaikutuskanavia ja ne perustuvat ihmisen perustarpeeseen tulla hyväksytyksi ja kutsutuksi johonkin,

johon naapurisi, esimiehesi, työkaverisi, puolisesi tai vastaavasti vihollisesi ei pääse, vaikka haluaisikin. Kyseessä on pelkkä uskomus, sillä tietenkin kaveriverkostoissa voi toimia väärällä henkilöllisyydellä. Siksi luottamus on näissä kaveriverkoissa tärkeä arvo, vaikka se onkin idealisoitu ja siten hajoava käsite. Kun olet hyväksynyt henkilön toiselta puolelta maapalloa ”kaveriksi”, vastuu on tietenkin hyväksyjällä. Kenet olet todellisuudessa hyväksynyt, ei välttämättä varmistu ikinä. Tämä riski on virtuaalisuuden perusilmiö, tekee sen toisaalta jännittäväksi ja siten houkuttelevaksi, mutta sisältää psykologisten operaatioiden manipuloinnin mahdollisuuden.

Johtopäätöksiä

Miten siis johtaa ja hyödyntää uusinta informaatioteknologiaa ja sen käytännön sovellutuksia? Toiminnan epäonnistumisesta ei koskaan kannata syyttää toimintaympäristöä vaan omaa johtamista ja ennen kaikkea strategiaa. Jonkinlainen suhde jatkuvasti uudistuvaan informaatioteknologiaan ja sen tuotamiin välineisiin on jokaisen organisaation luotava. Internetstrategia antaa olemassaolollaan suunnan päätöksille ja helpottaa valintojen tekemistä, kun operaatiopöydälle putoaa jokin infor-

maatioteknologian ilmiöistä, esimerkiksi sosiaalinen media. Sen olemassaoloa ei voi enää kieltää eikä ajan voittaminen torjuntataistelun keinoin ole mikään ratkaisu. Passiivinen puolustus palomuuriperiaatteella ei ota huomioon psykologisten operaatioiden tehokkuutta. Ne tukeutuvat entistä enemmän avoimeen koodistoon ja käyttävät sosiaalista mediaa välineenään.

Ratkaisu on ottaa aktiivinen rooli, ryhtyä elämään sosiaalisessa mediassa, harjoitella, tehdä virheitä, oppia jatkuvasti. Ratkaisu on ryhtymällä ”jokuveljeksi ja -siskoksi”, pyrkiä hallitsemaan tilannetta ja tulevaisuutta ainakin oman organisaation ja sen ihmisten vaikutusalueella. Valtaa eivät virallinen organisaatio ja viralliset johtajat enää saa kokonaan takaisin, mutta se pitää osata jakaa sosiaalisen median toimijoiden kanssa. Toimintaympäristöä ei voida muuttaa - jäävuori sulaa jo - mutta siinä on mahdollista oppia selviytymään ja voittamaan tulevaisuuden sodankäynnin taistelut.

Filosofian tohtori Heikki Siltala on Maanpuolustuskorkeakoulun Johtamisen laitoksen dosentti ja hän työskentelee Sanoma-konserniin kuuluvassa AAC Global Oy:ssä. □

Henkilöstö

maineenhallinnan unohdettu voimavara?

Teksti: Mikko Streng

Maineenhallinta ja erilaiset mainestrategiat ovat nousseet viime aikoina puhutuiksi käsitteiksi liiketaloudessa ja yhteisöviestinnän alalla. Maine ja sen hallinta on nostettu eräissä yhteyksissä jopa yrityksen menestyksen avaimiksi. Myös puolustusvoimissa voidaan esittää kysymyksiä siitä, missä ja miten puolustusvoimien maine syntyy, millaista on puolustusvoimien maineenhallinta ja mihin se perustuu?

Jotta mainetta ja sen syntyminen vaikuttavia tekijöitä voisi jotenkin ymmärtää ja hallita, on selvitettävä mitä maine oikeastaan on. Maineen määrittäminen käsitteenä ei kuitenkaan ole aivan helppoa. Maineenhallintaa eri yhteyksissä laajasti käsitelleet Helsingin yliopiston viestinnän laitoksen dosentti Pekka Aula ja Jouni Heinonen esittävät, että maine on jotakin kohteesta puhuttua ja kerrottua, joka erottaa kohteen muista vastaavista sekä sisältää arvion kohteesta. Näin määriteltynä maine erottuu selkeästi siihen joskus rinnastettavista imagon ja brandin käsitteistä.

Mitä maineenhallinta on?

Joidenkin tutkijoiden mukaan maineella ja imagolla ei ole käytännössä eroa, molemmat ovat mielikuvia kohteestaan. Tämä näkemys maineesta edustaa perinteisempää yhteisöviestinnällistä lähestymistä maineenhallintaan. Maineen rakentaminen ja ylläpito voidaan

tässä tapauksessa nähdä yhtenä yksittäisenä osana organisaation viestinnän kokonaisuutta. Tällöin maineenhallinta ymmärretään tietyille kohderyhmille tietyllä tavalla profiloituksi viestinnäksi ja suhdetoiminnaksi, samaan tapaan kuin imagon luominen. Modernimman näkemyksen mukaan maine on enemmän kuin mielikuva. Se muodostuu organisaation ja sen sidosryhmien välisissä kohtaamisissa mielikuvien ja kokemusten yhteisvaikutuksesta. Näin ollen myöskään maineenhallinta ei voi olla pelkästään mielikuviin keskittyvää viestintää.

Viestinnän voi siis nähdä olevan vain pieni osa maineenhallintaa. Maine pohjaa organisaation tekoihin ja sen identiteettiin. Jos organisaatio haluaa itselleen hyvän maineen, pelkkä viestintä ei riitä - on myös oltava aidosti hyvä. Jotta viestintä olisi uskottavaa ja mainetta tukevaa, se ei saa olla ristiriidassa sidosryhmien organisaatiosta saamien kokemusten kanssa.

Maineenhallinnan kannalta organi-

Mikko Streng

saation on syytä pitää erityisen hyvää huolta henkilöstöstään, joka on paljon vuorovaikutuksessa organisaatiolle tärkeiden sidosryhmien kanssa. Maineen kannalta tärkein sidosryhmä onkin oma henkilöstö, jonka hyvä tai huono olo välittyy voimakkaasti ja jatkuvasti myös ulkopuolisille kaikissa sidosryhmäkohtaamisissa. Tällainen menestyksen pohjaaminen maineeseen ja maineenhallinnan nostaminen kaiken takana vaikuttavaksi strategiseksi tekijäksi tarjoaa mielenkiintoisen näkökulman tarkastella mainetta ja maineenhallintaa puolustusvoimissa.

Kuva Puolustusvoimat.

Varusmiehiin kohdistuvassa maineenhallinnassa on nähty keskeiseksi palveluksen järjestäminen mielekkääksi kokonaisuudeksi.

Perusyksikkö ja maineenhallinta

Maineenhallinta mainitaan puolustusvoimien viestintästrategiassa yhtenä osana viestinnän kokonaisuutta. Mainella viitataan arvioon, joka syntyy puolustusvoimista kokonaisuutena. Tekojen sekä viestien merkitys on myös mainittu. Varsinaiseksi maineen hallitsijoiksi määritellään puolustusvoimien koko henkilöstö, jota viestintäorganisaatio tarvittaessa tukee asiantuntija-avulla. Viestintästrategian suhtautumisesta maineenhallintaan on erotettavissa tiettyjä piirteitä kummastakin edellä käsitellystä lähestymistavasta. Maineenhallinta on

liitetty yhdeksi osaksi kokonaisviestintää, mikä viittaa alussa mainitsemaani perinteisempään lähestymistapaan. Toisaalta strategiasta on kuitenkin havaittavissa myös modernimpia, kokonaisvaltaisempaan maineenhallintaan liitettäviä ajatuksia. Maineenhallintaan viitataan laajana kokonaisuutena, jossa toiminnalla, viesteillä ja koko henkilöstöllä on oma tärkeä osansa. Vastuu maineenhallinnasta on näin jaettu myös organisaatiossa alaspäin. Maineenhallinnan kannalta siis esimerkiksi joukko-osasto, joukkoyksikkö ja perusyksikkö ovat strategisia toimijoita.

Tutkin Maanpuolustuskorkeakoulussa pro gradu -työssäni mai-

neenhallintaa juuri perusyksikössä. Merkittävimpänä perusyksikön erityispiirteenä puolustusvoimien maineen kannalta voidaan nähdä se, että perusyksikössä tapahtuu kohtaaminen ympäröivän yhteiskunnan kanssa varsin kokonaisvaltaisella tasolla. Varusmiespalvelusta suorittavat kansalaiset ovat osa organisaatiotamme puolesta vuodesta vuoteen. Tuona aikana saadut omakohtaiset kokemukset muistetaan, osa jopa hyvinkin pitkään. Yhdessä mielikuvien kanssa kokemukset luovat mainetta.

Perusyksikön palkattu henkilöstö on maineen kannalta äärimmäisen tärkeä sidosryhmä. Opinnäytetyössäni haastattelin perusyksikön päälliköitä ja varapäälliköitä teemana maine ja maineenhallinta. Haastatteluaineisto analysoitiin käyttäen menetelmänä fenomenografiaa, joka on ihmisten käsitysten tutkimista jostakin asiasta. Aineistosta pyrittiin tässä tapauksessa etsimään erilaisia tapoja käsittää maine ja maineenhallinta perusyksikön kehkeyseen sitoen.

Haastatteluissa pyrittiin keskustelemaan aluksi maineen ja maineenhallinnan käsitteistä sekä haastateltavien käsityksistä maineen syntymisestä. Tästä siirryttiin keskustelemaan maineenhallinnasta perusyksikössä ja sen keskeisimmistä sidosryhmistä. Päälliköt ja varapäälliköt ymmärsivät maineen arvioivaksi mielikuvaksi, joka muodostuu ensisijaisesti kokemuksista, mutta he näkivät myös medialla ja tarinoilla olevan siihen vaikutusta. Erityisesti puolustusvoimien maineeseen koettiin vaikuttavaksi myös historia eräänlaisena kansanperinteen muodossa olevana mielikuvana.

Varusmieskoulutus keskeistä maineenhallinnassa

Maineenhallinta oli käsitteenä haastelluille siinä määrin vieras, että he eivät olleet törmänneet siihen käytännössä juuri lainkaan puolustusvoimien piirissä. Tästä huolimatta käsitykset maineenhallinnasta olivat verraten yhtenäisiä. Maineenhallinta koettiin luonteeltaan aktiiviseksi ja tarkoitushakuiseksi toiminnaksi, jolla pyritään vaikuttamaan mielipiteeseen varsin suoria keinoja

käyttään. Tähän nähtiin liittyvän myös ulkomaailmaan lähtevän informaation hallitsemista ja säätelemistä eri tavoin. Kokonaisuutena maineenhallinta liitettiin voimakkaasti viestintään, usein esimerkiksi markkinoinnin kautta.

Perusyksikössä maineenhallinta koettiin huomattavan monisyiseksi. Haastatellut tosin nimittivät sitä enemmän maineeseen vaikuttamiseksi, johtuen ilmeisesti osin maineenhallintaan käsitteenä liittämensä negatiivisten merkitysten vuoksi. He jakoivat maineenhallinnan suoriin ja välillisiin keinoihin, joilla pyritään vaikuttamaan maineeseen sekä yksikön sisällä että sen ulkopuolella. Melko luonnollisesti perusyksikön maineenhallinnan koettiin keskittyvän voimakkaasti varusmieskoulutukseen. Keskeiseksi teemaksi nousi varusmiehen kokemus palveluksesta perusyksikössä. Varusmiesten kokemusten ja tarinoiden katsottiin määrittävän suurelta osin myös puolustusvoimien mainetta yhteiskunnassa. Tästä kertoi myös varusmiesten omaisten ja läheisten nimeäminen yhdeksi keskeisimmistä sidosryhmistä perusyksikön maineenhallinnan kannalta.

Varusmiehiin kohdistuvan maineenhallinnan ymmärrettiin tapahtuvan etenkin tekojen ja toiminnan kautta. Keskeiseksi nähtiin palveluksen järjestäminen mielekkääksi kokonaisuudeksi. Tässä korostuivat koulutuksen ja ajankäytön suunnittelu sekä oikeudenmukainen, reilu ja asiallinen kohtelu. Suoraan yksikön ulkopuolelle kohdistuvassa maineenhallinnassa varusmiehet ovat myös tärkeässä roolissa. Liikkuessaan sotilasasussa sekä muualla yhteiskunnassa että puolustusvoimien piirissä varusmiesten, sekä myös kantahenkilökunnan, ulkoasun ja käytöksen koettiin vaikuttavan maineeseen; hyvän käytöksen edistäminen koettiin siksi osaksi maineenhallintaa. Yleisesti kaikkien tekojen koettiin viestivän puolestaan, eikä perusyksikössä nähty siten tarvetta aktiiviselle viestinnälle. Viestintä esitettiin ensisijaisesti ylemmän johtoportaan tehtäväksi. Perusyksikön maineenhallintaan liitettiin myös tuki ylemmän johtoportaan järjestämiin tapahtumiin, paraateihin ja keräyksiin, jotka voidaan nähdä myös maineenhallinnan näkökulmasta.

Varusmiesten ja heidän omais-

tensa lisäksi perusyksiköllä katsottiin olevan myös lukuisia muita sidosryhmiä maineenhallinnan kannalta. Näiden suhteen haastateltujen käsitykset olivat jakautuneet varsin yksilöllisesti. Mainittuja sidosryhmiä olivat perusyksikön oma palkattu henkilöstö, varuskunta, varuskuntakaupunki ja veteraanijärjestöt. Erityisen huomion arvoista tuloksissa on oman henkilöstön jääminen vähälle huomiolle. Maineenhallinnan asiantuntijoiden näkemyksissään oma henkilöstö on nostettu tärkeimmäksi organisaation maineen sidosryhmäksi. Toisaalta myös yksikössä olevat varusmiehet voidaan katsoa omaksi henkilöstöksi. Henkilökunta saattaa myös päällikön näkökulmasta jäädä tietyllä tavalla varusmiesten varjoon. Toisaalta päällikkö, joka nimesi henkilökunnan merkittäväksi sidosryhmäksi, koki, ettei hänellä ole käytössään välttämättä riittävästi resursseja hallita mainetta kantahenkilökunnalle yksikössään.

Onko oma henkilöstö sitten unohdettu puolustusvoimien maineenhallinnassa muiden sidosryhmien kustannuksella? Sitä on pelkästään oman opinnäytetyöni perusteella mahdoton sanoa. Asian selvittämiseksi tulisi maineenhallinnan käytäntöjä tutkia vielä ainakin joukkoyksikön ja joukko-osaston tasoilla. Saattaa siis myös olla, että esimerkiksi joukkoyksikössä oma palkattu henkilöstö koetaan juuri kaikkein keskeisimpänä sidosryhmänä. On myös otettava huomioon mahdollisuus, että tekemäni haastattelut saattoivat ajoittain esimerkiksi kysymyksenasettelultaan keskittyä pääosin varusmieskoulutukseen. Pohdintana aihe on joka tapauksessa mielenkiintoinen. Varsinkin palkattua henkilökuntaa ei tulisi maineenhallinnan kannalta unohtaa, ei edes muiden sidosryhmien kustannuksella. Vaikka kyseessä onkin kutsumusammatti, ei ole hyvää mainestrategiaa unohtaa hyviä tekoja ja tukea omille työntekijöilleen.

Tavoitteena entistäkin parempi maine

Puolustusvoimien viestintä ja suhde-toiminta ulkosiin sidosryhmiin ovat kehittyneet ja kehittyvät edelleen vastaamaan modernia tietoyhteiskuntaa. Palkattua sotilashenkilöstöä ei tässä

kehityksessä pidä unohtaa tai pitää itsestäänselvyytenä, vaikka sotilasura koetaankin usein kutsumusammattiksi. On syytä muistaa, että henkilökunnan asenne ja suhtautuminen työnantajaan heijastuvat kaikissa suorissa kohtauksissa muiden sidosryhmien kanssa luoden hyvää tai huonoa mainetta. Henkilöstöasiat ovat siis myös vahvasti maineenhallintaa. Maineenhallinnan näkeminen kokonaisvaltaisesti kaikessa organisaation toimintaan heijastuvana ja huomioon otettavana toimintana onkin mielestäni tärkein ajatus ja näkökulma, josta voimme maineen ja maineenhallinnan tutkimuskentältä oppia.

Haastatteleman perusyksikön päälliköt ja varapäälliköt hahmottivat maineenhallinnan kokonaisuuden pääosin todella hyvin, vaikka nimittivätkin sitä mieluummin maineeseen vaikuttamiseksi. Maineenhallintaan käsitteenä sen sijaan liitettiin ajoittain jopa negatiivisia piirteitä. Nämä negatiiviset piirteet tulivat esiin esimerkiksi rinnastettaessa maineenhallinta markkinointiviestintään, jonka ajateltiin olevan irti perusyksikön todellisuudesta. Maineenhallinta on kuitenkin pohjimmiltaan nimenomaan juuri käytännön läheistä toimintaa.

Puolustusvoimien maineenhallintaa edelleen kehitettäessä tulisikin entistä enemmän yhdistää organisaation eri portaiden ja toimialojen näkemyksiä sekä kokemuksia maineesta ja siihen vaikuttamisesta. Tämä edistäisi keskinäistä ymmärrystä siitä, miten viesteissä sekä teoissa saavutettaisiin yhteinen sävel, ja entistä parempi maine.

Yliluutnantti Mikko Streng palvelee Viestirykmentissä. Hänen Pro Gradutyönsä Maanpuolustuskorkeakoulussa käsittelee päälliköiden ja varapäälliköiden käsityksiä maineesta ja maineenhallinnasta. □

Mielipiteillä ja mielikuvilla johtamista

Teksti: Aki-Mauri Huhtinen & Juha Tammikivi

Legendat elävät

Legendan mukaan spartalaiset äidit toivottivat sotaan lähteville pojilleen: ”Tule takaisin kilpesi kanssa tai kilven päällä”. Jos poika palasi sodasta ilman kilpeä, se merkitsi että hän oli paennut joukosta ja luopunut soturin valastaan. Kilvellään jokainen soturi suojeli toista soturia rinnallaan. Kilven antama suoja ei siis ollut tarkoitettu itselle. Ilman kilpeä palannut oli pettänyt taisteluterinsä.

Jokainen nuori hakee oikeaa elämisen koodia. Tänäpä tuota koodia on vaikeaa tavoittaa yhteiskunnastamme. Esimerkiksi kansantalouden professori Panu Poutvaara katsoo yleisen asevelvollisuuden olevan kustannustehoton ja siksi aikansa elänyttä, kun taas korkea upseeri näkee yleisen asevelvollisuuden yhdeksi sodissamme saavutetuista arvoista. Yleinen asevelvollisuus on Suomessa nähty viime päiviin asti juuri sosiaalisena ja henkisenä siteenä sukupolvien välille. Asepalveluksen suorittaminen on ollut sosiaalinen koodi, jonka läpikäytyään suomalainen mies ja nyttemmin myös nainen on sitoutunut yhteisiin arvoihin. Taka-alalla on ollut ajatus sen työllisyysvaikutuksista, kustannustehokkuudesta tai taloustieteellisistä tunnusluvuista. Tänäpä markkinatalouden arvot kyseenalaistavat niin terveydenhuollon kuin maanpuolustuksenkin itsestäänselvydet. Kukaan ei vaivaudu vasta-argumentoimaan talousprofessorille.

Uusliberalistinen ”läppä”

Professori Poutvaaran ajattelu pohjautuu ns. ”itävaltalaiseen ekonomiaan”,

Nuoren ihmisen on vaikeaa päätellä poliitikkojen, virkamiesten ja asiantuntijoiden lausunnoista, mitkä arvot ohjaavat niin maanpuolustusta kuin sisäistä turvallisuuttamme. Elämme aikaa, jossa julkiset lausunnot ovat usein keskenään ristiriidassa ja käyvät valtataistelua.

Edelleenkin kansalaiset odottavat erityisesti turvallisuudesta vastuussa olevilta yhtenäisiä näkökulmia. Uskottava puolustus tai uskottava turvallisuus muodostuu yhtenäisestä ja uskottavasta viestinnästä.

jossa julkisen sektorin menot katsotaan kaiken kaikkiaan turhiksi. Ajatus on, että julkinen valta on pakkovaltaa ja siksi negatiivista erityisesti rahan liikkeen suhteen. Kunnallisvaalien alla myös poliitikot olivat sysäämässä vastuuta yhä enemmän yksilöille ja perheille valtion ja virkamiesten sijasta. Mutta ovatko perheet ja yksilöt kykeneviä kantamaan vastuuta enemmän kuin menneet sukupolvet? Kauhajoella nuori mies ampui koulutovereitaan ja Oulussa isä surmasi aseella perheensä. Vaikka tapaukset ovat yksittäisiä, niitä on mediassa yhä useammin.

Talouseliberalismin ajattelun taustalla on, että markkinoilla pitäisi olla julkisen vallan turvallisuustoimijoille, kuten hoiva- ja hoitoalalle, poliisille ja puolustusvoimille, muita kilpailijoita. Tämän ajattelun kannalta on valitettavaa se, että Suomessa poliisista ja puolustusvoimista, niiden tehtävistä, kuten yleisestä asevelvollisuudesta, on laissa säädetty ja ne on hyväksytty laajasti kansalaisten keskuudessa. Jos markkinaliberalismin ajatusmallia jatkaa pidemmälle, pitäisi lasten ja nuorten oppivelvollisuus ”purkaa” ja siirtää

heidät tuottavaan työhön. Samoin sairaiden, vanhusten ja syrjäytyneiden työllisyyskustannuksia pitäisi tarkastella uudella tavalla. Tasa-arvon nimissä kaikki yksilöt edellytyksistä huolimatta pitäisi talouseliberalismin mallissa ”vapauttaa” pakkovallasta.

”Itävaltalaisen ekonomian” ajattelussa ei kyetä antamaan laskennallista muuttujaa sosiaalisen kiinteyden arvoille. Voimme kysyä, onko varusmiespalveluksen tai oppivelvollisuuden aikaansaama ”pakkovalta” taloudellisesta näkökulmalta negatiivista vai positiivista rahaa? Jos tarkastelemme nuorten pahoinvoinnin tilastoja tai Jokelan ja Kauhajoen ilmiötä, voidaan kysyä, olisiko ”elinikäinen työvelvollisuus” parempi vaihtoehto? Kykeneekö perhe ja yksilö hoitamaan viranomaisten tehtävät mm. turvallisuuden ja hoivan alueella paremmin kuin muutama vuosikymmen sitten? Jos vastaamme kyllä, pitää samalla väittää, että suomalainen ihminen on edellisiin sukupolviin verrattuna sekä paremmissa fyysisissä että psyykkisissä kunnossa. Näin ei ole, jos esimerkiksi tarkastellaan nuorten päihteiden

käyttöä, fyysistä kuntoa tai kykyä kantaa vastuuta elämästään. Tänään nuoret ihmiset koulutautuvat yhä kauemmin ja pysyvät poissa yhteiskuntavastuun ja työn alueelta. Heidän fyysinen kuntonsa on edellisiin sukupolviin nähden yhä huonompi eikä maailmamme tietokonemaistuminen ainakaan paranna tilannetta tulevaisuudessa.

Onneksi Suomessa ”itävaltalainen ekonomia” ei ole vielä kovin syvälle juurtunutta ajattelua. Onneksi meillä on yhteiskunnassa edelleen julkisia menoja, joiden kansantaloudellista tehokkuutta ei mitata. Onneksi perheet eivät ole täysin omillaan kuten Yhdysvalloissa. Mutta asenteet muuttuvat nopeasti, koska uusliberalistiselle ”läpälle” ei juuri ole vastineita. Vaikka johtamisessa puhuttaisiin ihmiskeskeytydestä, on taustalla uusliberalistinen lähtökohta. Uusliberalisti unohtaa sen, että esimerkiksi päällä olevan globaalien rahoituskriisin aikana uusliberalismin lippulaiva Yhdysvallat on hanakasti myös kansallistamassa rahoitusmaailmaansa. Kun yhteisöllinen hätä astuu näyttämölle, huudetaan juuri julkisen sektorin perään. Leppoisina aikoina unohdetaan sen tarkoitus ja tehtävät.

Kulttuuri ja kansa ei ole kansantaloudellisesti pelkistettävissä. Puolustusvoimien tai poliisin tehtäviä ei voida ulkoistaa markkinoille. Voisi käydä niin, että vieraan valtion rikollisjärjestöt tekisivät ”kansantaloudellisesti” parhaimman tarjouksen kansallisen ja sisäisen turvallisuuden hoitamisesta. Tämä vaara on jo todellisuutta monilla teollisuuden aloilla, joissa suomalainen valtiovalta ja riskisijoittajat eivät ymmärrä turvallisuuden hintaa pitkällä aikavälillä. Orastavat innovaatiot ja hankkeet jätetään rahoituksen suhteen heitteille ja silloin rahaa haetaan kansallisen turvallisuuden näkökulmasta vaarallisilta vesiltä. Voimme kysyä, miten Islanti jatkossa muuttuu turvallisuuspoliittisesti, jos sen omistavatkin ”idän perheet”?

Yleinen asevelvollisuus tuli länsimaissa suosituksi nimenomaan Napoleonin esimerkin myötä, kun taisteltiin vuosikautia totaalista sotaa. Laaja aseellinen puolustuskyky pienentää valtauksen ja konfliktin riskiä, sillä hyvin koulutettu ja laajalti puolustuskykyinen väestö olisi hankala voit-

Aki-Mauri Huhtinen

taa, ja vastarinta olisi varmasti voiton onnistuttuakin tehokasta. Asevelvollisuudella on siis ehdottomasti myös laskettavissa oleva julkishyödykkeen ominaisuus. On myös selvää, että puolustusvoimien tai poliisin tehtäviä ei voi ulkoistaa mielekkäästi. Tätä mieltä oli jo Adam Smith. Tuskin kukaan täysijärkinen pitää esimerkiksi USA:n yritystä yksityistää tiettyjä osia Irakin operaatioista (esimerkiksi Blackwater) erityisen menestyksekkäänä. Silloin katoaa helposti myös poliittinen kontrolli näiden yksityisten toimijoiden osalta.

Monet politologit ja antropologit ovat huomauttaneet, että eurooppalaisten menestys viimeisten 500 vuoden aikana on perustunut nimenomaan pääoman ja väkivallan yhteistoiminnalle. Tämä tarkoittaa sitä, että oman valtion sisällä on luotu väkivallan monopoli julkisen sektorin kautta, mutta samalla on hitaasti liikuttu demokratian suuntaan ulkoisen väkivallan ja puolustuksen rahoittamiseksi kotimaisilta sijoittajilta valtionvelan kautta. Miten Suomessa toimivat globaalit yritykset kuvittelevat kriisin tullen yksin ja itsenäisesti puolustavansa itseään ulkoista väkivaltaa vastaan? Ilmoittavatko ne maahantunkeutujalle, että ”hei, älkää tuhotko meidän lasipalatsiamme, emme kuulu tähän valtioon, olemme täällä vain muuten vaan, maisemien takia.

Juha Tammikivi

Voimme myös lähteä, jos haluatte sotia rauhassa”.

Elämme keskusteluissa

Kun ulkoministeri puhuu Natosta, puolustusministeri yleisestä asevelvollisuudesta, puolustusvoimain komentaja maamiinoista, uutiset varusmiesten heikkenevästä kunnosta ja rauhanturvaajiksi halukkaiden määrän laskusta tai Patrian ongelmista Sloveniassa, ei tavallisella kansalaisella ole oikein kosketuspintaa siihen, mikä maanpuolustuksessa on totta ja mikä ei. Yhteisiin arvoihin perustuvaa koodistoa on vaikeaa muodostaa. Vastaavasti sisäministerin poliittinen valtataistelu, kansliapäällikön nimityssotkut, Keskusrikospoliisin ja Suojelupoliisin valtataistelu tai huumeepoliisiin kohdistuvat epäilyt repivät kansalaisten yhteistä näkökulmaa poliisin arvokoodistoon auki. Organisaation uskottavuus ja maine lepäävät yhtenäisen ja avoimen kommunikaation varassa.

Timo J. Tuikka, Suomen poliittisen historian tutkija Jyväskylän yliopistosta ja reservin jääkäri jatkoi yleisen asevelvollisuuden kritisoimista Helsingin Sanomissa sillä argumentilla, että suomalaisten yleinen koulutustaso on noussut ja yksilöllisyys lyönyt lävitse. Tuikalle voisi todeta, että matemaattinen ja tekninen koulutustaso on var-

Terroristien peruskaavan mukaisena kohteena saattaa olla huipputeknologia, kuten B-2-tyyppinen pommituskone.

maan noussut sitten 1940-luvun, mutta ideologinen, poliittinen ja filosofinen koulutustaso, puhumattakaan vastuuntunnosta, ”talkoohengestä”, jaksamisesta tai yleisestä elämänviisaudesta ovat vastaavasti ehkä laskeneet. Nuoret haluavat julkiksi tai ovat valmiita julkiseen nöyryyttämiseen laulukilpailuissa tavallisten ammattien sijasta, joita edustavat esimerkiksi hoito- ja hoiva-alat.

Hämärtykö päämäärä?

Sotateknisen ennusteen mukaan asejärjestelmien miehittämättömyys on yhtä vääjäämätön tosiasia kuin globalisaatio tai internet siviiliyhteiskunnassa. Erityisesti ihmisen psyko-fyysinen rajoittuneisuus tekee hänestä riskin ilmatilassa. Mutta asevoimat pitävät sisällään alakulttuureita, joissa traditiot ja arvokoodistot ohittavat usein kylmän järjen ja toimintaympäristön mahdollisuudet. Yhdysvaltalaisen mallin mukaan eri puolustushaarat ja aselajit taistelevat talousajattelun periaatteiden mukaan samoista resursseista. Jos

yhteiskunnasta puuttuu turvallisuuden suhteen kokonaisvisio, siis uhkakuva ja miten siihen varaudutaan, voivat kaikki turvallisuustoimijat muokata omia arvokoodistojaan oman toimintansa oikeuttamiseksi. Teknisesti valistunut ja uudistushaluinen kokonaisuuteen katsova asiantuntijatehtävässä toimiva turvallisuusviranomaisena voi uudessa vastuullisessa johtotehtävässä muuttua oman alansa konservatiiviseksi puolustajaksi. Uudistuksen argumentit unohtuvat ja tilalle astuu perinteitä säilyttävä ilmapiiri. Tämä on täysin luonnollista, mutta organisaation ulkopuolella signaalia pidetään sekavana ja epäuskottavana.

Rod Thornton kuvaa kirjassaan ”Asymmetric Warfare”, kuinka terroristien peruskaava (impact = shock x damage x visibility) toteutuu parhaiten juuri siinä, että pienellä rahalla saataisiin esimerkiksi B-2:n kaltaiset huipputeknologian luomukset toimintakyvyttömäksi. Ideana ”epäsymmetrisessä sodassa” ei ole tuhota kaikkia huippukalliita koneita, vaan yksi ja leviittää esimerkiksi YouTube -konseptin

kautta maailmalle tästä kuvaa. Demokratioissa luottamus huipputeknologiaan alkaa heti hiipua.

Useiden maiden puolustusdoktriinia on kadunmiehen ehkä vaikea enää hahmottaa. Länsimaiset upseerit ajattelevat ja puhuvat doktriineista ja periaatteista, jotka ovat yhä enemmän amerikkalaista ja teknologista alkupeirää. Perinteinen ajatus kansallisvaltion puolustuksesta on vaikeampaa hahmottaa uuden puheen alta.

Afganistanin kriisinhallintaoperaatio on brittikomentajan mukaan epäonnistumassa. Kadunmies saattaa pohtia ääneen, että mitä arvoja rauhanturvaajat oikein Afganistanissa puolustavat. Huumeita ei saada kitkettyä ja naiset näyttävät käyttävän edelleen kokohuntuja ja tyttöjen koulunkäyntikin kangertelee. Terrorismin vastaiseen sotaan olisi löydettävä sopivat arvot jostakin. Sotaa palkkatyönään tekevät eivät kuitenkaan voi perustaa niitä ”kodin, uskonnon ja isänmaan” arvomaailman varaan.

Pakistanilainen journalisti Ahmed Rashid on tutkinut talebaneja ja erityi-

sesti Afganistanin sodan taustoja. Afganistanin sota menee hänen mukaansa länsimaiden näkökulmasta huonosti, koska Yhdysvallat siirsi painopisteen Irakiin ja käytännössä luovutti vallan talebaneille. Myöskään Afganistanin demokratisoimiseen ei panostettu, joten sodasta politiikan jatkeena ei voida puhua. Yhdysvalloilla ei käytännössä ollut mitään politiikkaa Afganistanin suhteen. Huumekauppa ja vanhoillisuus kukoistavat. Talebanien kukistaminen jätettiin Pakistanin asevoimien tehtäväksi, mikä on lähtökohdiltaan farssi. Loppujen lopuksi Afganistanissa ei ole jäljellä mitään poliittisesti järkevää puolustettavaa. Arvojen puolustaminen perustuu uusliberalististen arvojen puolustamiseen.

Teknologian ongelma

Heikolle osapuolelle sodassa vahvemman houkuttelevuuden vaikeaan toimintaympäristöön toimii edelleen kamppailua tasoittavana tekijänä. Kaupunki, vuoret ja informaatioviidakko ovat myrkyä edelleen supervaltioiden suurille sotilasorganisaatioille, jotka eivät vain ole byrokraattisia, vaan kulluttavat paljon aikaa pitäessään itsensä järjestyksessä. Tuota sisäistä järjestyksenpitoa teknologian avulla pitääkin kutsua tilannekuvaksi. Itse asiassa teknologia on lisännyt suurissa organisaatioissa johtamisen keskittymistä hajauttamisen sijasta. Tämä johtuu siitä, että taktisella tasolla luova inhimillinen toiminta ei ole mahdollista, koska kaikkien on käytettävä samaa teknologista formaattia. Teknologia siis itse asiassa lisää organisaation samankaltaisuutta ja antaa heikolle epäsymmetriasta kiinnipitävälle vastustajalle etulyöntiaseman: suuren organisaation kaikkien tasojen ihmisten tiedetään käyttäytyvän samalla tavoin heidän käyttäessään samoja teknologioita samalla tavoin.

Vaikka doktriinien alkuperäinen tarkoitus on tukea upseerien itsenäistä ajattelua, tekno-doktriinit standardisoivat sen. Teknologia korvaa aloitteellisuuden ja mahdollisuuden strategisiin etuihin. Lisäksi, kun kotimaan puolustustaistelusta siirrytään kansainvälisiin operaatioihin, syntyy osallistuville joukoille huomaamatta asenne, että he edustavat ”oikeaa” ja ”vapautta” voi-

mankäytön kohteen saadessa perinteisen vihollisen kunnioittamisen sijasta ”väärän” ja ”pahan” viitan harteilleen. Näin menetetään ajatus ”tunne vihollisesi” ja tilannekuvan merkitykseksi jää oman toiminnan kontrollointi. Vaikka monet tutkijat korostavat, että HUMINT-ulottuvuutta tarvitaan teknologian rinnalla edelleen sodankäynnissä, ei päätös painotuksista ole enää poliitikkojen ja sotilaiden käsissä. Presidentti Eisenhowerin varoituksen sanat vuonna 1961 Yhdysvaltain kansalaisille ovat kaikuneet kuuroille korville. ”Military-industrial-complex” heiluttaa vahvasti sodankäynnin häntää. Sotilaiden pitääkin taistella aseilla, joita teollisuus heille toimittaa. Kehitetyt

asejärjestelmät eivät välttämättä ota huomioon sotataidollisia kysymyksiä, vaan niiden perimmäinen tarkoitus on tehdä tekijöilleen voittoa. Ensimmäisen Persianlahden sodan ajoilta on pilakuva, jossa kaksi liittokunnan sotilasta tarkastelee uraaniammusta; ”Näidenhän piti tappaa eikä aiheuttaa syöpää”, toteaa toinen heistä.

Ei kulje ehkä Irakissakaan

Nick Broomfieldin elokuva ”Battle for Haditha” kertoo 19.11.2005 päivästä Hadithan kaupungissa. Elokuvan alussa Yhdysvaltojen merijalkaväen sotilaat pohtivat miksi ovat Irakissa. Monet eivät osaa vastata. Yksi selit-

Kuva Puolustusvoimat.

Yleisellä asevelvollisuudella on suuri merkitys sivistyksellisen ja henkisen ylläpitämisen luomisessa ja ylläpitämisessä.

tää, että he taistelevat kaikkia vastaan. Kaikki voivat olla heille vaaraksi, kuka tahansa voi kantaa pommia tai asetta. Elokuva kertoo kahdesta irakilaismiehestä, jotka asentavat tienvarsipommin ja räjäyttävät sen matkapuhelimella tuhoten yhden yhdysvaltalaisen ajoneuvon tappaen ja haavoittaen merijalkaväen sotilaita. Terroristit pääsevät liivahtamaan, mutta merijalkaväen sotilaat ”kustavat” teon tienvarressa asuneille tapahtumasta sivullisille ihmisille.

Elokuva on fiktio mutta laittaa ajattelemaan väittäessään, että lännen ammattiasevoimat eivät kestä tappioita sortumatta koston. Todellista viiolista he eivät tavoita ajoneuvoillaan ja taistelutavoillaan. Läntiset sotilaat ovat liian lihaksikkaita, raskaasti aseistettuja ja kömpelöitä liikkumaan ilman ajoneuvojaan. He eivät tavoita ja pysy kortteleissa pakenevien terroristien perässä. Elektroniikkaa ja juomapulloja on, mutta keho ja siinä roikkuva tekniikka eivät toimi olosuhteiden mukaan. Lisäksi ajoneuvosta jalkautuneen ryhmän aika menee keskustelemisessa radioon siitä, mitä on tapahtunut. Tapahtuman jälkeen sotilaat ajavat hiljaisina parakeille ja kokevat suunnatonta syyllisyyttä. Tapahtumista syntyy kierre: ei siedetä tappioita, tappiot synnyttävät kostonhalua ja kustaminen syyllisyyttä, joka edelleen heikentää tappioiden siätämistä. Jos pohjalla on vielä epäselvyys taistelun tavoitteista ja arvoista, ei merkittäviä lopputuloksia voida olettaa saavutettavan.

”The Petraeus Doctrine” on Yhdysvaltojen uusi taisteluperiaate perustuen kenraali Petraeuksen ”vastaterroristitoimintaan” Irakissa. Näyttää siltä, että Pentagon ei enää yksin hallitse Afganistanin ja Irakin sotien keskustelua eivätkä parhaat ideat tule vain kenraaleilta. ”Armed Forces Journal” ja ”Small Wars Journal” hallitsevat keskustelua siitä, miksi sota ei onnistu. Kriitikoiden joukossa ovat Bagdadin komentaja, kenraaliluutnantti Ricardo Sanchez ja everstiluutnantti John Nagl, jotka näkevät syyn sodan epäonnistumiselle asevoimien konservatiivisessa kulttuurissa. Muun muassa Pentagonissa on vaikeaa hyväksyä Naglin ajatusta siitä, että mikä tahansa poliittinen epävakaus maailmanlaajuisesti on Yhdysvalloille vaarallisempaa kuin jokin

määritelty sotilaallinen uhka. Nagl näkee nykyisen maailmantilanteen samanlaisena kuin 1930-luvun lopussa: valtioiden välinen diplomatia unohtuu ja mitä tahansa voi tapahtua. Taisteluiden voittamisen sijasta huomio olisikin kiinnitettävä kansainvälisen politiikan tasapainoon. Asevoimien tehtävänä ei siis enää ole vallata maata vaan muuttaa yhteiskuntia. ”Social engineering” on päivän sotilasdoktriini. Siis Vietnamin opit siitä, että ”etsi ja tuhoa” menetelmän sijasta olisi osattava ”hearts and minds” -taktiikka, on unohdettu.

Lopuksi

Suomalainen nuoriso ja reserviläiset ovat edelleenkin valmiita puolustustamaan ase kädessä kotimaataan toisin kuin useissa Euroopan maissa, joissa maanpuolustus hoidetaan ammattiarmeijoilla. Valmiutta ja tahtoa puolustaa omaa maataan kutsutaan maanpuolustustahdoksi, jota ei rahalla voi synnyttää eikä saada, toisin kuin onnekkaita tai tällä hetkellä vähemmän onnekkaita pörssiopioita.

Päinvastoin kuin yleinen ajatusmalli yksilön ja pienyhteisöjen vastuusta antaa ymmärtää, tulevaisuudessa vain vahva valtio ja virkamieskoneisto voi taata oikeudenmukaisen ja riittävän arvopohjan sodankäynnille. Maailman monimutkaistuessa nuoret ovat entistä avuttomampia suurten yhteiskunnallisten kysymysten edessä, joihin sota väistämättä kuuluu. Tulevaisuuden tur-

vallisuuden yhteisöllistä rakentamista ei voida jättää yksilön ja markkina-voimien varaan. Onneksi Suomessa ei tästä ole vielä vaaraa.

Suomessa upseerikoulutus on akateemista kandidaatista tohtoriin asti. Poikkeamme selkeästi muista maista, joissa asevoimat antavat korkeintaan alemman korkeakoulututkinnon upseereilleen. Lisäksi monissa maissa sotilaat palkataan ja palkattavien lähtötasot erityisesti arvojen ja sivistyksen suhteen eivät ole järin korkeita. Suomalainen ratkaisu on todennäköisesti kansantaloudellisesti kallis ja sotii nykyisiä finanssioppeja vastaan, mutta sodassa upseeriston korkea sivistys on aina kantanut hedelmää. Suomalaiset jääkärit olivat leikkaus koko kansasta, kun taas talvisodassa punaupseerit edustivat Stalinin teloituksista jäljelläjääneitä myötäilijöitä. Vaikka Neuvostoliitolla oli materiaallinen ylivoima, oli Suomella sivistyksellinen ja henkinen yliote. Tätä perinnettä onneksi vielä vaalitaan maanpuolustuksessa yleisen asevelvollisuuden ja upseeriston omintakeisen korkeakoulutuksen kautta. Ulkomaisten oppien valikoimisessa kannattaa turvautua omaan perinteeseen ja sivistykseen.

Aki-Mauri Huhtinen on sotilasjohtamisen professori Maanpuolustuskorkeakoulussa. Eversti Juha Tammikivi on Maapuolustuskorkeakoulun Johtamisen laitoksen johtaja. □

Mentorointiin evp-upseereita

Teksti: Reima Launonen

Maanpuolustuskorkeakoulun ja Kadettikunnan verkkosivuilla oli viime vuoden marraskuussa ilmoitus, jossa todettiin: ”Palvelukseen halutaan evp-upseereita”.

Kyseinen mainos toimi lähtölaukauksena Johtamisen laitoksen mentoritoiminnalle. Asiasta kiinnostuneiksi ilmoittautui yli viisikymmentä upseeria, ja toiminta on lähtenyt tänä vuonna käyntiin.

Sotatieteiden päivillä viime toukokuussa pidettyyn Mentor-in-foon saapui kolmekymmentä evp-upseeria. Mukaan lähteneille järjestettiin Maanpuolustuskorkeakoulun puolesta mentorivalmennus elokuussa 2008. Tämän jälkeen mentorit toimivat ryhmäohjaajina johtamisen perus teet-pintojaksolla.

Mitä mentorointi on?

Yleensä mentoroinnilla tarkoitetaan arvostetun ja kokeneen asiantuntijan tietojen ja kokemusten siirtämistä nuoremalle, uransa alkuvaiheessa olevalle. Mentorilla voi olla monenlaisia rooleja: kriittinen ystävä, kyseenalais-taja, roolimalli, kuuntelija tai sparraaja. Johtamisen perusteet-kurssin opettaja kapteeniluutnantti Jukka Kiuru koros-taa sitä, että mentorikäsitettä ei pitäisi tulkita liian ahtaasti. ”On tärkeää, että ei ahdistuta käsitteellisestä kehyksestä, vaan mukautetaan mentoritoiminta or-ganisaation ja opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Tavoitteena on myös uuden-laisen asiantuntijaverkoston luominen Maanpuolustuskorkeakouluun”, Kiuru täsmentää. Pääasiallinen tavoite on ka-dettien oppimisen tukeminen. Tärkeä elementti on myös upseerin ammattihy-veiden vahvistaminen herättämällä kes-kustelua arvoista mentoreiden avulla.

Miksi Maanpuolustus-korkeakouluun?

Mentoritoiminnan isänä toimi Johta-misen laitoksen johtaja eversti Juha Tammikivi, joka sai ajatuksen, että evp-upseerit voisivat opettaa Maanpuolustus-korkeakoulussa. ”Mentoritoimintaa on useissa eurooppalaisissa sotakorkeakou-luissa”, Tammikivi kertoo. Heidän avul-laan voimme saada ”hiljaisen tiedon” kadettien opetuksen tueksi. Toisaalta mentorit vastaavat myös resurssiky-symykseen. Ongelmiin, jotka kumpua-vat opettajien määrästä voidaan vastata mentorien avulla. Ilman mentoreita joh-tamisen perusteet-kurssin pienryhmä-ohjausta olisi ollut äärimmäisen vaikea järjestää.

Tammikivi haluaa kehittää mentori-toimintaa eteenpäin. ”Aluksi kokeilem-me sitä johtamisen perusteet- kurssilla, mutta mentoreiden kyvyille löytyy myös paljon muuta käyttöä. Johtuen Bolog-nan prosessista opinnäytetöiden määrä kasvaa, jolloin ohjauksen tarve koros-tuu. Tässä asiassa mentorit pystyvät auttamaan. Opinnäytetyön varsinaisella ohjaajalla saattaa olla kymmeniä ohjat-tavia, minkä vuoksi olisi hyvin tärkeää, että mentori voisi toimia toisena ohjaa-jana. Verkon käyttö mahdollistaa sen, että ei tarvitse olla fyysisesti läsnä. Men-

Reima Launonen

toreilta löytyy paljon osaamista ohja-uksen avuksi. Heillä on myös laajalta alueelta asiantuntemusta. Tavoitteena on muodostaa mentoreista asiantuntijapooli Maanpuolustuskorkeakoulun käyttöön”, Tammikivi toteaa.

Evp-upseerit kiinnostuneita

Evp-upseerien kiinnostus mentoritoi-mintaa kohtaan on ollut erittäin kiitet-tävää. Kysyttäessä syytä siihen miksi mentoritoimintaan mukaan lähteminen kiinnosti näkyy vastauksissa selkeästi halu auttaa ja kehittää uutta upseerisu-kupolvea. Samoin kiinnostus itsensä kehittämisen ja oman ammattitaitonsa ylläpitoon tulee esille. ”Olen toiminut pitkään komentajana, joten minulle on kertynyt paljon kokemusta, josta riittää kerrottavaa kadeteille. Täällä ollaan kui-

tenkin myös oppimassa, jolloin tapahtuu molemminpuolista tiedon siirtoa. Myös nuorten kadettien mielipiteet kiinnostivat, samoin kuin koheesion luominen kollegoiden kanssa”, erittelee eversti Pekka Hiltunen syytään mentoriksi lähtemiselleen. Eversti Esko Vaahtolammia kiinnosti se mitä kadeteille opetetaan ja kuinka koulutus uudistus vaikuttaa kadettien opiskeluun. Everstiluutnantti ja kasvatustieteiden tohtori Veikko Pentti taas näki, että hän pystyy mentorina ja Helsingin yliopiston dosenttina rakentamaan siltää yliopistomaailman ja Maanpuolustuskorkeakoulun välille.

Evp-upseereita mentorivalmennuksessa.

Uutta upseerisukupolvea mentorit kehuvat osaavaksi ja hyvin koulutetuksi. ”Nuorilla upseereilla on arvot ja asenteet kohdallaan”, toteaa eversti Ensio Mäkipelto. ”Uusi sukupolvi ottaa perinnön vastaan rakentavassa hengessä”, vahvistaa Veikko Pentti. Kysyttäessä millaisia haasteita mentorit uskovat kadettien kohtaavan tulevassa työssään, Esko Vaahtolampi nostaa esille kansainvälistymisen. ”Kansainvälistyminen on suurin haaste mitä uusi upseerisukupolvi kokee. Se on nykyisin enemmän sääntö kuin poikkeus”, Vaahtolampi sanoo. ”Uudella upseerisukupolvella on kuitenkin hyvät valmiudet kansainvälistymiseen. Tietotekninen osaaminen on hyvää ja myös kieliä osataan kiitettävästi”, hän jatkaa. Pekka Hiltunen on samaa mieltä siitä, että kansainvälistyminen tekee tulevaisuudesta haastavan, kun se vielä yhdistyy väheneviin resursseihin ja kasvaviin

vaatimuksiin. Everstiluutnantti Tapani Patteri kuitenkin toteaa, että vaikka nyky-yhteiskunta onkin haastavampi, niin kiireen ja muutoksen keskellä mentoreiden seestyneempi näkemys luo turvallisuuden tunnetta kadeteille. ”Ei kannata turhaan hätäntyä sillä yhteiskunnan perusrunko säilyy”.

Kaikki haastatellut mentorit suhtautuvat positiivisesti mentoritoiminnassa jatkamiseen. Majuri Pertti Huhtanen toivoo, että pääsisi jatkossa jakamaan omaa osaamista kadeteille erityisesti liikkeenjohdon alalta, josta hänellä on pitkä kokemus konsulttina. Huhtanen

toteaa, että Maanpuolustuskorkeakoulu on reipas ympäristö, jossa ollaan myös saamassa eikä vain antamassa. Esko Vaahtolampi jatkaisi myös mielellään mentorina, mutta sanoo että kadettien palautteen tulisi olla ratkaiseva seikka toiminnan jatkamiselle. Myös Tapani Patteri korostaa kadettien palautteen tärkeyttä. Yleisesti kaikki mentorit pitävät kokemuksesta positiivisena ja kannustavat muitakin evp-upseereita mukaan toimintaan.

Kadettien havaintoja

Kuinka kadetit ovat kokeneet mentorien osallistumisen johtamisen perusteet -kurssin opetukseen? Kadetti Henry Hoot toteaa, että vaikka mentorit osallistuvat jonkin verran keskusteluihin luennoilla, niin suurin hyöty heidän mukana olostaan on tullut pienryhmien opetuksen

kautta. Kadetti Antti Miettinen lisää pienryhmäopetuksen olevan esimerkiksi kilpailuista. Mentorit tuovat siellä esille omia kokemuksiaan. Kadetti Antti Vähäjäykkä korostaa, että luentojen opetus konkretisoituu mentorien kautta. Lisäksi erilaista keskustelua kuin virassa olevien, Vähäjäykkä arvioi. Kadetti Tomi Sirvo kokee merkittäväksi sen, että mentoreilla on myös siviilipuolelta kokemusta, jota he voivat jakaa kadeteille.

Kysymykseen siitä mitä asioita kadetit uskovat mentorien pystyvän antamaan nuorelle upseerille uraa varten, kadetit vastaavat korostamalla mentorien kokemuksesta ja näkemystä. ”Mentoreilla on vaikuttavat urat, joten näkemystä riittää”, kadetti Vili Virtanen toteaa. Vähäjäykkä näkee merkittävänä sen seikan, että mentoreilla on pitkäaikaista työkokemusta puolustusvoimissa, näin ollen he pystyvät kertomaan kadeteille minkälaiseen organisaatioon he ovat menossa. Kadetti Timo Virtanen taas nostaa esille sen, että johtuen työkokemuksestaan mentorit voivat kertoa upseerin työhön liittyvistä tilanteista, joita itse ei edes pysty kuvittelemaan. Myös mentorien taustat mahdollistavat sen, että he pystyvät antamaan pelkkää joukkueen kouluttamista kattavamman kuvan upseerin elämästä. Vili Virtanen korostaa mentorien merkitystä hiljaisen tiedon välittäjinä. ”Mentorit myös opettavat kirjallisen soveltamista. Erityisesti pienryhmätyöskentely on palkitsevaa, siinä johdatellaan keskusteluun ja jokainen ryhmän jäsen on vuorollaan puheenjohtaja. Kaikki näin ollen pääsevät sanomaan mielipiteensä”, lisää Timo Virtanen. ”On hienoa, että halutaan sitoutua nuoremman sukupolven auttamiseen”, Vähäjäykkä toteaa lopuksi.

Keskustelu olennaista

Ensio Mäkipeltoa ja Pekka Hiltusta hymyilyttää näkemys, että evp-upseerin kanssa uskalletaan käydä erilaista keskustelua kuin vakinaisessa palveluksessa olevan kanssa. ”Mentoreilla on kokemusta ja kokemus antaa varmuutta, jolloin uskalletaan kritisoida”, he toteavat. ”Tulee kuitenkin muistaa, että jo palvelusaikana annettiin kritiikkiä”, Mäkipelto muistuttaa. ”Nuorempi upseeri saattaa pelätä, että hänen antamansa kritiikki kohdistuu organisaatioon, kun taas van-

Eversti Ensio Mäkipelto ja iPOD-sukupolven kadetteja.

hempi upseeri tajuaa arvosteleansa epäkohtaa”, Mäkipelto jatkaa. Kumpikin on sitä mieltä, että pelkkä hymistely ei vie asioita eteenpäin. Täytyy kuitenkin muistaa, että kritiikin lisäksi pitää pystyä myös antamaan ratkaisuehdotuksia epäkohtaan, muuten kritiikki jää tyhjäksi, mentorit muistuttavat.

Keitä mentoritoimintaan?

Kapteeniluutnantti Kiuru korostaa, että tarkkoja rajoja ei ole asetettu hakijoille, mutta luonnollisesti eduksi katsotaan johtamiskokemus, muut jatko-opinnot tai ammatillinen ura avoimilla markkinoilla sekä pedagoginen kyvykkyys. Erityisesti sopeutuminen pienryhmätoimintaan on tärkeää. Ensio Mäkipelto korostaa, että mentoritoiminta on järkevää reservin käyttöä. Toiminta antaa upseerille jatkoajan, jolloin voi toimia luennoitsijana tai opettajana, koska aktiiviura on kuitenkin suhteellisen lähellä. Ohjaustyössä riittää työsarkaa myös mentoreille, jotka voivat avustaa ohjauksessa ja tutkimuksessa. Kiuru muistuttaa, että armeijan eläkerakenne mahdollistaa sen, että useat evp-upseerit jäävät eläkkeelle

hyväkuntoisina ja parhaassa työiässään. Heillä on virtaa jäljellä ja osaaminen huijussaan. Lisäksi mentorien osaamiselle riittää tarvetta tulevina vuosina.

Eversti Tammikivi, joka itse on jäämässä reserviin vuoden lopussa, kannustaa evp-upseereita lähtemään mukaan mentoritoimintaan. Tammikiven mukaan upseerin toimintakenttä on monimutkaistunut. Mentorit voivat auttaa tämän monimutkaisuuden tulkitsemisessä ja heidän kykyjensä avulla se voidaan tehdä ymmärrettävämmäksi kadeteille.

Mentorit myös auttavat tekemään koulutuksesta monipuolisempaa. Lopuksi Tammikivi ilmoittaa lähtevänsä itse ehdottomasti mukaan mentoritoimintaan.

Valtiotieteiden ylioppilas Reima Launonen toimi korkeakouluharjoittelijana Maanpuolustuskorkeakoulun Johtamisen laitoksella. □

Lisätietoja Maanpuolustuskorkeakoulun alumni- ja mentoritoiminnasta on Maanpuolustuskorkeakoulun verkkosivuilla osoitteessa: <http://www.mppk.fi/fi/esittely/alumni/>

Toimintaan voi ilmoittautua mukaan sähköpostiosoitteeseen: alumni@mil.fi

Lisätietoja Johtamisen laitoksen mentoritoiminnasta saa kapteeniluutnantti Jukka Kiurulta osoitteesta: jukka.kiuru@mil.fi

Suomalaisen sotilasarvohierarkian synty

Teksti: Jukka I. Mattila

Suomalainen sotilasarvojärjestelmä syntyi vapaussodan aikana. Sen syntyyn antoivat vaikutteita niin Venäjän, Saksan kuin Ruotsinkin esimerkit. Järjestelmä kehittyi vapaussodan oloissa yksittäisten päätösten kautta, ja se vahvistettiin kokonaisuutena vasta sodan loppupuolella huhtikuussa 1918.

I tsenäisen Suomen joukkojen ylipäälliköksi tammikuussa 1918 nimetty kenraaliluutnantti Gustaf Mannerheimin pyysi upseerikoulutuksen omaavia henkilöitä ilmoittautumaan palvelukseen. Maan eri osissa asuville entisille upseereille lähetettiin kirjallinen kehoitus saapua Vaasaan ja liittyä Mannerheimin johtamaan armeijaan. Valkoisen armeijan, siis laillisen hallituksen joukkojen, päällystöä alkoi kertyä eri paikkakunnille. Upseereiksi ilmoittautui aluksi Venäjällä upseeriarvon saaneita, taisteluiden alettua myös ruotsalaisia vapaaehtoisia.

Sotilailla kirjava tausta

Valkoiseen armeijaan liittyneiden upseereiden koulutus- ja ammattitausta oli hyvin hajanainen. Muun muassa Venäjän vallan aikana Suomen kadettikoulun käyneistä upseereista 155 otti osaa vapaussotaan. Heistä 22 palveli Päämajassa, 72 rintamalla ja 42 rintaman takaisissa laitoksissa. Niin kutsutun ”vanhan väen” eli vuosina 1881 - 1901 keisarillisen Venäjän suomalaisen sotaväen reserviupseereita otti vapaussotaan osaa 22 sotilasta. Näistä seitsemän oli suorittanut aktiiviupseeritutkinnon Venäjällä. Vapaaehtoisina Venäjän armeijaan 1914 -1917 liittyneistä noin 600 sotilaasta vapaussodassa valkoisten puolelle liittyi Pertti Airiston mukaan 37 upseerikoulutuksen

saanutta sotilasta. Ruotsista valkoisen armeijan palvelukseen tuli 38 aktiiviupseeria ja 56 reserviupseeria, Norjasta ja Tanskasta kustakin kaksi upseeria. Myös muita kansalaisuuksia taisteli valkoisten puolella, kuten kapteeni Hans Kalm, joka oli syntyperältään virolainen. Ilmavoimissa palveli yhdeksän venäläistä upseeria. Vapaaehtoisina Itämerendivisioonan ja Osasto Brandensteinin ulkopuolelta saksalaisia upseereita vapaussotaan otti osaa yksitoista. Yksi heistä oli oikeamin aliuupseeri.

Valkoisessa armeijassa taisteli myös päällystöä, joka oli koulutettu suomalaisissa Vimpelin ja Vöyrin sotakouluissa. Vimpelin kurssin käyneistä 80 toimi vapaussodan aikana upseerin tehtävissä, heistä kolme pataljoonankomentajana. Vöyrin sotakoulu on oppilasaineksen pohjakoulutuksen ja koulutusohjelman sisällön myötä myöhemmin katsottu aliuupseerikoulutukseksi. Vöyriäiset ylennettiin Tampereen taistelujen jälkeen aliuupseerin arvoon.

Järjestelmä syntyi yksittäispäätöksistä

Virallisesti suomalainen sotilasarvojärjestelmä alkoi muodostua Mannerheimin ylipäällikkönä antamassa päiväkäskyssä nro 1/2.2.1918. Päiväkäskyssä mainittiin sotilasarvoina kenraali, eversti, ratsumestari ja luutnantti. Aliratsumestari Ignatius

Jukka I. Mattila

mainittiin ylipäällikön päiväkäskyssä ratsumestarina. Aliluutnantti Aimo Hallberg mainittiin luutnanttina. Tämän jälkeen upseerit merkittiin armeijan luetteloihin ylipäällikön päiväkäskyissä yksitellen ja samalla vahvistettiin kunkin henkilön sotilasarvo. Venäläisen arvojärjestyksen aliluutnantti- ja alikapteeni-nimitykset eivät tulleet käyttöön. Uudenmaan rakuunarykmentin päiväkäskyssä 20.2.1918 todettiin selkeästi, että ”aliratsumestarin arvojen kokonaan poistuttua käytännössä tulevat ratsumestarit Blomqvist, Procopé, Selin ja Lagerspetz nimitettäväksi ratsumestareiksi.”

Helmikuun 15. päivä julkaistiin ylipäällikön päiväkäsky nro 2, joka sisälsi määräykset värvättyjen joukkojen värväys- ja palkkaushdoista. Päiväkäskyssä luettiin sotilasarvoina vääpeli,

aliupseeri, korpraali ja sotamies sekä määriteltiin näiden kuukausipalkat. Upseeriarvoja ei mainittu, vaan upseerien palkat oli ilmoitettu tehtävän mukaan, esim. komppanianpäällikkö.

Suomalaisen sotilasarvojärjestelmän luomisessa epävarmuutta ilmeni lähinnä siinä, kuinka otettaisiin huomioon venäläisen sotilasarvojärjestelmän poikkeamat ruotsalaisesta ja saksalaisesta mallista. Venäjällä ei ollut käytössä majurin arvoa, mutta sen sijaan arvojärjestyksessä oli aliluutnantin arvo, joka oli vänrikin yläpuolella sekä alikapteenin sotilasarvo, joka oli kapteenia alempi. Myös Saksassa annetut sotilasarvot ja niiden vastaavuus, erityisesti yliluutnantin arvo, tuottivat tulkintaongelmia.

Helsingin valtauksen jälkeen useat punaisten selustassa piileskelleen upseerit värväytyivät Helsingin Jääkäriprikaatiin. He ottivat käyttöön entiset Venäjän armeijassa käytössä olleet sotilasarvonsa, joita ei ehditty korjata tai muuttaa kehityksessä olevan järjestelmän mukaisiksi. Näin joissakin Etelä-Suomen joukko-osastoissa palveli lukuisia aliluutnantteja ja alikapteeneita vielä loppukeväästä.

Jääkäreiden omat sotilasarvot

Saksassa jääkärit tekivät itse itselleen oman arvomerkki- ja sotilasarvojärjestelmänsä juuri ennen kuin pataljoona siirrettiin Suomeen. Erityisesti pataljoonan komentaja Wilhelm Thesleff, hauptzugführer Erik Jernström ja obergugführer olivat vahvasti mukana hankkeessa. Niin kutsutulla Libaun listalla jääkärit ylensivät itsensä erinäisiin sotilasarvoihin ilman Suomen Päämajan tai ylipäällikön suostumusta.

Jääkäreiden sotilasarvojärjestelmässä oli muutama poikkeus syntymässä olleeseen suomalaiseen järjestelmään verrattuna. Nämä poikkeukset koskivat vänrikin ja yliluutnantin arvoa. On perusteltua väittää, että jääkärit saivat kolmen vuoden sotilaspalvelun aikana mallin ja esikuvan vänrikin arvon sijoittumiselle sotilasjärjestelmässä nimenomaan Saksasta. Saksan upseeriarvoissa vänrikki vastasi upseerikokelasta. Näin voidaan sanoa, että jääkärivänrikkien kokelaskausi oli laivamatkan mittainen. Jääkärivänrikki sijoitettiin joukkueenjohtajiksi sekä muihin johtajatehtäviin ja vänrikin arvo rinnastettiin heti käytännössä Suomes-

Libaussa 11.2.1918 luutnantiksi ylennetty Lahja Aalto, vuodesta 1930 Valakivi, valokuvassa maaliskuussa 1918. Asetakin kauluksessa arvomerkinä tähdet.

sa jo vakiintuneeseen vänrikin arvoon, jonka esikuva oli ruotsalaisessa ja venäläisessä järjestelmässä.

Noin puolet jääkäriyliluutnanteista merkittiin armeijan upseeriluetteloon luutnantteina. Muutama jääkäriyliluutnantti merkittiin armeijan luetteloon kapteeneina tai sai sodan aikana ylennyksen kapteeniksi. Tällaisia ylipäällikön päiväkäskyissä kapteeneina mainittuja olivat muun muassa Juho Heiskanen, Jarl Lundqvist, Georg Rehnback ja Inge Pipping. Osaa Libaussa ylennetyistä yliluutnanteista ei merkitty ollenkaan armeijan upseeriluetteloon. Vain noin kolmannekselle yliluutnanteista vahvistettiin kapteenin arvo vapaussodan aikana tai välittömästi sen jälkeen.

Eversti Ulrich von Coler, joka komensi 2. Jääkäriprikaatia ratkaisi yliluutnanttien sotilasarvon päiväkäskyssään. Käsky määräsi, että ”Korkeimman sotaherran määräyksen mukaan on yliluutnantin arvo poistettu suomalaisesta upseerikunnasta. Tämän johdosta määrään minä, että prikaatin yliluutnantit astuvat kapteenin arvoon, saavat kapteenin palkan ja kiinnittävät kolme tähteä takin kaulukseen. Samoin panevat luutnantit kaksi tähteä ja vänrikki yhden.” Tätä ratkaisua sovellettiin sitten muissakin jääkärijoukoissa.

Määräykset täsmentyvät

Sotilasarvojärjestelmä ja ylennysten linja syntyi käytännössä syntynyt jo helmimaaliskuun vaihteeseen 1918 mennessä. Mannerheim kävi läpi kaikki ylennysesitykset itse henkilökohtaisesti. Päiväkäskyssä 16/8.3.1918 Mannerheim täsmensi ylentämismenettelyjä: ”Esitykset upseerien ylentämisestä korkeampiin arvoihin kuin myös upseeriksi nimittämisestä tehtäköön minulle. Oikeus myöntää alempia sotilasarvoja aina vääpelin arvoon asti kuuluu korkeammille rintamapäälliköille alkaen erillään toimivien joukkojen päälliköistä (rykmentinpäällikkö, tykistödivisioonan, erillään toimivan pataljoonan päällikkö ja erillään toimivan patterin päällikkö).” Pätevyysvaatimuksena upseeriksi nimittämiselle oli, että upseeriksi ylennettävän tuli olla aikaisemmin palvelut joko Suomen entisessä sotaväessä, Venäjän tai Ruotsin armeijassa tai saanut jääkärikoulutuksen.

Sotilasarvot vakiintuvat vasta, kun sotilasarvoista annettiin erillinen määräys 8.4.1918 ylipäällikön päiväkäskyssä. Arvomerkit määrättiin sekä kaulukseen että hihansuuhun. Erik Jernströmin joulukuussa 1917 jääkäreille Saksassa tekemä ehdotus arvomerkeiksi toteutui. Kenraalit saivat kaulukseensa Suomen vaakunaleijonan ja arvomerkitähdet. Esiupseereilla oli yhdestä kolmeen kultaista arvomerkitähteä, komppaniaupseereilla samoin yhdestä kolmeen hopeista tähteä. Aliupseeriarvo ilmaistiin kaulukseen ommellulla keltaisella nauhalla: korpraalilla yksi nauha, kersantilla kaksi ja vääpelimä yksi leveä. Huhtikuun määräyksissä ei otettu kantaa yliluutnantin arvoon, mikä aiheutti huhti-toukokuun aikana paljon tulkintaerimielisyyksiä.

Sysmän vapaajoukon 3. Komppanian päällikkö Armas Kemppi totesi muistelmissaan, että arvomerkkien suhteen toimittiin tilanteen mukaan: ”Arvomerkkejä ei ollut yleisesti käytännössä, eikä ne siviilipukuihimme oikein olisi soveltuneetkaan. Kuitenkin määräsinkin komppaniassa joukkueen- ja ryhmänjohtajien arvomerkeiksi samat, mitä oli JB 27:ssakin käytetty. Kenelläkään komppanianpäälliköistä ei ollut mitään arvomerkkejä; eipä ollut sotilasarvojakaan muilla kuin esikuntaan kuuluvilla ja heilläkin lienee ollut myös sen merkit.”

Reserviupseerit

Reservinupseerin sotilasarvot otettiin käyttöön maaliskuun alussa. Päiväkäs-kyssä 12/5.3.1918 oikaistiin aikaisem-
min annetun päiväkäskyn virheellinen
kohta, jossa suojeluskuntalainen Ahto
Sippolan ylennys luutnantiksi korjattiin
ylennykseksi reservin luutnantiksi. Ylis-
taron suojeluskunnan päällikkö Sippola
oli ylennetty luutnantiksi 18.2.1918.

Reserviupseerien arvoa ja heidän ase-
maansa täsmennettiin maaliskuun al-
kupuolella. Päiväkäs-kyssä mainittiin,
että ”sotilassivistystä vaille olevat hen-
kilöt, jotka ovat päällikön toimissa suo-
jeluskunnissa muodostetuissa joukoissa
rintamalla (ei vakinaisissa), voidaan pal-
kinnoksi osoitetusta urhoollisuudesta
taikka ansiokkaasta toiminnasta esittää
ylennettäviksi korkeintaan varaluutnan-
teiksi. Erikoisten ansiotekojen suhteen
voidaan kuitenkin tehdä poikkeuksia.”

Samoihin aikoihin Päämajassa tehtiin
päätös reserviupseerien kouluttamisesta.
Ylipäällikkö Mannerheim määräsi 14.
maaliskuuta 1918, että: ”Katsoen siihen,
että jo näin sotatoimien alussa on ilmen-
nyt suuri puutos upseereista, olen minä
nähty hyväksi antaa käskyn koulun pe-
rustamisesta reserviupseerien valmistus-

Ragnar Oivo ylennettiin Libaussa 11.2.1918 varaväpeliiksi. Hänet ylennettiin samana vuonna Suomessa väpeliiksi.

ta varten.” Koulun johtajaksi määrättiin
eversti Walter Berg ja hänen apulaisek-
seen jääkärimajuri Nils Gadolin. Mene-
tyksekkäästi koulun suorittaneet oppilaat
voitiin ylentää reservivänrikeiksi. Päivä-
käskyssä todettiin myös, että ”korkeam-
pien arvojen saavuttamista varten, paitsi

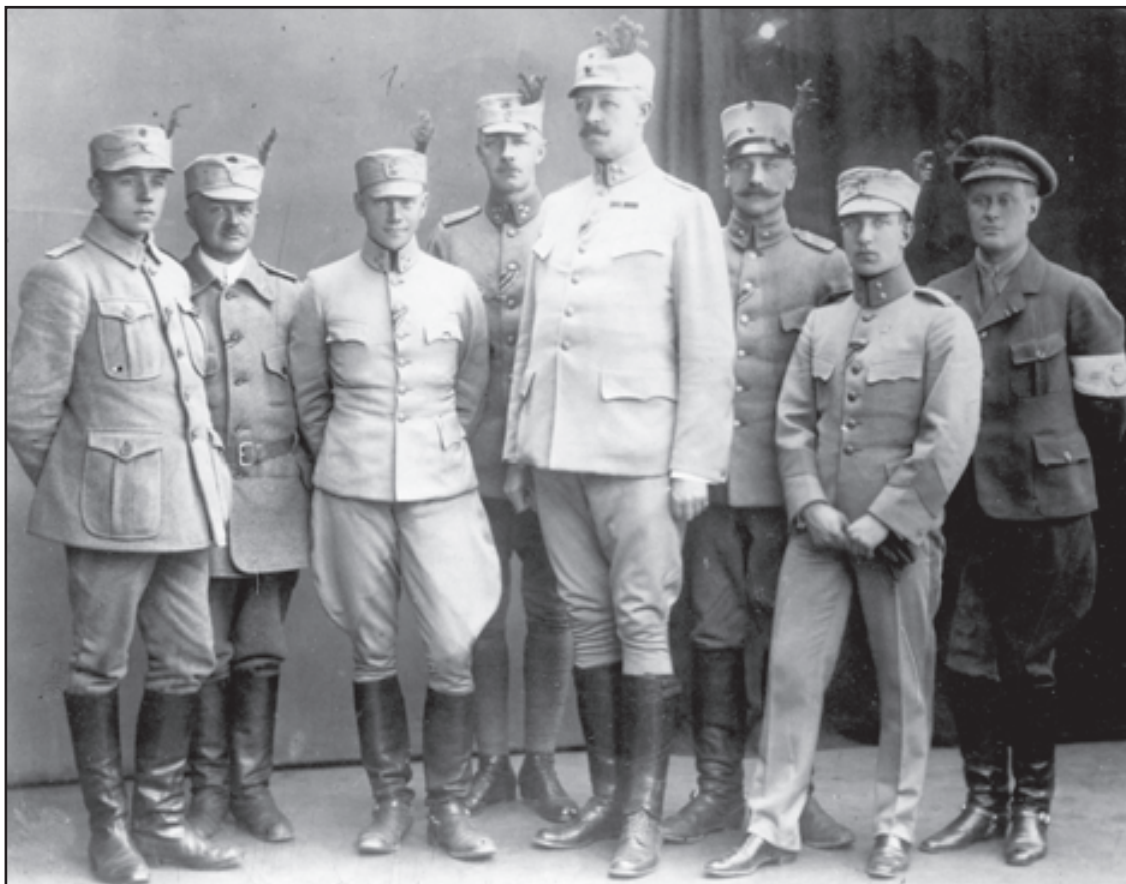
kun tällainen arvo annetaan sodassa osoi-
tetusta urhoollisuudesta”, henkilöiden oli
suoritettava erityinen tutkinto. Koulu-
tuksen jälkeen 118 oppilasta ylennettiin
aktiivivänrikeiksi 26.4.1918, vaikka alun
perin oppilaat piti ylentää reservivänri-
keiksi. Yksi tulkinta on, että koska suoje-
luskuntajoukoissa oli päälliköt ylennetty
reserviupseereiksi, ylipäällikkö halusi ko-
rostaa varsinaisen sotilaskurssin suoritta-
neiden ja samalla siis sotilaskoulutuksen
saaneiden henkilöiden pätevöitymistä
aktiiviupseereiksi.

Reserviupseereiksi nimitettiin paljon
teknisen koulutuksen saaneita miehiä,
rautateiden ja asemakomendatuuriin
palveluksessa olevia insinöörejä sekä
joukko-osastojen taloushallinnon ja in-
tendentuurin henkilökuntaa. Sen ajan
luokkayhteiskunnassa reservin luutnan-
tin arvo sijoittui verraten korkealle
arvohierarkiassa.

Reserviupseerien sotilasarvot olivat
everstistä vänrikkiin. Korkeimman reser-
vin sotilasarvon sai Rafael Schauman,
kun hänet ylennettiin everstiksi reser-
viin. Myöhemmin hänen sotilasarvonsa
muutettiin aktiiviupseerin arvoksi. Pääin-
tendentti Gösta Serlachius ylennettiin
reservin everstiluutnantiksi 12.4.1918.
Reservin majureiksi ennen vapausso-

Ratsumestari, myöhemmin majuri Elfvengrenin esikuntaa Kiviniemessä Karjalan kannaksella maaliskuussa 1918. Kokardeissa ja arvomerkeissä on erikoisuuksia. Elfvengren neljäs oikealta.

Hjalmarsonin osaston esikunta Kurun valtauksen aikoihin maaliskuussa 1918. Vasemmalta: adjutantti Brandt, majuri Sohlman, luutnantti Åström, kamreeri Fägersten, eversti Hjalmarson, majuri Less, luutnantti Gyllenberg ja insinööri Lindberg. Eversti Harald Hjalmarson oli ruotsalainen upseeri. Hän, samoin kuin muutkin vapaaehtoiset ulkomaalaiset upseerit, sai Suomen armeijassa aktiiviupseerin arvon.

dan voitonparaatia 16.5. ylennettiin kymmenen upseeria. Reservin kapteeneiksi ylennettiin kahdeksan upseeria. Reservin luutnantin arvon sai vapaussodan aikana maavoimissa 60 sotilasta. Laivastossa arvon sai kaksi sotilasta: Salvén ja Thuring. Reservin luutnantit olivat pääosin kokeneita suojeluskuntien komppanianpäälliköitä tai toimivat vastaavantasoisissa tehtävissä esikunnissa ja laitoksissa. Reservivänrikeiksi ylennettiin maavoimissa 177 ja laivastossa 5 sotilasta.

Reserviupseerien ylennyksiä täsmennettiin vielä ylipäällikön päiväkäskyllä 44/21.4.1918. Uudet määräykset kumosivat maaliskuussa annetut määräykset. Reservin ylennyksissä pataljoonan komentaja, tai silloin pataljoonan päällikkö, voitiin ylentää korkeintaan reservin kapteeniksi ja komppanianpäälliköt reservin luutnanteiksi. Reservin kapteeneilla ja sitä ylempillä reservin arvoon ylennettävillä piti olla suoritettu ylioppilastutkinto tai vastaava tietomäärä.

Erikoisuuksia

Reservin upseerille oli vapaussodan aikana monta nimitystä. Heitä saatettiin kutsua varaupseereiksi, ja sotilasarvon yhteydessä käytettiin ”vara”-sanaa. Käytännön taustalla oli Suomen kielen vanha sana varaväki, joka tarkoittaa reservijoukkoa. Jääkärien mukana oli käyttöön tullut varaväpelin sotilasarvo, saksaksi Vizefeldwebel, joka sijoittui aliupseerin ja väpelin väliin. Se sotki osaltaan ”vara”-käsitettä. Varaluutnantit joskus tulkittiin erilliseksi luutnantin alapuolella olevaksi sotilasarvoksi, ei niinkään reservin sotilasarvoksi. Lisäksi Venäjän armeijassa oli ollut käytössä luutnantin alapuolella sotilasarvo aliluutnantti, joka saattoi vaikuttaa myös varaluutnantin arvoa tulkittaessa. Lisäksi ylennyksissä ja päiväkäskyissä käytettiin rinnan termejä ”vara-” ja ”reservi-”.

Vapaaehtoisina vapaussotaan saapuneille ruotsalaisille tai muille ulkomaalaisille upseereille myönnettiin

Suomen armeijassa aina aktiiviupseerin arvo. Reserviupseeri-arvoja ei myönnetty ulkomaalaisille.

Vapaussodan armeijassa esiintyi myös upseerikokelaan arvo. Suomen joukko-osastoista erityisesti Gaston Ahrenbergin johtama Uudenmaan Rakuunarykmentti käytti laajasti upseerikokelaan eli ratsuväessä lippujunkkarin tai standardijunkkarin arvoa. Ahrenberg halusi saada päteviä, upseerin uralle soveltuvia nuoria miehiä vastuullisiin tehtäviin. Lisäksi arvoa käytettiin puhtaasti ilmaiseemaan auktoriteettia. Upseerikokelaan arvon saattoi antaa rykmentinkomentaja, koska se ei ollut upseeri-arvo.

Jukka I. Mattila on koulutukseltaan kauppatieteiden maisteri ja työskentelee tutkijana Helsingin kauppariikiteiden tutkimuskeskuksessa. Hän on julkaissut useita vapaus-sotaan ja heimosotiin liittyviä julkaisuja.

□

Kadettiupseerien ex librikset - täydennyksiä

Teksti: Antti Juutilainen

Artikkelin kirjoittaja on todennut, että lukijakunnalla on siinä määrin elävää kiinnostusta kirjoihin ja niiden nimikointiin, että on hyödyksi julkaista aikaisemmin Kylkiraudassa olleen kirjoituksen täydennysartikkeli.

Toivottavasti ehdimme nähdä vielä tämänkin kirjoituksen täydennysosan lähivuosina.

Kylkiraudan numerossa 2/2008 ollut samanaiheinen artikkeli poiki iloa tuottaneita yhteydenottoja. Everstiluutnantti Seth Wahl lähetti lukijapalautetta kirjoittajalle: ”Tuli mieleen lähettää Sinulle oma ex librikseni, jonka olemassaolosta et ole voinutkaan olla tietoinen.” Vastaavasti eräät kadettitoverit kertoivat hallussaan olevista kadettiupseerien ex libriksillä varustetuista kirjoistaan ja hyllyissään olevien teosten tarinoista.

Ex libris-merkkien keräilijöistä Heikki Kiljander on johdatellut kirjoittajaa syvemmälle merkkien saloihin. Hänen ja kadettitoverien kiinnostus kesäkuiseen artikkeliin on tuonut lisätietoja muiden upseeriryhmien kirjanomistajamerkeistä. Kirjoittajan tietoon on tullut, että jääkäriupseereista ex libriksen omistivat ainakin edellisessä kirjoituksessa mainittu jalkaväenkenraali K. A. Heiskanen, kirjoittajakenraalit Aarne Sihvo ja Kurt Martti Wallenius sekä Hannes Anttila ja Väinö Valve. Lisäksi tiedämme erittäin jääkäriupseerien, kuten Ruben Lagus, käyttäneen aatelisvaakunaansa kirjojensa nimikointiin.

Haminan kadettikoulun kasvatin kenraaliluutnantti Paul von Gerichin ex libris -merkki on varustettu keskiö-

kuviolla, johon on tekstaamalla täytettävissä kirjan juokseva numero ja säilytyspaikka hyllyn tarkkuudella.

Oululainen kuvaamataidon opettaja Mirjam Kinos on piirtänyt ex libriksen Martti Kähköselle. Viimeksi mainittu on kertonut omasta ex libriksestä, että sininen ja valkoinen kertovat Suomesta ja Pohjois-Pohjanmaan maakunnasta. Keltainen ja musta juontuvat nuoruus- ja koulukaupungista Kuopiosta. Majurin ruusuke todistaa upseeriudesta ja keilapallo 50 vuotta kestäneestä lempiharrastuksesta. Sulkakynä viestittää tiiviistä kirjoittelusta keilailun parissa ja toimittajatoista yleensäkin. Sinisellä yötaivaalla erottuu tähtisumu ”Stardust” muistuttamassa nuoren miehen taipaleesta viihdemusiikin parissa klarinetistina ja orkesterin johtajana.

Mirjam Kinos on piirtänyt Kähkösen merkin lisäksi yli 150 kirjanomistajamerkkiä ja levittänyt alan tietoutta julkaisemalla vuonna 1989 teoksen EX LIBRIS.

Menestyksekkäs suojeluskunta- ja kenttäkomentaja eversti Martti Vihma on käyttänyt porvarisvaakunaansa ex libris -merkinnällä varustettuna. Tästä on kuva Kaino Tuokon teoksessa ”Yleisesikuntaeversti Martti Vilho Vihma”.

Antti Juutilainen

Veljet! Vaalikaamme kaunista perintöosaa! Mikäli haluatte täydentää tätä artikkelia, ottakaa yhteyttä kirjoittajaan tai Kylkiraudan toimitukseen.

Muistakaamme, että ex libriksen piirrättäminen ja painattaminen ovat oiva merkkipäivälahja lähiomaisille ja kadettitovereille: sellaisille, joilla tuntuu jo olevan kaikki maallinen mammona. Toivoa sopii, että moni rohkaistuisi piirtämään oman ex libriksensä. Uskon, että myös nuoremmat kadettipolvet tuntevat asian omakseen - ja aikanaan heistäkin tulee vanhoja perinteen vaalijoita.

Ex libriksiä ja niihin liittyviä kuvaselosteita

Haminan kadetin kenraaliluutnantti Paul von Gerichin ex libris tuo terveisensä lähes kahden vuosisadan takaa.

Edesmennyt taiteilija Seija Gutormsen-Pajunen piirsi amiraali Jan Klenbergin merihenkisen ex libriksen miehensä kadettiveljelle. Merkissä on esitetty laivan keulaa vasten kaksi viestimatruusia viittoilemassa lipuilla aakokset J ja K.

Heraldikko Kari Laurila suunnittelei tykistön majuri Seth Wahllille tämän ideoiden pohjalta kirjanomistajamerkin. Kehysaiheeksi on valittu isoharkkoinen postimerkki rakkaudesta filateliaan. Jalustin viittaa ratsastusharrastukseen ja toisaalta hänen äitinsä - Gyllenbögeliän - sukuvaakunaan. Myös kolmi-kkunaisella tornilla, lehväkuviolla, ruusunlehvällä, ruusukkeella ja punamusta-väriyksellä on Seth Wahlin kotiseutuun, uraan tai harrastuksiin liittyvä taustansa.

Silloinen Karjalan Jääkäripataljoonan majuri Seppo Tanskanen piirsi oman jääkärihenkisen merkkinsä vuodepotilaana, kun hevonen oli potkaisut sääriin poikki. Palava kaipuu kuntourheiluun synnytti jääkärihenkiseen pelkistettyyn merkkiin juoksevan/kävelevän hahmon. Ruusuke ilmentää tässäkin merkissä upseeriutta.

Sukellusveneen päällikkönä talvi- ja jatkosodassa toimineen komentaja Olavi Aittolan ex libriksettä näkyy taitajan kädenjälki.

Oululaisen majuri Martti Kähkösen ex libriksen on piirtänyt tunnustettu alan taitaja, kuvaamataidon opettaja Mirjam Kinos.

Jaakko ja Auli Särkiön ex libriksen on Jaakon Pekka-veli ikuis-tanut everstiluutnanttiveljensä Jaakon tämän mieliharrastus-ten parissa. Kuusenhavukoro on löytänyt tiensä tähänkin ex librikseen. Vertaa Heikki Hultin kirjanomistajamerkkiin, joka on esitelty lehden numerossa 2/2008.

Luvian Korvenkylän talonpoikais-juuristaan ylpeä majuri Jarmo Viljo Henrikki Suomala nimeää vuodelta 1997 olevan merkinsä lyhyesti: "Ihminen ajan aallokos-sa".

Erään ex libriksen pelastuminen

Erkki Käkelä palveli 1960-luvun lopulla Reserviupseerikoulussa nuorempana upseerina. Työpäivän päättyessä yliluutnantti suuntasi kulkunsa kotia kohti. Pihalla hän yhytti Kanakopin suunnasta lähes-tyvän kottikärryjä työntävän ylikersantin, joka oli myös saanut omat työnsä päätökseen. Yliluutnantti tiesi koulun kirjastoa säilytettävän Kanakopissa. Uteliaisuus heräsi ja hän päätti tiedustella kärryjen sisältöä. Ylikersantti teki tuon ajan tavan mukaan napakan asennon ja suostui upseerin pyyntöön toivoen kuorman keventyvän. Koulun huoltopäällikkö oli käsenyt kärrätä vanhat vieraskieliset ja osin rikkinäiset kirjat kaatopaikalle. Kasaa tarkisteleva yliluutnantti otti kasasta itselleen muutamia kirjoja. Erkki Käkelä sai haltuunsa Paul von Gerichin ex libriksellä varustetun ohjesäännön lisäksi seitsemän saksalaista hyökkäysvaunu-upseerien ohjekirjasta ja sääntöä. Vielä tänäänkin silloinen yliluutnantti muistelee kasaan jääneitä hiirien ja rottien selkämyksistä ja kansilehdistä järsimiä Venäjän armeijan his-toriaa kuvaavia loistopainoksia, joiden kuvasivujen värikuvia suojasivat silkkipaperit.

Vähäisen kevennyksen jälkeen ylikersantti jatkoi penseänä kohti kaupungin kaatopaikkaa. Siinä matkasi nyt pitkään kaupungin kunnia-vanhuksena eläneen kenraaliluutnantin vuosikymmenien keräilyn tulos. Haminan kadetin kirjat päätyivät kotikaupungin tunkioalueen sulateltavaksi.

*Mont' ei tullut saattajaksi
tälle viime matkallansa: - - - .*

*Runosta "Munter"
Vänrikki Stoolin tarinat.*

”Niin katoa mainen kunnia”

Hautakirjoituksessa saattoi esiintyä ennen latinankielen lause: Sic transit gloria mundi eli suomeksi: Niin katoaa mainen kunnia.

Usein lauseen käyttäjä oli kuolleen jälkeen jäänyt, ehkä vielä vähäosaisempi kuin hän, jota sanonnalla muistettiin, ja kirjakieli puuttui sanojalta muuttaen lauseen muotoon: niin katoa mainen kunnia.

Lause tuli mieleeni kuunneltuani kenraaliluutnantti Hannu Herrasen esityksen ennen Kadettikuntamme syyskokousta 25.10.2008. Niin raskaalta se tuntui syvälle ammattiinsa elinajakseen uppoutuneesta, mutta vaatimattoman taidon saavuttaneesta upseerista.

Arvoisa pääsihteerimme, eversti Pekka Rapila, oli onnistunut esitelmävalinnoissaan syyskokouksen perinteellisen alun osalta. Saimme erinomaiset esittelyt kahdesta meille tärkeimmästä aiheesta, aluetoimisto puolustusvoimien johtoportaan ja puolustusvoimien henkilöjärjestelmän kehittäminen. Ensimmäisestä kertoi everstiluutnantti Heikki Pohja ja jälkimmäisestä kenraaliluutnantti Hannu Herranen.

Esitykset selvensivät huomattavasti tuntoani siitä, että elämme jälleen kerran perinpohjaista ylimenokautta puolustusvoimissamme. Uusi aluetoimistojärjestelmä pyrkii löytämään keinot, millä se pystyisi täyttämään siihen osoitetut odotukset. Samalla henkilöstöjärjestelmän

uusi pohja, taloudellisuus ja yksinkertaisuus, vastannee Kiinan kulttuurivallankumouksen mullistusta entiseen verrattuna.

Kenraaliluutnantti Herrasen tehtävä oli selkeä. Hän kertoi työskentelevänsä sellaisen suunnitelman kimpussa, joka poistaisi toteutuessaan kaikenlaiset palkatun henkilökunnan nimityskierrokset. Oli sitten kyseessä siviili, miehistöön kuuluva tai upseeri, heidän palkkauksensa ja virkanimikkeensä pyritään yhdistämään. Ei tarvittaisi enää puolustusvoimain komentajan esittelyjä tasavallan presidentille muitten kuin kenraalien osalta. Tosin tasavallan presidenttiä hän ei maininnut.

Varmaankin siksi, että yhteiskuntamme muutokset saattavat asettaa nimittäjäksi kenraaleille jonkin poliittisen johtajan jollakin hallintotasolla sitä nimeämättä.

Merkille pantavaa oli Hannu Herrasen rationaalinen suunnittelu hänelle asetetun tavoitteen saavuttamiseksi. Osa kerrallaan ja muutoksen aikaryhmittelyä huolellisesti seuraten tavoitteeseen päästäisiin heti, kun suunnitelma on hyväksytty toteutettu.

Kun epäilin upseerin aseman ja arvostuksen katoavan suunnitelman muutoksessa kokouskahvilla ollessamme, Kadettikunnan puheenjohtaja totesi nimenomaan Kadettikunnan tarkoituksena olevan kaikkien muitten tehtävien mukana ylläpitää kadettiupseeriston arvostusta ja asemaa yhteiskunnassamme. Tämän sisältävä 3-vuotinen toimintasuunnitelma hyväksyttiin syyskokouksessamme.

Tuntuukin nyt siltä, että Kadettikunnan työn tarkoitus kohtaa suuria vaikeuksia, kun vastapoolina on kaikkien meidän hyväksymämme työn yksinkertaisuus ja taloudellisuus. Kun vielä tämä vaatimus on esitetty valtiovallan taholta, jolle olemme vannoneet uskollisuudenvallamme, on meidän toivottava valitsemallemme Kadettikunnan hallitukselle viisautta ja voimaa, jottei ammatillemme pystytetä hautakiveä: Sic transit gloria mundi.

Majuri evp Kari Norkola

Kadettiveljeys elämäntehtävänä

Pääsihteeri Pekka Rapila Kadettikunnan reserviin

Haastattelu: Juha Tammikivi & Marko Laaksonen

Pekka Rapilan vuodet aktiivipalveluksessa muodostivat ”trip-lauran”, sillä hänen tiensä vei Kymen jääkäreistä Sotakorkeakoulun opettajaksi ja sieltä edelleen koulutushallinnollisiin tehtäviin Pääesikuntaan. Sama kierros otettiin tämän jälkeen uusiksi kun hänet käskettiin Kymen jääkäreiden pataljoonapuseeriksi, sieltä edelleen uudelleen Sotakorkeakoulun opettajaksi ja viimein oppimateriaalin kehittämis-tehtäviin Puolustusvoimien Koulutuksen Kehittämiskeskukseen, josta hän jäi reserviin vuonna 1995. Pekan kokemus opettamisesta ja oppimateriaalin kehittämisestä on näkynyt myös Kadettikunnan toiminnassa: hänen aikanaan on tehty tällä saralla monia suuria hankkeita, mm. Suomi kylmässä sodassa - ja Veteraanien perintö - Itsenäinen Isänmaa multimedia-hankkeet.

Luutnanttijuntan jäsenyydestä pääsihteerin pallille

Pekan omat muistikuvat tilaisuudesta, jossa hänen kadettikurssinsa sai liittyä Kadettikunnan jäseniksi, ovat melko harvinaiset. Aivan kurssin viimeisellä viikolla joku vanhempi siviilipukuinen herrasmies näytti luentosalissa koneella kirjoitettuja kalvoja ja kertoi järjestöstä. Ainakaan Pekalle ei tullut aivan selväksi mistä oli kysymys, mutta hän kuitenkin täytti jäsenhakemuksen, koska kaikki muutkin sen täyttivät. Aikanaan Pekan ollessa tuo kyseinen vanhempi herrasmies on hän yrittänyt tehdä vastaavista tilaisuuksista hieman elävämmän.

Kadettikunnan toiminta tuli ensimmäisen kerran konkreettisemmaksi, kun Martti Haavisto vuonna 1973 siirtyi Haminaan. Hän oli osallistunut kadettiipiirissä edustajana Kadettikunnan seminaariin,

Kadettikunnan toiminnassa on kääntymässä uusi lehti, kun yksitoista vuotta järjestön pääsihteerin tehtävää hoitanut eversti Pekka Rapila jää eläkkeelle vuoden vaihtuessa ja eversti Juha Tammikivi ottaa tehtävät häneltä vastaan. Kylkirauta haastatteli väistyvää pääsihteerää hänen pitkästä työrupeamastaan Kadettikunnan päämäärien hyväksi.

jossa oli pohdittu turvallisuuspolitiikan opettamista nuorille. Yhdessä Haaviston ja Pentti Lantan kanssa he sitten perustivat Haminan kadettiipiirin ja aloittivat aktiivisen maanpuolustussanomien välittämisen.

Tähän aikaan liittyy myös ”Nakerajat” - episodi, jossa eräät Isänmaan puolustamista väheksyneet tahot ottivat Kadettikunnan ja erityisesti Haminan kadettiipiirin ”luutnanttijuntan” silmätikukseen: keskustelua käytiin aina eduskuntaa ja Neuvostoliiton lehdistöä myöten. ”Siinä luutnantit, erityisesti Martti Haavisto, joutuivat tiukoille. Mutta kyllä puolustajiakin onneksi löytyi”

Kadettikuntatyö työ jatkui myöhemmissäkin palveluspaikoissa. Tutuiksi tulivat niin ”kenttätyö” ahkerana turvallisuuspolitiikan luennoitsijana ja panelistina kuin hallintotyökin kadettiipiirin eri tehtävissä ja Kadettikunnan hallituksessa.

Kun Pekka jäi reserviin, Kadettikunnan silloinen pääsihteeri Mikko Virrankoski kuuli asiasta ja hän totesi heti, että tässä hän ratkesi samalla myös hänen seuraajansa. Syksyllä 1997 hänet sitten kutsuttiinkin Kadettikunnan pääsihteeriksi. ”Tämä tehtävä oli hieno pehmeä lasku upseerille. Siinä sai koko ajan olla maanpuolustuksen osalta ajan hermolla ja pääsi seuraamaan läheltä puolustusvoimien ja upseerikoulutuksen kehittämistä”.

Veteraanien perintö ja muita tärkeitä hankkeita

Pekan pääsihteeriajalle ominaisia hankkeita ovat olleet erilaiset multimedia- ja kirjaoprojektit. Näistä esimerkkinä voidaan mainita yhdessä kaikkien veteraaniliittojen, opetusviranomaisten ja puolustusvoimien kanssa toteutettu suurhanke ”Veteraanien perintö Suomen nuorisolle”. Kahden vuoden tiiviin työs-kentelyn tuloksena kansallisen veteraanipäivän pääjuhlassa Kotkassa vuonna 2001 luovutti veteraanien edustaja suorassa televisiolähetyksessä nuorisoa edustaville kahdelle meripartiolaiselle hankkeen tuotteet, cd-rom:in ja videolokuvan ”Veteraanien perintö - Itsenäinen Isänmaa”.

”Nyt kymmenen vuotta myöhemmin nuorisoprojektimme on tuottanut kouluille yhteensä jo lähes parikymmentä erillistä oppimishjelmaa ja hankkeemme on niin hyvin tunnettu eri tahoilla, että olemme päässeet myös muidenkin maanpuolustuksen parissa toimivien yhdistysten kanssa yhteistoimintaan ja voineet sisällyttää eräitä niiden tuottamia elokuvia sarjaamme.”

Koulumaailma otti alusta alkaen uudet oppimisvälineet myönteisesti vastaan. Tätä edesauttoi se, että historianopettajat ovat olleet Historian ja yhteiskuntaopin opettajien liiton kautta koko ajan mukana ja ohjelmien oppisi-

sältö on aina tehty pedagogisin perusteiden ja vastaamaan lukion ja peruskoulun historian oppimääriä. ”Se, että historian tapahtumia on elävöitetty silminnäköjoiden tai kokijoiden kertomuksilla, on tehnyt tapahtumista paljon todellisemman tuntuisia. Oppilaille tämä näkökulma on ollut yllättävä ja mikä tärkeintä, se on herättänyt heissä tunteita, joiden pohjalta on opettajan johdolla ollut helppo jatkaa aiheen pohdintaa”, Pekka toteaa.

Näköalapaikka

Pekka korostaa, että vuodet Kadettikunnan pääsihteerinä ovat antaneet erittäin paljon. ”Paitsi hieno näköalapaikka, Kadettikunta on erinomainen paikka tutustua uusiin upseereihin ja saada hyviä elinikäisiä ystäviä.” Pekan kokemusten mukaan työskentely erilaisten upseerien kanssa on avartanut suuresti usein melko ahdastakin etelä-pohjalaista katsantokantaa. Myös vierailut kadettipiirien tapahtumiin ovat antaneet hänelle hyvän kuvan tämän päivän kadettiveljeydestä.

Parasta antia tehtävässä on kuitenkin ollut Pekan mielestä nuorien kadettien kohtaaminen. ”Olen ollut etuoikeutetussa asemassa ja päässyt runsaan kymmenen

vuoden aikana onnittelemaan ja puristamaan lähes jokaisen valmistuvan kadetin kättä.”

Taistelu asevelvollisuudesta ja yhteisöllisyydestä edessä

”Vaikka Kadettikunnan päämäärät ja arvot ovat erittäin vaativat, on rehellisesti todettava, että tänä päivänä lähes ainoa jäsenistöä yhdistävä side on yhteinen peruskoulutus. Se on ollut ja tulee olemaan Kadettikunnan olemassaolon ja aatepiirin keskeisin tekijä.” Pekka toteaa, että nykyään ihmisten ajasta ja sieluista käydään taistelua. Adolf Ehrnroothia mukaellen hän korostaa että, ”tässä ideologisessa taistelussa rintama kulkee jokaisen ihmisen sydämen kautta.” Tämän takia Kadettikunta onkin Pekan aikana pitänyt upseeriston arvokeskustelua strategisena tehtävänä. Viimeaikaista kehitystä tarkasteltaessa tämä näkökulma on noussut entistä tärkeämmäksi. ”Näyttää siltä, että jos Kadettikunta ei pidä arvokeskustelua esillä, ei sitä sitten valitettavasti tee kukaan.”

Pekka on hieman huolestunut siitä,

että nuori väki on kadonnut kadettipiirien toiminnasta. Tätä hän pitää osin luonnollisena, sillä nykyään elämä perusyksiköissä on niin kiivasta, ettei ylimääräistä aikaa juuri jää. Ilahduttavaa hänen mielestään kuitenkin on, että tullessaan keski-ikäen upseerien aktiivisuus lisääntyy. ”Jokaisessa hallituksen kokouksessa hyväksymme jäseniksi monia aikanaan Kadettikunnasta eronneita veljiä”.

Kadettikunnalla on Pekan mielestä paljon työtä edessään. ”Taistelu yleisestä asevelvollisuudesta on vielä edessä”. Tässä taistelussa hän näkee Kadettikunnalla suuren roolin. ”Myös upseeriston arvojen, erityisesti vastuuntunnon välittäjänä Kadettikunnalla on roolinsa nyt ja myös tulevaisuudessa. Kadettikunta on mielestäni tänään kuitenkin vähintään yhtä tarpeellinen kuin perustamisvaiheessaan. Se ajaa juuri niitä asioita, joita tämän päivän Suomi ja sen kansa tarvitsevat.”

Kylkirauta kiittää Pekkaa vuosista Kadettikunnan hyväksi ja toivottaa hänelle rauhallisia reserviaikoja. ”Constantem decorat honor - Kunnia kestävän palkka”. □

Pääsihteeri, eversti Pekka Rapila yhdessä tulevan pääsihteerin, eversti Juha Tammikiven kanssa.

Linja säilyy

Kadettikunnan syyskokous määrittäi hyväksytyssä strategia-suunnitelmassa yhdistyksemme toimintalinjan lähivuosiksi. Vuosituhannen vaihtuessa omaksuttu, korkeisiin eettisiin arvoihin sidottu ja aktiivisesti ympäröivään yhteiskuntaan suuntautuva strategia todettiin pääosin edelleen tarpeelliseksi ja toimivaksi. Tarkastellessamme yhteiskuntamme viimeaikaisia tapahtumia pystyimme toteamaan, että jo pelkästään omistajien voitontavoitteluun (”shareholders value”), ulkoistamiseen ja lähes täydelliseen arvotyhjyyteen perustuva toimintatapa antaa aiheen pyrkiä nostamaan yhteiskunnallinen arvokeskustelu sille kuuluvaan asemaan. Vain asettamalla yhteiskunnalta saatavat palvelukset selkeään tärkeysjärjestykseen voimme selvittää tulevista, yhä kasvavista haasteista. Perinteisiin kansalaishyveisiin perustuvan, vahvan ja tulevaisuuteen tähtäävän arvopohjan tulisi olla toimintaa ohjaavana tekijänä koko yhteiskunnassamme.

Syyskokous hyväksyi yhdistyksemme ensi vuoden teemaksi ”Korkeakoulutettu ja hengeltään yhtenäinen kadettiupseeristo”. Tällä haluamme viestiä toimintaympäristöömme, että vaikka upseerikoulutus muuttuu yhä siviilimäisemmäksi ja samalla teoreettisemmaksi, ovat korkea sotilaallinen ammattitaito ja eettisesti vahva arvopohja ne tekijät, jotka pitävät tulevaisuudessakin suomalaisen upseerin arvostettuna kansakunnan luottomiehenä ja -naisena.

Kadettiveljet Haminaan I. - 2.8.2009

Suomalaisen upseerikoulutuksen juuret ovat satojen vuosien takana historiasa. Vuonna 2004 pysähdyimme Rantasalmella tarkastelemaan Haapaniemen Kadettikoulussa alkanutta Samuel Möllerin luomaa upseeriston eettistä arvopohjaa.

Sama arvomaailma siirtyi Haapaniemen kadettien mukana Venäjän keisarin alaiseen Suomen Kadettikouluun Haminaan. Ensi vuonna meillä on mo-

ninkertainen syy juhlia upseerikoulutustamme. Maaliskuussa juhlimme oman Kadettikoulumme 90-vuotista menestystarinaa. Myöhemmin kesällä kunnioitamme Haminan kadettien luomaa vahvaa henkistä perintöä järjestämällä Haminassa kaaderiviikonlopun, jonka monipuoliseen ohjelmaan sisältyy suuri annos kansallista historiaamme ja siitä kumpuavaa tämän päivän kadettihenkeä. Toivottavasti mahdollisimman moni kadettiveli puolisoineen pystyy suuntaamaan elokuun alussa kulkunsa Haminaan. Kaaderiviikonlopun ohjelma esitellään Kadettikunnan internetsivuilla ja yksityiskohtaisesti seuraavassa Kylkiraudassa.

On kiitoksen aika

Kun runsaat yksitoista vuotta sitten aloitin Kadettikunnan pääsihteerinä, toivoin pystyväni yhdistyksemme luonteen mukaisesti palvelemaan jäsenistöä ja yhteiskuntaa mahdollisimman hyvin. Parhaani olen antanut ja miten siinä olen onnistunut jää muiden arvioitavaksi.

Olen tehtävässäni päässyt tutustumaan kadettikurssien aktiiviseen ja kadettihenkiseen toimintaan. Syvimmin minua ovat koskettaneet veteraanikurssien ”kadettien” lämmin toveruus ja yhteishenki. Uskoa Kadettikunnan tulevaisuuteen ovat luoneet myös kymmenen nuorinta kadettikurssia, joiden kanssa olen päässyt kahteenkin kertaan keskustelemaan silmästä silmään. Se reilu ja vilpittömän kadettiveljen kädenpuristus, jonka olen kohdannut kurssimerkkiä heille ojentaessani, ei ole jättänyt minua epävarmaksi nuoren upseeripolvemme kadettihengestä. He eivät aina toimi ihan samalla tavalla kuin me lähes puoli vuosisataa sitten kurssimme päättäneet ja he osaavat suhtautua asioihin huomattavasti rohkeammin ja avoimemmin kuin me aikamme. Olen kuitenkin varma, että tapahtunut muutos on ollut vain eduksi ammattikunnallemme.

Minulla on ollut etuoikeus päästä toimimaan myös kansallisten veteraan-

nijärjestöjemme kanssa veteraanien henkisen perinnön saattamiseksi nuorten suomalaisten tietoisuuteen. Kaikki kohtaamani sotiemme veteraanit ovat olleet valmiit vielä viimeisillä voimillaan antamaan oman panoksensa nuorisomme puolesta.

Erityisen kiitoksen haluan antaa Opetushallitukselle sekä Historian ja yhteiskuntaopin opettajien liitolle, jotka ovat saaneet minut vakuuttuneeksi siitä, että kouluissamme tehdään edelleen, suhdanteista riippumatta, vilpittömästi työtä nuorisomme isänmaanrakkauden ylläpitämiseksi.

Kuten viime lehdessä kerroin, siirryn nyt takaisin Kadettikunnan reserviin, josta olen valmis jatkamaan aatteellista työtä Kadettikunnan toimintaperiaatteiden toteuttamiseksi. Toivon arvoisilta kadettiveljiltä seuraajalleni eversti Juha Tammikivelle samanlaisia lämmintä tukea kuin olette minulle antaneet.

Toivotan kaikille kadettiveljille ja -siskoille rauhallista joulun aikaa ja sitkeyttä palvella isänmaata mahdollisimman hyvin kaikissa niissä tehtävissä, joita se teille osoittaa. On hyvä pitää mielessä, että itsenäisyys on vielä tänäänkin turvattava joka päivä!

Pekka Rapila

pekka.rapila@kadettikunta.fi

Syyskokous lakkautti Itä-Uusimaan kadettiipiirin

Kadettikunnan syyskokous pidettiin Kruununhaan maneesissa Helsingissä 25.10.2008. Kokouksessa jouduttiin myöntämään, että puolustusvoimien rakennemuutos puree jo järjestötoimintaan. Kotijoukko-osaston lakkauttaminen ja tukimahdollisuuksien häviäminen johti Helsingin Ilmatorjuntarykmentin ympärille rakentuneen Itä-Uusimaan kadettiipiirin esittämään lakkauttamistaan ja alueen ja jäsenistönsä liittämistä Helsingin kadettiipiiriin.

Syyskokouspäivä käynnistettiin perinteisesti ajankohtaisesityksillä. Evers-tiluutnantti Heikki Pohja esitteli ensin puolustusvoimien uuden alueellisen joh-toportaan, aluetoimiston, jonka todettiin paljolti jatkavan entisten sotilaspiirien tehtäviä. Toisessa esityksessä puolus-tusvoimien henkilöstöpäällikkö ken-raaliluutnantti Hannu Herranen esitteli meneillään olevaa puolustusvoimien henkilöstöjärjestelmän kehittämistyötä. Erityisesti jälkimmäinen viritti kokous-väessä vilkkaan ja jopa kokouspäivän ai-katauluihin vaikuttaneen keskustelun.

Henkilövalinnat

Prikaatikenraali Juha-Pekka Liikola va-littiin yksimielisesti jatkamaan Kadetti-kunnan puheenjohtajana ja eversti Ensio Mäkipelto varapuheenjohtajana.

Hallituksen henkilövalinnoista jou-duttiin pitkästä aikaa äänestämään. Uu-siksi jäseniksi valittiin äänestyksen jälkeen hallituksen valmisteleman esi-tyksen mukaisesti Kadettikoulun uusi johtaja, eversti Timo Pöysti, everstiluut-nantti Timo Karjalainen RVLE:sta, kap-teeni Timo Liene PVTK:sta ja kadettien edustajana kadettialikersantti Mikko Sal-minen MPKK:sta.

Entisinä hallituksen jäseninä jatkavat eversti Jyrki Lahdenperä (PE), evers-tiluutnantti Mika Kerttunen (MPKK), kapteeni Janne Rautiainen (KAART-JR) ja kapteeniluutnantti Jarkko Källi (SLMEPA).

Kadettikunnan tilintarkastajina jat-kavat everstiluutnantti Martti Ericsson ja majuri, ekonomi Hannu Myllynen sekä varatilintarkastajina majuri, KTM Lasse Härkönen ja majuri, ekonomi

Matti Krannila.

Syyskokous nimesi valtuuskunnan esityksen mukaisesti kenraaliluutnantti Heikki Tilanderin jatkamaan valtuus-kunnan puheenjohtajana sekä varapu-heenjohtajina jatkamaan eversti Heikki Hiltulan, everstiluutnantti Paavo Salosen ja eversti Hannu Hyppösen.

Strategiasuunnitelmat

Vilkkaan keskustelun jälkeen kokous vahvasti hallituksen valmistelemat ja val-tuuskunnan syyskuussa käsittelemät Ka-dettikunnan strategiasuunnitelma 2009:n ja kolmivuotissuunnitelma 2009-2011:n sekä toiminta- ja taloussuunnitelman vuodelle 2009. Kadettikunnan vuoden 2009 tunnuslauseeksi vahvistettiin ” Korkeakoulutettu ja hengeltään yhtenäi-nen kadettiupseeristo ”.

Syyskokous päätti nostaa Kadetti-kunnan jäsenmaksua kolmella eurolla, joista kaksi palautuu kadettiipiireille. Näin jäsenmaksu on vuoden 2009 alusta 25 euroa, joka kerätään tammi-helmi-kuun vaihteessa. Perusteellisen kes-kustelun jälkeen kokous hyväksyi yksimielisesti hallituksen esittämän talousarvion.

Kylkirauta 3/2009:n mukana jäse-nille postitetaan jälleen vapaaehtoinen tukimaksukortti, jolla saaduilla varoil-la tehostetaan erityisesti Kadettikunnan omaan jäsenistöön kohdistuvaa toimin-taa. Kadeteilta ei jäsenmaksua edelleen-

kään kerätä heidän opiskeluaikanaan.

Kadettikunnan strategia 2009 on toi-saalla tässä lehdessä.

Syyskokousaloitteet

Syyskokous oli saanut käsiteltäväkseen kaksi aloitetta. Ensimmäisessä Itä-Uu-simaan kadettiipiiri esitti kadettiipiirinsä lakkauttamista ja jäsenistönsä siirtämistä Helsingin kadettiipiiriin. Keskustelun ja Helsingin kadettiipiirin kannan kuulemi-sen jälkeen kokous päätti yksimielisesti lakkauttaa Itä-Uusimaan kadettiipiirin ja liittää sen alueen, jäsenistön ja varat Hel-singin kadettiipiiriin 1.1.2009 alkaen.

Toisessa aloitteessa majuri Reino Laajaniemi esitti, että Kadettikunta ryh-tyisi toimenpiteisiin varuskuntakasku-ken kokoamiseksi teemalla ”varuskunnat vitseilläkin viihtyisiksi”. Aloite herätti vilkkaan ja sitä tukevan keskustelun, jonka perusteella päätettiin suhtautua aloitteeseen myönteisesti ja antaa se Ka-dettikunnan perinnejäsenistöön valmistelta-vaksi.

Kokouksen jälkeen pidettiin vielä koulutustilaisuus kadettiipiirien puheen-johtajille ja sihteereille. Sen tärkeimpinä asioina olivat arvokeskustelun käyn-nistäminen ja jäsenistön aktivoiminen kadettiipiireissä.

Pääsihteeri Pekka Rapila

Syyskokoukseen osallistujia Kruununhaan Maneesissa.

Kadettikunnan strategia 2009

Perusteet ja tavoitteet

Kadettikunta on Kadettikoulun käyneiden upseerien aatteellinen yhdistys ja veljesjärjestö, joka edistää ja vahvistaa jäsenistönsä yhteenkuuluvuutta sekä perinteisiin rakentuvaa suomalaista upseerihenkeä. Toiminnan perustana ovat isänmaanrakkaus ja maanpuolustusaa-

te. Kadettikunta tukee maamme turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa siten, että maanpuolustustahto ja kansalaisten luottamus maamme säilymiseen itsenäisenä kansakuntana pysyvät korkealla tasolla.

Toiminta-ajatuksensa mukaisesti Kadettikunta

- Edistää jäsentensä välistä kadettiveljeyttä ja keskinäistä arvonantoa sekä vaalii sotilaskunniaan ja oikeudenmukaisuuteen perustuvia hyviä upseeriperinteitä ja -tapoja ja vastaa niiden siirtämisestä tuleville upseeripolville. Toiminnassa otetaan huomioon myös jäsenten perheet.
- Vahvistaa maanpuolustustahtoa jakamalla kansalaisille turvallisuuspoliittista tietoa, tukemalla turvallisuuspolitiikan opetusta maamme kouluissa ja jatkamalla näin veteraanisukupolven aatteellisen perinnön siirtämistä nuorisolle.
- Edistää arvokeskustelua yhteiskunnassamme osallistumalla maassamme käytävään turvallisuuspoliittiseen keskusteluun.
- Tekee yhteistyötä puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen kanssa kaikilla tasoilla. Upseeriliiton kanssa tehdään yhteistyötä erillisen yhteistoimintasopimuksen puitteissa. Yhteistyötä tehdään myös sellaisten maanpuolustusjärjestöjen kanssa, joiden tehtäviin sisältyy oman jäsenistönsä ulkopuolinen maanpuolustusaahteellinen toiminta ja maanpuolustustehtäviin vapaaehtoisesti kouluttautumisen tukeminen.
- Sopeuttaa organisaationsa ja toimintansa puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen uusiutuviin tehtäviin sekä upseerikoulutuksen muutoksiin ja vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen tarpeisiin.

Kadettikunnan tiedotustoiminta hoidetaan pääasiassa Kyllikiraudan ja sähköisten tiedotusvälineiden välityksellä.

- Sisäisen tiedottamisen tavoitteena on jäsenistön pitäminen tietoisena Kadettikunnan toiminnasta sekä kadettiveljeyden ylläpitäminen aktiivisella jäsenistöllä osallistumaan Kadettikunnan toimintaan ja kadettihenkeä kohottaviin sekä eri ikäpolvia yhdistäviin tapahtumiin.
- Ulkoisen tiedottamisen tavoitteena on Kadettikunnan merkityksen ja maanpuolustustyön tunnetuksi tek-

minen sekä kansalaisten maanpuolustustahdon kohottaminen antamalla ajankohtaista tietoa turvallisuuspolitiikasta.

Kadettikunnan talous pidetään vaakaana ja omaisuus sijoitetaan pitkällä tähtäimellä turvallisiin ja arvonsa säilyttäviin sijoituskohteisiin, joiden tuottavuutta pyritään tehostamaan luomalla asiantuntijaverkosto, jolla markkinoiden muutoksiin pystytään reagoimaan har-
kitusti ja riittävän nopeasti.

Syyskokouksen yhteydessä komentajakapteeni Tapani Talari palkittiin hänen ansioistaan Kadettikunnan isännänviirin suunnittelussa.

Matrikkelityö täydessä vauhdissa

Kadettiupseerit 1920-2010 matrikkelin valmistaminen on alkanut. Evp-upseerien tiedonkeruuvaihe tuotti kohtalaisen tuloksen ja pääosa lomakkeista tuli jopa internetin kautta. Runsaan tuhannen evp-upseerin tiedot eivät kuitenkaan syystä tai toisesta vielä ole saapuneet toimittukseen. Asian voi vielä hyvin korjata.

Muistutetaan, että jos edellisen matrikkelin tietoihin ei ole tullut muutoksia, on upseerin kuitenkin palautettava lomake, jossa on tähdellä merkityt upseerin nimitiedot, vastaajan yhteystiedot, arvio aikooko ostaa matrikkelin sekä allekirjoitus. Tästä matrikkeli-toimitus tietää kyseisen upseerin tai hänen omaisensa käsitelleen lomakkeen sekä saa tarkistettavaksi lähetettävälle lomakkeelle lähetysosoitteen.

Toimituskunnassa on todettu eräs upseeriryhmä, jonka tiedot puuttuvat luonnollisesta syystä eli ne upseerit, jotka ovat kuolleet vuoden 2000 matrikkelin julkaisemisen jälkeen eivätkä siten ole enää Kadettikunnan tai Upseeriliiton jäseniä. Koska Kylkirauta tai Sotilasaikakauslehti eivät enää tavoita heidän omaisiaan, on sangen todennäköistä, että omaiset eivät edes tiedä meneillään olevasta matrikkeli-työstä.

Toimituskunta vetoaakin kadetti-

kursseihin ja pyytää niitä lähestymään edesmenneen kurssiveljensä puolisoa tai omaisia ja tarvittaessa tukemaan ja auttamaan heitä matrikkeli-lomakkeen täyttämässä. Samoin pyydetään kaadereita auttamaan sellaisia kadettiveljiä, jotka korkean iän tai sairauden takia eivät itse pysty matrikkeli-lomaketta täyttämään.

Ensi kevään aikana matrikkeli-tietoja tullaan pyytämään aktiivipalveluksessa olevilta upseereilta. Kadettikunnan ja Upseeriliiton internet-sivuilla tulee edelleen olemaan sähköinen lomake, jonka avulla tiedot saa helpoimmin perille toimitukseen ja siksi sitä suositellaan käytettävän. Vuoden 2009 ensimmäisien Kylkiraudan ja Sotilasaikakauslehden mukana lähetetään myös paperinen lomake palveluksessa olevien tietojen saamiseksi. Sellaiset evp-upseerit, jotka eivät ole vielä tietoaan lähettäneet voivat tehdä sen luonnollisesti myös näillä lomakkeilla.

Muistutetaan, että niiden upseerien, jotka eivät halua tietoaan matrikkeliin on ilmoitettava asiasta **kirjallisesti** Kadettikunnan toimistoon ensi tilassa. Niille, jotka eivät ole vastanneet mitään, laitetaan edellisessä matrikkelissa olevat tiedot tai sen jälkeen valmistuneille vastaamattomille upseereille niin sanotut viralliset uratiedot.

Ennakkomyynti alkaa

Matrikkelin valmistuttua sen lopullinen myyntihinta tulee olemaan noin 70 euroa + postitusmaksu. Ennakkoon tilaamalla Kadettikunnan ja Upseeriliiton jäsenet saavat kirjan tuntuvalla alennuksella. Matrikkelin ennakkotilaajan hinta (sisältää postimaksun) on 1.1.2009 - 31.6.2009 välisenä aikana 60 €, 1.7.- 31.12.2009 se on 65 € ja 1.1.2010 - 28.2.2010 hinta on 70 €. Tämän jälkeen kirjasta peritään lopullinen myyntihinta 70 € + postimaksu. Ennakkotilaajille matrikkeli lähetetään suoraan kirjapainosta heti sen valmistumisen jälkeen.

Ennakkomaksu maksetaan Kadettikunnan matrikkeli-tilille Nordea 101450-229881. Maksulomakkeeseen **on selvästi merkittävä maksajan yhteystiedot**, jotta matrikkeli voidaan toimittaa perille.

Mahdolliset matrikkelia koskevat tiedustelut osoitetaan matrikkeli-toimittajalle ja ennakkomyyntiä koskevat tiedustelut 1.1.2009 jälkeen matrikkeli-toimituskunnan uudelle sihteerille eversti Juha Tammikivelle.

Matrikkeli-toimituskunta

Hyvät ystävät!

30 vuotta on kulunut Kadettikunnassa kuin siivillä. On ollut ilo tehdä yhteistyötä teidän kadettiupseerien kanssa. Nyt on kuitenkin aika tehdä tilaa nuoremmalle. Jään eläkkeelle 28.2.2009 ja toivotankin täten tervetulleeksi seuraajani Sabina Krogarsin, joka varmaankin on jo monelle teistä ainakin nimeltä tuttu.

Yhteisistä vuosista teitä kaikkia kiittäen, toivotan hyvää joulua ja kaikkea hyvää tulevaisuudessa. Constantem decorat honor.

Marjukka Lehtinen

Kylkiraudan entinen päätoimittaja sai lehdet

Kylkiraudan entiselle päätoimittajalle everstiluutnantti, ST Jari Rantapelkoselle luovutettiin 6.10.2008 hänen päätoimittajakautensa lehdet kirjaksi nidottuna. Kuvassa Kadettikunnan pääsihteeri, eversti Pekka Rapila luovuttaa lehdet Rantapelkoselle.

Sabina Krogars Kadettikunnan toimistonhoitajaksi

Kadettikunnan hallitus on kutsunut Sabina Krogarsin Kadettikunnan toimistonhoitajaksi 1.3.2009 alkaen. Nykyinen toimistonhoitaja Marjukka Lehtinen jää tuolloin yli 30 vuoden työrupeaman jälkeen eläkkeelle.

Sabina Krogars on toiminut Kylkiraudan toimitussihteerinä ja taittajana vuodesta 1999. Toimistonhoitajan tehtävien lisäksi hän jatkaa lehden taittajana/toimitussihteerinä.

Marski ja kylmän sodan upseerit 45-vuotisjuhlassa

Nostalgisia muistoja tuli mieleen, kun 48. kadettikurssin ja 33. merikadettikurssin upseerit kokoontuivat presidentinlinnaan verestämään kurssin huipentumista lokakuussa 45 vuotta sitten. Silloin vannottiin upseerivala ja käteltiin jämerästi ylipäällikköä, presidentti Urho Kekkosta, puolustusvoimain komentajaa, jalkaväenkenraali Sakari Simelius-ta ja puolustusministeri Arvo Penttiä, kadettiupseeri hänkin. Ulkoinen ilmaisu ei tällä kertaa ollut aivan sama eivätkä rivit yhtä suorat kuin silloin, mutta samaa pilkettä oli silmissä kuin nuorina kadetteina. Näin ainakin arvon daamit väittivät - uskoo ken tahtoo...

Tasavallan presidentin ensimmäinen adjutantti, komentaja Janne Muurinen tarjosi meille tervetulomaljat ja esitteli meille adjutanttien työarkkaa, jota ei voi ainakaan väittää kovin yksitoikkoiseksi, sekä presidentinlinnan historiaa ja arkkitehtuuria, mistä riittääkin paljon kertomista. Rikkaan kaupiaan J. H. Heidenstrauchin asuintalo valmistui vuonna 1820, mutta muutettiin myöhemmin keisarilliseksi asuinpalatsiksi. Ensimmäisen maailmansodan aikana rakennuksessa toimi sotasairaala, vapaussodan aikana se oli saksalaisten ja suomalaisten joukkojen esikuntana, ja sodan jälkeen se oli ulkoministeriön käytössä. Vuonna 1921 rakennus kunnostettiin presidentinlinnaksi, jossa presidentit myös pitkään asuivat. Nuorempi kadettiveljemme Janne osasi kertoa linnan vaiheista ja käytöstä mielenkiintoisia tarinoita - kiitos siitä! Illoinen yllätys oli, kun nykyinen ylipäällikkö, tasavallan presidentti Tarja Halonen ilmestyi tervehtimään meitä - toivottavasti emme häirinneet hänen työrauhaansa.

Iltajuhlaa vietettiin isänmaallisessa miljöössä Helsingin Suomalaisella Klubilla. Klubin toiminnanjohtaja, nuorempi kadettiveljemme, komentaja Jyrki Berner esitteli daameille klubin pitkää historiaa ja monipuolista toimintaa samalla kun herrat pitivät kurssikokouksensa. Kurssi on julkaissut

kurssihistoriikin, järjestänyt sotahistoriallisia matkoja ja aloittanut kuukausilounaat. Merkkipäiväsankareita on muistettu, samoin poismenneitä kadettiveljiä. Tappioita on matkan varrella tullut - eipä ihme, kun keski-ikäme lähentelee jo 70 vuotta. Joukostamme on poistunut 26 veljeä, heistä yhdeksän edellisen kurssijuhlan jälkeen. Constantem decorat honor.

Iltajuhlaan sisältyi mielenkiintoinen yllätys, kun itse Marski ilmestyi näkyviin ja nautimme hänen seurassaan illallisen. Marskin omakätisesti kirjoittama menu oli illalliselta, jonka hän oli järjestänyt kotonaan Kaivopuistossa joulukuussa 1937. Suomalaisen Klubin ravintolapäällikkö Riitta Malmberg esitteli menun mielenkiintoisen historian. Jostain syystä punaviiniä St. Emilion vuosikertaa 1929 ei löytynyt, mutta muuten ei ollut ruuassa valittamista. Varaväepelimme Seppo Tanskanen palautti mieliimme Kadettikoulun ruokailuohjeet vuodelta 1961 - olimme ehkä unohtaneet niistä jotain?

Marsalkka Mannerheim, alias näyttelijä Timo Närhinsalo, piti illallisella johdon hyvin käsissään ihmetellen eräässä vaiheessa ”oliko tämä lounas vai päivällinen, kun on tarjottu vasta yksi snapsi”? No, tulihan se toinenkin snapsi. Marski myös kertoi kullijoiden toivomuksesta muistikuviaan elämänsä vaiheista. Toinen tunnettu

ratsumies Kari Launo kyseli marskin ratsuista, jotka vieraamme tietenkin muisti tosi tarkkaan - peitsareita oli ainakin pari kappaletta... Marski teki illasta ikimuistoisen - kiitos siitä Timolle!

Kadettiveljemme Aarno ”Ako” Suorsa oli saanut tehtäväkseen pitää puheen naisille, ”kun ei parempia puhujia löytynyt”. Hän olikin perehtynyt aiheeseen hyvin sotatieteellisesti tutkimalla netistä vaihtoehtoisia tapoja, mutta esitti lopuksi puheen laulamalla ”Kadetin serenadin” muutaman kadettiveljen muodostaman enkelikuoron avustamana. Hyvä puhe!

Kadettiväepelimme Jouko H. Nissinen esitti rouvansa Irjan kera mieltämiään ja runonsa.

Päätimme illan tanssin merkeissä Suomalaisen Klubin erinomaisen, Paul Jaavamon johtaman puhallinorkesterin tahdittamana. Åke Blomqvistin parhaat pojat olivat taas hyvässä iskussa!

”Nuoria emme enää ole, vanhoiksi emme koskaan tule, olkaamme siis ikikaadereita!

Tapaamme seuraavan kerran Kouvolan varuskunnassa 50-vuotisjuhlan merkeissä vuonna 2013.

Ahti Lappi
Kadetti 4331

Haapaniemen kadettien ja Sprengtportenin jäljillä

Valmistumisensa juhluvuodesta 2007 hyvin toipuneet 51. kadettikurssin veljet kokoontuivat jo perinteeksi muodostuneeseen vuosittaiseen tapaamiseensa 3.-4. syyskuuta Juvalla ja Rantasalmella. Kirjanpidon mukaan nyt oltiin koolla 33. kerran. Mukana päivien tapahtumissa oli yhteensä 51 kadettiveljeä, kuten kurssimme numeroon hyvin sopiikin. Tämänkertaisista erinomaisista järjestelyistä vastasi Rantasalmen oma poika, kurssiveli Heikki Ylönen.

Mukavan yhdessäolon ohella tapaamiseen sisältyi aimo annos kulttuuri-, paikallis- ja sotahistoriaa. Kierros alkoi Juvalla, missä Wehmaan kartanon isäntä Nils Grotenfelt perehdytti meidät elävällä tavalla kartanon suuruuden luojaan, Haapaniemen kadetin Georg Grotenfeltin omaperäisiin ja värikkäisiin elämänvaiheisiin. Lohduttavaa oli kuulla, että kovin heikoilla tiedoilla on ennenkin kadetiksi päästy. Wehmaalla saimme samalla kuvauksen siitä, miten vanha sukukartano on muuntautunut luomumaidon tuotannolla, metsätaloudella ja vaateputiikin pidolla toimeen tulevaksi yritykseksi. Kukkalaiteet kävimme laskemassa viimeisen Haapaniemen kadetin Georg Grotenfeltin ja jatkosodan veteraanin, tuomari Nils Grotenfeltin haudoille.

Läheisesti kartanon historiaan liitty-

vät myös talvisodan aikana Juvalla toimineen Lentolaivue 42:n vaiheet, joista kurssiveli Hannu Valtonen meitä valaisi. Sotahistorian tietoiskut jatkuivat vielä juvalaisistakin koostuneen Saimaan Rykmentin eli JR 49:n esittelyllä, joka tapahtui Georg Grotenfeltin rakennuttamassa Juvan kirkossa rehtori Sergei Kirto- lan opastuksella.

Ensimmäinen matkapäivä päättyi Rantasalmella hotelli Ruusuhoivin ”maakuopassa” yhteiseen illalliseen, jota siivittivät kurssin laulajaveljien esitykset ja ennen muuta leppoisan yhdessäolon virittämä vilkas puheensorina. Menu oli luonnollisesti venäläisvaikutteinen, oltiinhan vanhan Turun rauhan rajan tuntumassa.

Suomalaisen upseerikoulutuksen isän Yrjö Maunu Sprengtportenin jalanjäljille meitä johdatteli jo Rantasalmelle tultuamme tekeillä olevan Haapaniemi- oopperan käsikirjoittaja, ohjaaja Menna Mannerkorpi. Elävä esitys olisi jättänyt monet aiemmat opettajamme toiseksi. Teema jatkui vielä, kun toisena päivänä kävimme laskemassa kukkalaitteen Haapaniemen kadettikoulun muistomerkillä ja kurssikokouksen yhteydessä kuulimme Heikki Hultin ja Lauri Kiianlinnan puheenvuorot kadettikoulutuksen alkuvaiheista sekä Savon sotilasperinteiden vaalimisesta. Paluumatkalla perehdyim-

me vielä Kustaan sodan menestykselliseen Parkuinmäen koukkaustaisteluun poiketen myös taistelun muistomerkillä.

Rantasalmelaisten sotatietä ja muun muassa talvisodan historiassa paljolti unhoon jääneen Petäjäsaaren taistelun runsaita uhreja muistimme kunnia- käynnillä Rantasalmen sankarihaudoilla. Kukat laskimme myös jatkosodan aikana Rantasalmen lentokentältä Brewster- koneineen toimineitten HävLLv 24:n ja HävLLV 26:n muistokivelle ja kuulimme Hannu Valtonen selvityksen laivueitten toiminnasta.

Tapaamisen yhteydessä pidettiin myös kurssin tukirahaston vuosikokous Järviluonnon keskuksessa, missä saimme elävän opastuksen Linnansaaren kansallispuistoon. Kokouksen alussa kunnioitimme hetken hiljaisuudella edellisen tapaamisen jälkeen keskuudestamme poistuneitten veljien Markku Pöntysen ja Eero Hälvän muistoa. Tukirahaston puheenjohtajaksi valittiin edelleen Pertti Suominen ja hallituksen jäseniksi Markku Moisala, Lasse Härkönen sekä Jukka Uhari. Varajäseninä jatkavat Risto Villikari, Kari Vilamo ja Mikko Mäki.

Kokouksessa hallituksen tehtäväksi annettiin selvittää, miten tukirahasto voisi osallistua Kadettikoulusta valmistuvien upseerien palkitsemiseen stipendeillä. Aloitteen tästä oli tehnyt Lauri Väätänen. Jussi Lukkarin ehdotuksesta päätettiin luoda kokeilumielessä kurssille omat internet sivut osoitteessa www.51kadk.net.

Kurssitapaamisiin oleellisesti sisältyvän, tätä nykyä enemmän tietoa kuin taitoa mittaavan, tiukan Mr. Jinssi-Eversti kilpailun voitti kadettiveli Heikki Hult.

Seuraava varsinainen kurssitapaaminen päätettiin pitää Seppo Rantakarin isännöimänä Oulussa. Ajankohdaksi on sittemmin täsmentynyt 12. - 13.6.2009. Merkitään kalentereihin! Veljiä muistutettiin myös siitä, että mittavan suosion saaneita lounastapaamisia jatketaan 14.10., 11.11. ja 8.12. klo 13 ravintola Greciassa Katajanokalla.

Pertti Suominen
Kadetti 5063

Kukkalaiteen Rantasalmen sankarihautamuistomerkillä laskivat Heikki Hult ja Aulis Leinonen.

Kaaderitanssiaiset - kadettiupseerien yhteinen juhlatapahtuma

Kadettikunta ry järjesti Kaaderitanssiaiset jo kolmatta kertaa Maanpuolustuskorkeakoulun perinteikkäissä juhlatiloissa Santahaminassa. Perjantaina 24.10. järjestettyyn juhlaan saapui lukuisa joukko kaadereita aina kadetista kenraaliin. Nuorimman kurssin edustajat olivat kadettikurssilta numero 95, kun taas vanhimman kurssin edustaja oli kurssilta 48. Selkeästi runsaslukuisin edustus oli kadettikurssilta 84 ja merikadettikurssilta 67, mikä näkyi ja kuului muun muassa yhteislaulussa.

Tilaisuuden aluksi toivotti eversti Jari Kallio juhlayleisön tervetulleeksi maljan kera. Tämän jälkeen siirryttiin ruokasalin puolelle, jossa päästiin pian nauttimaan odotetusta ja mahtavasta kolmen ruokalajin juhlaillallisesta; tietysti asiaan kuuluvineen ruokajuomineen. Ennen alkukeiton aloittamista toivotti Kadettikunnan puheenjohtaja, prikaatikenraali Juha-Pekka Liikola lyhyessä puheessaan kaikille hyvää ruokahalua. Ruokailun lo-

massa jatkoi vanha kaaderi, majuri Aarno Suorsa, muistelujaan uransa eri vaiheista: tällä kertaa vuodesta 1964 eteenpäin. Myös paikalla olleet Kaaderilaulajien jäsenet esittivät laulutaitojaan everstiluutnantti Matti Orlamon johdolla. Kahvin ja avecin kohdalla oli tunnelma jo sen verran korkealla, että oli tullut aika ”Juhan Villen”. Tällöin kukin paikalla ollut kaaderiupseeri pääsi esittelemään laulutaitoaan kurssinumeron perusteella muodostetuissa ”kaaderikuoroissa”. Ennen siirtymistä juhlasalin puolelle oli tullut aika kiittää pääemäntä Hilikka Torvea ja hänen johtamaansa henkilöstöä, joka hoiti juhlaillallisen tarjoilut hienosti!

Illallisen aikana olivatkin jo Kaartin varusmiessoittajat ehtineet virittää soittopelinsä juhlasalin puolella siihen kuntoon, että tanssit pääsivät heti alkamaan. Tanssin lomassa virkistäytymistä varten olivat kadetit pystyttäneet tarjoilupisteen Sankariaulaan, jossa juhlaväki pääsi nauttimaan erilaisista virvokkeista. Tunnelma

oli välitön ja ilta kului kuin siivillä iloisen yhdessäolon merkeissä hyvässä seurassa. Siitä piti huolen myös taitavien varusmiessoittajien esittämä monipuolinen tanssimusiikki. Tanssilattialla oli välillä jopa tungosta, ja etenkin illan viimeisen valssin aikana. Tämän jälkeen tulikin jo kotiinlähdon aika. Taisipa osa jatkaa vielä iltaansa kaupungin yössä; varsinkin nuorempien kurssien edustajat.

Kaaderitanssiaisten tavoitteena on jatkaa viime vuosien perinteistä kadettiupseerien yhteistä tapahtumaa, jossa vietetään mukava yhdessäolon hetki hyvässä seurassa juhlaillallisen ja tanssin merkeissä. Tavoite saavutettiin kaikilta osin ja perinne on ehdottomasti jatkamisen arvoinen. Toivottavasti yhä useammat kadettiveljistämme ja -sisaristamme löytävät tämän tilaisuuden ja tulevat mukaan jo ensi vuonna.

Olli-Pekka Lund
Kadetti 8131

Myös paikalla olleet kaaderilaulajat esiintyivät tanssiaisissa.

Helsingin kadettiipiiri Helsinki-Vantaan lentoasemalla

E versti Juha-Pekka Pystynen, joka nykyään johtaa Helsinki-Vantaan lentoasemaa, oli kutsunut Helsingin Kadettiipiirin jäsenet tutustumaan lentoasemaan ja sen toimintaan 12.11.2008.

Kutsuun vastasi runsaat kolmekymmentä piirin jäsentä varapuheenjohtaja Ilkka Kourin johdolla.

Eversti Pystynen kertoi piirin jäsenille lentoaseman nykytilasta ja sen mahdollisuuksista Aasian lentoliikenteen porttina länteen suuntautuvilla reiteillä. Lisäksi

hän avasi tulevaisuuden näkymiä, jotka kertoivat uskosta jatkuvaan kasvuun huolimatta tämän hetken hetkellisestä taantumasta maailmanlaajuisesta tilanteesta johtuen.

Lentoaseman kasvaminen vaatii jatkuvaa toimintojen kehittämistä myös toimitilojen osalta, mihin piirin jäsenet pääsivät konkreettisesti tutustumaan perehtyessään lentoaseman uuden, vuonna 2010 kokonaisuudessaan käyttöön otettavan, ulkomaanterminaalien rakennustyömaahan.

Lentoaseman operatiivinen johtaminen vaikutti olevan vahvoissa käsissä, mikä oli helppo todeta eversti Pystysen esittelystä varsinkin, kun hän esitti asian sotilaille tutulla tavalla ja termeillä.

Tilaisuuden jälkeen moni vierailijoista totesi olleen erityisen mielenkiintoista tutustua lentoasemaan muustakin kuin vain matkustajan näkökulmasta.

Kiitokset eversti Pystyselle ja hänen esikunnalleen miellyttävästä vierailusta.

Helsingin kadettiipiiri otti jäsenikseen uudet vuonna 2008 valmistuneet kadettiupseerit

H elsingin kadettiipiiri otti vastaan jäsenikseen uudet, vuonna 2008 valmistuneet kadettiupseerit. Tilaisuus järjestettiin 11.11.2008 YIT:n tiloissa johtaja Kimmo Liukkonen isännöimänä.

Tilaisuuteen oli kutsuttu kaikki vuonna 2008 valmistuneet pääkaupunkiseudulle sijoitetut kadettiupseerit komentajineen sekä myös heidän kummikurssiensa edustajat. Kadettiipiirin hallitus edusti piirin jäsenistöä tilaisuudessa.

Tilaisuuden ohjelmasta vastasivat Kadettikuoro sekä Kaartin Soittokunnan varusmiesorkesteri. Lämmin kiitos molemmille illan laadukkaasta ohjelmasta.

Kadettiipiirin varapuheenjohtaja everstiluutnantti Ilkka Kouri toivotti uudet jäsenet tervetulleiksi ja kertoi heille piiristä sekä sen tulevasta toiminnasta ja totesi uusien upseerien saaneen edustajansa seuraavaan piirihallitukseen.

Kummikurssien edustajat eversti Erkki Silvo (41. kadettikurssi), kommodori Aarno Koivisto (27. merikadettikurssi) sekä kenraalimajuri Antero Karvinen (42. kadettikurssi) antoivat ohjeita nuorille ja palauttivat kaikkien mieleen aikaa jolloin he olivat nuoria ja hieman vanhempiakin kaadereita.

Jukka Haltia
Kadetti 6708

Uudet jäsenet vastaanottavat Suomen liput kadettiipiirin varapuheenjohtajalta.

Uusia upseereita Turun kadettiipiiriin

Turun kadettiipiirin joukko-osastoihin astui alkuvuodesta palvelukseen yhteensä yhdeksän uutta upseeritutkintonsa suorittanutta sotatieteen kandidaattia (75. mek) ja maisteria (74.mek). Kadettiipiiri kutsui uudet upseerit 8. lokakuuta klo 16.00 jo parinkymmenen vuoden aikana perinteeksi muodostuneeseen tervetulo- ja tutustumistilaisuuteen Nordea-pankkiin. Ajan kohta oli sovitettu joukko-osastojen komentajien tiiviisiin aikatauluihin, nuorten upseereiden meri- ja merivartiopalvelukseen ja harjoitustoimintaan sekä tietysti myös tilaisuuden puitteet tarjoavan Nordea-pankin isäntien kiireisiin.

Yhdeksästä kutsutusta uudesta upseerista saapui paikalle kuvassa esiintyvät seitsemän kadettiveljeä komentajiensa seurassa. Muita kutsuvieraita olivat maa-voimien kummikurssin edustajana majuri Olof Danielsson 41.kadettikurssilta, Länsi-Suomen Merivartioston komentaja kommodori Henrik Wärnhjelm, Saaris- tomeren Meripuolustusalueen komentaja kommodori Tapio Maijala sekä kadetti- piirin kunniapuheenjohtaja everstiluutnantti Paavo Salonen. Nordeaa edustivat piirihohtaja, kapteeni (res) Martti Oksa ja pankinjohtaja, yliluutnantti (res) Juha Lehtonen. Kadettiipiirin hallituksesta puheenjohtaja everstiluutnantti Seppo

Ruuhosen johdolla olivat paikalla varapuheenjohtaja komentaja Matti Ketola, everstiluutnantti Jukka Eskola, komentaja Pasi Rantakari, kapteeniluutnantti Heikki Rahikainen ja sihteeri, kapteeniluutnantti Henri Kummala.

Uudet upseerit järjestyivät Heikki Rahikaisen johdolla tervetulo-tilaisuuden alussa kuulemaan Ateenalaisten laulua, jonka tahdittamana uudet kadettiveljet astuivat juhlahuoneeseen. Kättelykierron jälkeen piirin puheenjohtaja toivotti uudet upseerit tervetulleiksi tilaisuuteen. Martti Oksa esitti pankin puolesta onnittelet ja tervehdyksen. Alkumaljojen jälkeen alkoi vilkas seurustelu ja siirtyminen päivällispöytänsä. Ennen ateriala Martti Oksa antoi meille tuhdin tietopakettin globaalin finanssi- ja pankkitoiminnan hektisestä tilasta. Matti Ketola puolestaan esitteli Kadettikunnan ja kadettiipiirin toimintaa. Maittavan aterian jälkeen kylläinen joukko siirtyi kahvipöytiin, missä alkoi uusien upseereiden esittäytyminen sekä vastaaminen ”ruudusta” Pasi Rantakarin tekemiin kadettiperinteisiin ja upseerin uraan liittyviin, huumorilla höystettyihin kysymyksiin. Vastauksista heijastui uusien upseereiden asiantuntevuus, sanavalmius ja kommunikointitaito.

Kummikurssin edustajan Olof Da-

nielsson onnitteli puolestaan uusia upseereita kertoen kadettiupseerin elämästä vuosikymmenien takaa. Hänen lausuttua ihailevat ja kannustavat sanansa nuorille upseereille sekä ilonsa saada olla läsnä veljellisessä tutustumisillassa kadettiipiirin puheenjohtaja pyysi joukko-osastojen komentajia luovuttamaan omistuslaataalla varustetun Suomen pöytälipun joukko-osastonsa uusille upseereille. Kummikurssin edustaja luovutti heille kadettiipiirin historiakirjan Kadettiveljeyttä tammivyöhykkeellä.

Kommodori Henrik Wärnhjelm kiitti kadettiipiiriä tilaisuuden järjestämisestä ja Nordea-pankkia vieraanvaraisuudesta sekä kertoi rekrytoitumisesta upseerin virkaan Rajavartiolaikoksessa. Kommodori Tapio Maijala tervehdi kannustavien sanojensa lisäksi läsnä olevia myös varuskunnan päällikkönä.

Tilaisuus jatkui vielä buffetin äärellä vilkkaan ja veljellisen seurustelun merkeissä klo 21:een asti, jolloin tilaisuus perinteiseen tapaan päättyi. Näin oli uudet upseerit toivotettu tervetulleiksi sekä varuskuntaan että kadettiipiiriin.

Seppo Ruuhonen
Kadetti 5212

Länsi-Suomen Merivartioston komentajan komdri Henrik Wärnhjelm (vas) ja Saaris- tomeren Meripuolustusalueen komentajan komdri Tapio Maijalan (oik) välissä tänä vuonna valmistuneet Turun kadettiipiirin tutustumistilaisuuteen osallistuneet kadettiupseerit tervetuliaislahjoineen. Toinen vasemmalta alkaen yliluutnantit Mikko Ääri, Herman Helminen, Timo Hemmi, Juho Ronumäki, Timo Turtola, Aleks Valve ja lutnantti Oskari Hirvi.

Isänpäivänä 2008

Kaaderilaulajien ja Kadettikuoron yhteinen isänpäivän kahvikonsertti keräsi tälläkin kertaa Maanpuolustuskorkeakoulun juhlasalin täyteen uskollista kuulijakuntaa. Kuorojen kunnianosoitus kaatuneiden kadettiupseerien sankaritaululla ja yhteisvoimin esittämä Ateenalaisten laulu viritti sekä yleisön että esiintyjät juhlatunnelmaan.

Konsertin avausnumerona Kaaderilaulajat esitti edesmenneen kunnialaulunjohtajansa, Urpo Jokisen säveltämän ”Pohjolan soturit”, jonka runon kirjoitti luutnantti, sittemmin kenttäpiispa Yrjö Massa vuodenvaihteessa 1941-42 taistelllessaan komppanianpäällikkönä JR 54:ssä Sallassa.

Ohjelman koko ensimmäinen osuus oli omistettu Urpo Jokisen muistolle. Ennen seuraavana esitettyä teosta ”Nuotion himmetessä” eversti Esko Nieminen muisteli lämpimästi musiikkineuvos Urpo Jokista, tämän monipuolista ja tuotteliasta uraa sekä omaa yhteistoimintaansa Urpon kanssa. Sekä solistina esiintynyt everstiluutnantti Matti Ahtiainen että koko kuoro onnistuivat tavoittamaan teoksen herkän tunnelman. ”Kadettin serenadin” soolo-osasta vastasi tällä kertaa kadetti Antti Tikkanen ja ”Pikkuisessa tytössä” nimiosaa esittivät kadetit Kaisa Heikkinen ja Maija Pänkäläinen.

Tämän ohjelmaosuuden päätteeksi Kaaderilaulajat kutsui kunniajäsenekseen kuorolaulun saralla monin tavoin ansiotuneen everstiluutnantti Juha Kallia-

lan. Kuoron ensimmäinen kunniajäsen oli jalkaväenkenraali Adolf Ehmrooth ja muut kunniajäsenet ovat kenraalimajuri Matti Vanonen sekä majuri Jouko H. Nisinen.

Kaaderilaulajien jälkeen oli Kadettikuoron vuoro astua lavalle ja se esitti Pallen sanoittaman kansansävelmän ”Kaksin kaunihimpi” sekä sarjan sotilaslauluja otsikolla ”Tuli, tuli laulettavaks”. Kaaderilaulajien solistinakin esiintynyt kadettialikersantti Henry Rautio lauloi tämän osuuden päätteeksi yksinlauluina kaksi tuttua J. L. Runebergin tekstiin sävellettyä teosta, Karl Collanin ”Hurtti-Ukon” ja Fredrik Paciuksen ”Sotilaspojan”.

Konsertin loppuosuus käsitti totuttuun tapaan Kaaderilaulajien isänmaallisia ja perinteisiä sotilaslauluja sekä kaksi kaunista serenadia huipentuen ”Orjien kuoroon” Giuseppe Verdin oopperasta Nabucco. Ylimääräisenä kuultiin, jälleen kerran, Urpo Jokisen ”Suomi on hyvä maa”.

Kadettikuoro koostui pääosin opintonsa vasta aloittaneista 1.vuosisuorituksen kadeteista. Kuoron mukanaolo on perusteltua monestakin syystä. Ollaanhan Kadettikoulun tiloissa ja kadeteille halutaan jo lyhyenkin harjoittelujakson jälkeen tarjota vaativia esiintymistilaisuuksia. Everstiluutnantti Matti Orlamo harjoittaa ja johtaa molempia kuoroja ja rekrytointi Kaaderilaulajiin tapahtuu pitemmällä aikavälillä juuri aikanaan Kadettikuorossa laulaneista.

Konsertin jälkeisessä kahvitilaisuudessa vahvistettu kvartetti lauloi tarjoilun järjestelystä vastanneille sotilaskotisisarille Leevi Madetojan serenadin ”Hän kulkevi kuin yli kukkien”. Kuoron yhteisesityksinä kuultiin vielä Madetojan ”Kaunehin maa” ja Urpo Jokisen ”Jää hyvästi”.

Karonkkaan Santahaminan upseerikerholle kokoontui ilmeisesti hyvän tuulinen joukko. Kuoron johtaja, Matti Orlamo oli tyytyväinen, vaikka suurimman kiitoksen ansaitseekin hän itse. Solistit suoriutuivat tehtävistään hyvin ja konsertin pianosäestysosuuksista vastannut pianotaiteilija Aija-Riikka Rannamäki antoi näytteen taidoistaan vielä karonkassakin soittamalla upeasti Rahmaninovin ”Etydin”. Konsertin juontajaksi oli kutsuttu laulajaveli Esko Niemisen tytär, Marianna Semi, joka osaltaan täydensi ”perhepiirissä” toteutettua, onnistunutta konserttia. Runsaslukuisasti myös karonkkaan osallistuneet ystävät ja tukijat antoivat hyvää palautetta. Paikalla olleet alan asiantuntijat kiittelivät erityisesti ohjelman monipuolisuutta ja kuoron soinnin jatkuvaa paranemista ohjelman loppua kohti. Vahva ”Nabucco”-tulkinta kruunasi koko konsertin. Useimmat kirjasivatkin jo tulevan vuoden kalenteriinsa Kaaderilaulajien kevätkonsertin 24. huhtikuuta Ritarihuoneella.

Viimeistään siellä tavataan!

Pekka Tuomisalo

Elämäkerta merkittävästä puolustusvoimain komentajasta

Juhani Suomi - Pertti Suominen:
Jaakko Valtanen
Tammenlehväkenraali
 Kustannusosakeyhtiö
 Otava, Keuruu 2008
 479 sivua
 ISBN 978-951-1-22259-0

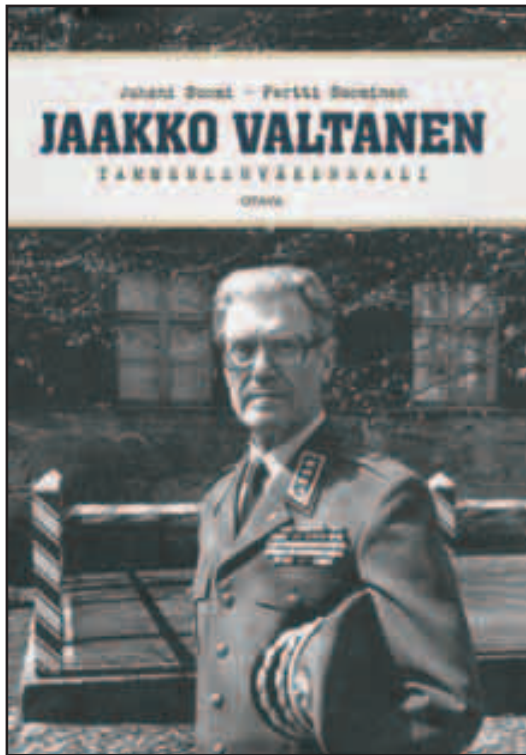
Kun ryhtyy arvioimaan merkittävästä kenraalista kirjoitettua elämäkerta, joutuu tekemään itselleen selväksi onko tarkoitus arvioida kirjaa vai kenraalia vai molempia. Pyrkimykseni on arvioida ensisijaisesti kenraali Jaakko Valtasesta kirjoitettua kirjaa.

Tämän kirjan kirjoittajat saattavat herättää lukijassa etukäteen ennakkoluuloja. Juhani Suomi on ansioitunut, mutta kiistelty historiantutkija, jota on kritisoitu Urho Kekkosen sympatioistaan ja Mauno Koivisto antipatioistaan. Vaikuttaako tämä asenne kirjan sisältöön? Pertti Suominen taas on kirjoittanut Jaakko Valtasen juhlarikirjan, joka luonteensa mukaisesti tarkasteli kohdettaan pelkästään positiivisesta näkökulmasta. Onko siis elämäkerrastakaan löydettävissä lainkaan särmää?

Ennakkoluulot osoittautuivat turhiksi. Kirja on monipuolinen, perusteellinen ja henkilöään osuvasti kuvaava.

Vaikka Jaakko Valtanen on entinen Upseeriliiton puheenjohtaja ja sen kunniajäsen, hän on kuitenkin viime vuodet ollut hyvin lähellä Kadettikuntaa. Hän on toiminut Kadettikunnan kahden viime vuosien suuren hankkeen oltermannina eli suojelijana. Hän on myös vuosikymmeniä vaikuttanut ja puhunut sellaisten asioiden puolesta, jotka ovat Kadettikunnalle tärkeitä.

Kirjalla on kaksi kirjoittajaa. Silti tuloksena on tasapainoinen kokonaisuus. Juhani Suomi on kirjoittanut painavimman osuuden eli puolustusvoimain komentajakauden ja reservi-

vuodet. Pertti Suominen on keskittynyt yksityishenkilöön ja uraan ennen komentajakautta. Juhani Suomi on siviilitutkijana sisäistänyt sotilaalliset asiatiedot kohtuullisen hyvin eikä esimerkiksi aselajien ja puolustushaarojen käsitteiden sotkemiseen häiritse. Suurta yleisöä ajatellen siviilitutkijan näkökulma on ymmärrettävä, mutta upseerilukija saattaa kaivata ammatillisempaa otetta.

Kirjassa ei ole lähdeluetteloa, kuten ei elämäkeroissa useinkaan. Käytettyjen lähteiden luonnetta on esipuheessa kuitenkin kuvailtu ja kirjoittajat kertovat koonneensa tietoja myös Valtasen aikalaisilta ja palvelustovereilta. Haastateltujen luetteloa jäävät kaipaamaan erityisesti puolustusvoimia hyvin tuntevat lukijat. Olisi hyvin kiinnostavaa tietää, keiden antamat tiedot ovat olleet muokkaamassa kirjoittajien muodostamaa kuvaa.

Kirja antaa kattavan kokonaiskuvan lähes koko ikänsä maanpuolustuksen parissa toimineen miehen tähänastisesta elämästä. Myös yksityiselämä on monipuolisesti esillä. Erityisen kosket-

tava ja hieno kuvaus on niistä pitkistä vuosista, jotka kenraali toimi puolisonsa sairastuttua tämän omaishoitajana käyden samana aikana itsekin läpi vaikean sairauden.

Radikaalilla 1960-luvulla yhteiskunnallisista asioista, maanpuolustus mukaan lukien, käytiin jatkuvaa kärjekästä kiistaa, paneelikeskustelut saivat suuria yleisömääriä, aseistakieltäytyjät olivat näkyvästi julkisuudessa ja maanpuolustusta kyseenalaistettiin. Jaakko Valtanen oli Aimo Pajusen ohella yksi tämän ajan näkyvimpiä upseereita, joka laittoi itsensä peliin maanpuolustuksen merkityksen puolustajana. Kirja kertoo seikkaperäisesti tästä, mutta ei onnistu riittävän vaikuttavasti kuvaamaan sitä voimakasta dramatiikkaa, mikä tuohon aikaan sisältyi ja minkälaisessa myrskyn silmässä väittelyihin osallistuneet upseerit olivat. Nuoremmat lukijat, jotka eivät ole aikaa kokeneet, saavat vain kalpean kuvan siitä paineesta, joka kohdistui maanpuolustuksen puolesta puhujiin.

Samaan aikaan osui Yrjö Keinosen komentajakausi. Jaakko Valtanen sai Pääesikunnan tiedotusosaston päällikönä kiertää kenttää perustelemassa komentajan kiisteltyjä uudistuksia ja aistia samalla komentajaan kohdistunutta voimakasta kritiikkiä. Tämän vaiheen käsittelyn olisi kirjassa suonut olla perusteellisempaa. Koko uransa johtamiseen ja sotilaspsykologiaan paneutuneen kenraalin ajatuksia olisi mielellään lukenut tästä puolustusvoimien historian eriskummallisesta vaiheesta.

Kirjan painopiste on komentajakaudessa. Valtasen luoma käsitteellinen doktriini ”kriisinhallinta” on keskeisessä osassa ja se selvitetään monipuolisesti. Olihan siirrytty ”totaa- lisesta sodasta kriisinhallintaan”, kuten Pekka Visuri väitöskirjansa otsikossa totesi. Tällä hetkellä kriisinhallin-

taoperaatioilla tarkoitetaan osallistumista kansainväliseen toimintaan, eli aivan muuta, kuin se mitä Valtanen tarkoitti.

Jo Valtasenkin komentajakausi oli suurten muutosten aikaa puolustusvoimissa, mikä on saattanut unohtua ajateltaessa vain tämän hetken muutospaineita. Sivuja kahlatessaan lukija kokee aika ajoin lukevansa kuin puolustusvoimien toimintakertomusta, niin asiapitoista ja viileää kuvaus paikoin on. Valtasen omat mielipiteet ja näkökohdat olisivat voineet tulla paremmin esille.

Valtasen komentajakauden koko jälkipuolisko oli tulevan johtamis- ja hallintojärjestelmän suuren muutoksen valmistelua, joka siis oli puolustusvoimien edellinen suuri rakennemuutos. Uusi johtamis- ja hallintojärjestelmä astui tosin voimaan vasta Valtasen seuraajan aikana. Aika oli myös ”maavoimien vuosikymmen”, maavoimien kehittämiseen keskittynyt vuosikymmen. ”Seisova vesi on lähtenyt liik-

keelle”, totesi silloin maavoimien kehittämisestä osaltaan vastannut kenraaliluutnantti Raimo Viita. Siihen nähden olisi ollut kiintoisaa lukea, miksi tuolloin ei päädytty perustamaan itsenäistä maavoimien esikuntaa. Mitkä olivat Valtasen perustelut pitää maavoimat edelleen suoraan puolustusvoimain komentajan johdossa? Tätä kysymystä elämäkerta ei käsittele.

Jonkin verran häiritsee Mauno Koi-vistoon kohdistunut piikittely. Hänen poissaolonsa joistain veteraanitilaisuuksista korostuu ilman viittaustakaan tilaisuuksiin, joissa hän on ollut paikalla. Sama huomiohan kohdistuu presidenttiin edelleenkin.

Valtanen arvioi komentajakautensa lopulla uudelta komentajalta yleisesti vaadittavia ominaisuuksia ja käy myös läpi kaikki kenraaliluutnantit henkilöhenkilöltä. Aikojen muuttumista kuvaa se, että Valtasen mielestä tulevalta komentajalta edellytettiin ”hyvää ruotsinkielen taitoa ja ainakin tyydyttävää englanninkielen taitoa”.

Juhani Suomen ja Pertti Suomisen kirjoittama elämäkerta on mittava teos, ei pelkästään sivumääränsä puolesta. Se kertoo viimeisen sodan kokeneen puolustusvoimain komentajan tiestä monien merkittävien tehtävien kautta sodan ajasta kylmän sodan päättymiseen saakka ja samalla puolustusvoimien kehityksestä. Se kertoo miten puolustusvoimia käännettiin kohti muuta yhteiskuntaa. Tässä Jaakko Valtasella on ollut pitkään keskeinen rooli.

On ollut arvokasta aikaansaada elämäkerta Jaakko Valtasesta. Hänen vaihtuksensa puolustusvoimissa ja koko yhteiskunnassa on ollut pitkä ja merkittävä. Hän on koko uransa ollut sivistynyt, ennakkoluuloton sekä kehitykseen pyrkivä upseeri ja ammattimies. Sanan käyttäjänä hän on aina ollut omassa luokassaan. On hienoa, että tällaiseen persoonaan mahdollisimman monet voivat tutustua, edes kirjan välityksellä.

TEE KIRJA! Myös vihreästi.

Gummerus Kirjapaino Oy on kirjojen valmistukseen ja sidontaan erikoistunut innovatiivinen FSC-sertifioitu kirjapaino.

Kysy lisää – Sinun kirjasi tähden!

GUMMERUS
KIRJAPAINO OY

www.gummeruskirjapaino.fi

EUROTANK

**Ratkaisut vaativiin
säiliökuljetuksiin**

Eurotank Oy
Kangasala
p. 020 742 1090
www.eurotank.fi

Sodan ja rauhan kenraali

**Jarkko Kemppi:
Jalkaväenkenraali A.E.
Martola**

Otavan kirjapaino Oy
Keuruu 2008, 350 sivua
ISBN 978-951-1-21503-5

Eipä tule mieleen itsenäisen maamme historiasta toista sotilasta, jonka elämänvaiheet olisivat yhtä monipuoliset, ja jonka ansiot niin sodan kuin rauhan töissä olisivat yhtä kiistattomat kuin jalkaväenkenraali A.E. Martolan. Voidaankin kysyä, miksi Martolan elämäkerta ilmestyy vasta nyt. Osittain se varmaan johtuu siitä, että Martola itse julkaisi muistelmansa vuonna 1973.

FT, dosentti Jarkko Kemppi on korjannut ilmeisen puutteen kirjoittamalla elämäkerran ”Jalkaväenkenraali A.E. Martola”. Se julkistettiin tänä syksynä.

Kemppi on tukeutunut laajaan lähdeaineistoon, josta valtaosa on kirjoitettu Martolan omien muistelmien ilmestymisen jälkeen. Hän on voinut haastatella myös Martolan kolmea tytärtä Anneli Noschis’ia, Hellevi Koistista ja Inkeri Toikkaa. Kahden jälkimmäisen hallussa olevat yksityisarkistot, joihin kuuluvat mm. Aune Martolan päiväkirjat, ovat antaneet mielenkiintoista tietoa esim. Martolan ja hänen vaimonsa Aunen välisestä kirjeenvaihdosta, joka valottaa yksityiselämää paljon paremmin kuin Martolan omat muistelmat.

Martola oli jääkäri, vapaussoturi, ensimmäinen suomalainen upseeri Ranskan sotakorkeakoulussa, oman sotakorkeakoulumme suunnittelija, sotilasasiamies Pariisissa, Suojeluskuntien yliesikunnan esikuntapäällikkö, rintamakomentaja kahdessa sodassa, Siiranmäen, Äyräpään-Vuosalmen ja Nietjärven torjuntataisteluissa divisiioonan ja armeijakunnan komentaja, Mannerheim-ristin ritari n:o 130, 2. ulkoministeri sodan jälkeen, Uudenmaan läänin maaherra, paperiteollisuuden myynti- ja johtotehtävissä, YK:n pääsihteerin neuvonantaja Suezin kriisin

aikaan ja YK:n Kyproksen joukkojen komentaja. Tässä vain tärkeimmät mainittuna. Martolan luottamustehtävien luettelo on vähintään yhtä pitkä, niistä huomattavin Helsingin olympiakisojen toiminnanjohtajan tehtävä.

Ottaen huomioon Martolan poikkeuksellisen monivaiheisen elämän on luonnollista, että Kemppi on joutunut suorittamaan paljon karsintaa, jotta teos pysyisi sivumäärältään kohtuuden rajoissa.

On selvää, että Martolan soveltuvuus edellä lueteltuihin moninaiisiin tehtäviin edellytti monipuolista lahjakkuutta mutta myös kykyä sopeutua erilaisiin oloihin ja kykyä tulla toimeen erilaisten esimiesten ja alaisten kanssa. Tässä suhteessa Martolan on täytynyt olla varsin poikkeuksellinen. Hän oli täysin lojaali esimiehelleen suojeluskuntien päälliköille kenraali Malmbergille. Häikäilemättömämpi upseeri olisi saattanut käyttää hyväkseen monia tarjoutuneita tilaisuuksia kammetakseen itsensä Malmbergin paikalle. Martola oli varsin pitkämielinen alastaan JR 7:n komentajaa Armas Kemppeä kohtaan, jonka toistuvat ”törmäilyt” lähinnä palvelustehtävien ulkopuolella päättyivät viimein Kempin vaihtamiseen Adolf Ehrnroothiin JR 7:n komentajana. Martolan ja Kempin, maineikkaan ”Tyrjän rykmentin” luojan, välillä oli usein

erimielisyyksiä myös palvelustehtävissä. Kemppi ei ilmeisesti kovin paljon arvostanut tuossa vaiheessa Martolaa, jota hän piti enemmänkin ”salonkiupseerina” kuin kenttämiehenä. Totta onkin, että Martolan palvelus joukoissa rauhan aikana oli rajoittunut puoleentoista vuoteen Savon Jääkärirykmentin, sittemmin Savon Prikaatin v.a. komentajana. Tuostakin ajasta noin neljä kuukautta kului aseistuksen supistamisneuvotteluissa Genevessä, missä Martola oli suomalaisena jäsenenä.

Martola tuli toimeen jopa kenraali Talvelan kanssa VI Armeijakunnan komentajana, eikä hän aiheuttanut esimiehelleen minkäänlaisia yllätyksiä oma-päisyydellään kuten edeltäjänsä kenraali Blick.

Eräs Martolan monipuolisen käytökelpoisuuden perustekijä luonteenlaadun, ahkeruuden ja tunnollisuuden lisäksi oli varmaankin hänen sen ajan oloissa poikkeuksellinen kielitaitonsa. Hän tuli toimeen ranskan-, saksan-, englannin ja ruotsinkielellä ja hioi kielitaitoaan koko elämänsä ajan.

Henkilökohtaiset muistelmat ovat vääjäämättä aina enemmän tai vähemmän subjektiivisia. Vaikka Martola muistelmissaan moniin muihin muistelijoihin verrattuna oli jopa vaatimaton, eikä millään lailla tuonut liiaksi itseään esille, on hyvä, että näin merkittävän upseerin elämästä on nyt saatu ulkopuolisen tutkijan tekemä elämäkerta.

Jarkko Kemppi on tehnyt merkittävistä upseerista mielenkiintoisen elämäkerran. Kun itse vuosikymmeniä myöhemmin sivusin Martolan polkua niin Pariisissa kuin Kyproksellakin, luin elämäkerran sitäkin suuremmalla mielenkiinnolla. Suosittelen luettavaksi.

Purmo Saarikoski

Rynnäkkötykkien historiaa

Erkki Käkelä - Andreas Lärka:
Suomalaisten rynnäkkötykkien kohtalot
 WS Bookwell
 Porvoo 2006
 ISBN 951-0-31423-4

Suomen asevoimien rynnäkkötykit ovat saaneet historiansa. Tosin eversti-luutnantti Käkelä on jo aiemmin tehnyt ansiokkaan historia-teoksen Rynnäkkötykkipataljoonasta. Nyt ovat vuorossa itse rynnäkkötykit aseineen, varusteineen ja henkilökuntineen.

Aluksi Käkelä käsittelee rynnäkkötykkien historiaa toden aselajin syntyneen Saksassa ja kuuluneen siellä kenttätykistöön. Aselajin kehitykseen vaikutti useitakin myöhemmin tunnettuja sotilaita, kuten esimerkiksi silloinen eversti Erich von Manstein. Nykyaikainen rynnäkkötykki otettiin käyttöön vuonna 1940 Sturmgeschütz-40 nimisenä. Ranskan sotaretkellä niitä oli kuitenkin vain muutama. Nämä lyhytputkiset rynnäkkötykit oli tarkoitettu jalkaväen välittömään tulitukseen. Vasta vuodesta 1942 lähtien rynnäkkötykkeihin saatiin tehokkaat pitkäputkiset 75 mm:n tykit.

Suomessa kiinnostuttiin ko. aseesta jo sodan alkuvaiheessa, mutta vasta keväällä 1943 saatiin ostopäätös aikaan ja 23.6.43 saapui koulutusosasto 3 upseeria, 14 aliupseeria ja 22 panssari miestä Jüterbogin koulutuskeskukseen. Kapteenit Werner von Troil ja Tor Kumlin sekä insinööri-luutnantti Björn Lindberg johtivat osastoa ja toimivat tulkkeina. Varsinaiset tulkit näet oli unohdettu retkeltä, mikä oli paha virhe.

Ensimmäiset 30 rynnäkkötykkiä saatiin Suomeen laivakuljetuksella Poriin vuoden 1943 toisella puoliskolla. Välittömästi alkoi henkilöstön koulutus ja keväällä 1944 oli silloin Äänislinnassa ollut Rynnäkkötykkipataljoona taisteluvalmiina.

Käkelä kertoo tämän jälkeen jo-

kaisen 59 rynnäkkötykin vaiheet ja saavutukset.

Rynnäkkötykeistä Ps 531-1, kapteeni von Troilin komentovaunu Aune, oli ensimmäinen ja Ps 531-59 rekisterissä viimeinen. Jokaisella vaunulla oli naisen nimi.

Näillä rynnäkkötykeillä tuhottiin 87 neuvostopanssaria ja menetettiin tuhoutuneina 8 vaunua. Eniten vihollisvaunuja tuhottiin vänrikki Brotellin komentamalla vaunulla 531-10. Vaunun ampuja korpraali Olli Soimala näet tuhosi 11 vihollispanssaria. Nykyisin ko. rynnäkkötykki on entisöitynä Panssaripataljoonan pihalla.

Jokaisella vaunulla ja sen miehistöllä on oma historiansa. Panssari-aselaji käytti näitä vaunuja vuoteen 1966, minkä jälkeen ne varastoitiin. Myöhemmin muutamia on myyty ulkomaille, ihmeellistä kyllä nimenomaan

Saksaan. Koblenzissa pääsin tutustumaan aseteknilliseen museoon, jossa hallin keskellä seiso i upea Sturm i saksalaisin tunnuksin. Kiertäessäni vaunua löysin takaa alhaalta sanat ”korjattu” ja vuosi. Epäily vahvistui, kun Suomeen palattuani Käkelän kirjasta löysin Ps 531-39:n, Hellikin, kohdalta maininnan, että vaunu on Koblenzissa. Niitä lienee myyty Saksaan 3-4 kappaletta. Selitys asiasta on se, että sodan päätyttyä Saksan asevoimien kalusto romutettiin ja kun panssari- ym. museoita jälleen perustettiin, oli saksalaisille, samoin kuin briteille ja amerikkalaisille, lottovoitto löytää Suomesta käyttökuntoisia taistelu- välineitä.

Käkelä kertoo monipuolisessa kirjassaan myös, missä Suomessa käytössä olleet rynnäkkötykit on valmistettu. Tietoa rynnäkkötykeistä on kirjassa paljon.

Kaksi rynnäkkötykkisotilasta sai korkeimman tunnustuksen, Mannerheim-ristin. He ovat kapteeni Carl-Birger Kvikant, 1. K:n päällikkö ja luutnantti Olli Aulanko, 1. K:n II joukkueen johtaja. Risti myönnettiin molemmille 26.6.1944. Se ei enää tavoittanut kapt Kvikantia, joka haavoitui kuolettavasti Perkjärven taistelussa 17.6.1944.

Erkki Käkelän ja Andreas Lärkan kirja on monilla tavoin kiinnostava. Kirjassa on runsaasti valokuvia, joista osa on aikaisemmin julkaisemattomia.

Kirja on kunnianosoitus panssari-miehille. Sen he ovat ansainneet.

Tapio Skog

RAIKKA OY

Heimopataljoonasta Stalinin vankileireille

Matti Lukkari: Syyttömänä Siperiassa -Kalevi Leppälän tarina

Otava Keuruu 2008

ISBN 978-951-1-21406-9

Eversti Matti Lukkari on tehnyt kirjan Heimopataljoona 3:n sotilaasta Kalevi Leppälästä. Kirjan jatkosotaa käsittelevä osa on tietenkin mielenkiintoinen, mutta Leppälän elämäntarina on kirjan pääteemana. Se kuvaa erästä suomalaista ajan myrskyissä.

Kalevi Leppälä syntyi syyskuussa 1922 Jokioisissa. Hän kuului perheeseen, jonka isä Kalle Stark hankki itselleen ja perheelleen tilan Jokioisten Latovainion kylästä. Siellä Kalle Leppälän perhe, johon kuului puolison lisäksi kaksi tytärtä ja kolme poikaa, aloitti yhteiselämän kovalla yrityksellä ja työllä. Alku näytti lupaavalta. Isä kiinnostui 1920-luvun lopulla äärivasemmiston aatteista ja tämä johti ensin isän ja myöhemmin koko perheen siirtymiseen siirtolaisina Neuvostoliittoon. Suomalaisia siirtyi samalla tavoin itäiseen naapurimaahanamme 1920 - 30-luvuilla melkoinen määrä sekä Suomesta että Yhdysvalloista ja myös Kanadasta. He uskoivat lähtevänsä ihannevaltioon. Todellisuus oli sitten vallan muuta.

Asunto ja työpaikka löytyivät Inkerinmaalta Rääpyvästä. Edessä oli talvisota. Isä Kalle sai kutsun Kuusisen kansanarmeijaan. Sotatoimiin hän ei joutunut. Sodan kulku oli erilainen kuin oli odotettu. Suomalaiset taistelivat raivokkaasti - suomalaiskommunistit mukaan luettuina. Suomen valtaukselta ei tullut mitään, mutta Suomi joutui luovuttamaan alueita. Kalevi ja veli Kalle Leppäläkin siirtyivät vuonna 1940 Peron naulatehtaalle töihin. Pian koitti vuosi 1941 ja pojat kutsuttiin punaarmeijaan. He olivat neuvostosotilaina Karjalan kannaksella viestimiehinä. Kalevi Ivanov - nyt tätä nimeä käyttäen - jäi suomalaisten vangiksi. Suomalainen mies vihollisen joukoissa, siinäpä selitettävää.

Joka tapauksessa seurasi sotavankeus, jonka katkaisi siirtyminen Suomen armeijaan Heimopataljoona 3:een. Tämä pataljoona oli koottu suomensukuista vapaaehtoisista sotavangeista, joita oli kaikkiaan pataljoonassa 1070 miestä. Leppälä osallistui viestitehtävissä pataljoonan eri vaiheisiin Itä-Kannakselta Lappiin saakka, minkä jälkeen hänet kotiutettiin. Hänellä oli sukulaisia Jokioisilla, joten paikkoja oli minne mennä.

Koti-ikävä tai oikeammin perheikävä oli kuitenkin niin voimakas, että hän, jota ei ollut vaadittu palauttavaksi Neuvostoliittoon, itse kuvitteli voivansa palata perheensä luo. Hän teki raskaan virheen mennessään liittoutuneitten valvontakomissioon pyytäen päästä kotiin vanhempiansa luo. Pyyntöön suostuttiin.

Paluu kotiseudulle ei toteutunut vaan päädyttiin Viipurin kautta Kalininin eli Tverin kaupunkiin. Seurasi oikeudenkäynti, jonka tulos oli 10 vuotta keskitysleiriä. Via Dolorosa alkoi ja vei Leppälän eri vaiheitten jälkeen Petshoran vankileirille Uralille, sitten muutaman vuoden kuluttua Salehardiin ja sitten takaisin Petshoraan. Vankeja siirrettiin tilanteen mukaan eri leireil-

le ja niin Leppäläkin siirrettiin 7000 kilometrin päähän Sahalinin saarelle. Täällä yllätti maaliskuussa 1953 tieto, että Josif Stalin oli kuollut. Riemu oli varmaan suuri, sillä se enteili helpotuksia leirielämässä. Niin tapahtuikin. Rangaistusaika oli lopuillaan, mutta minne mennä? Muuan vankitoveri esitti Ukrainaa, jossa vankitoverin omaiset ottaisivat hänet vastaan. Tammi-kuussa 1954 vapaus koitti ja Kalevi Leppälä astui junaan. Lopulta hän päätyi Ukrainaan, löysi paikkansa ja avioitui. Omaisten etsiminen aloitettiin heti ja äiti löytyikin Impilahdelta.

Nyt tilanne vakiintui. Pääosa elossa olevista sukulaisista asuu nyt Suomessa. Vain Kalevi Leppälä on jäänyt Ukrainaan perheeseen. Hän on kyllä käynyt Suomessakin muun muassa sotaveteraanikuntoutuksessa ja tämän kirjan julkistamistilaisuudessa, jossa kirjaesittelyn tekijä kohtasi miellyttävänolaisen veteraanin.

Elämäkuvauksena teos on ansiokas ja samalla erilainen. Yksi ihminen on kokenut tämän kaiken: elämä Suomessa - vanhempien mukana Neuvostoliittoon - elämä siellä - sotilaana puna-armeijas - sotavankina Suomessa - paluu Neuvostoliittoon - tuomio keskitysleiriltä toiselle - lopulta vapaus...

Kokenut kirjoittaja Matti Lukkari on kertonut Kalevi Leppälän historian asiallisesti ja mukavasti asiaa ryydittäen, vaikka Leppälän historian elämänvaiheet ovatkin pääosin ankeita.

Teosta valottavat valokuvat päähenkilön elämästä. ”Yksi miljoonista” on nimeltään erään suositun kirjailijan yksi teoksista. Tämä otsake sopisi myös Kalevi Leppälän elämään. Kirjan päähenkilö oli vaarassa unohtua monien kaltaistensa tavoin. Onneksi Matti Lukkari havahtui panemaan muistiin Leppälän historian. Siitä Matti Lukkarille on annettava suuri kiitos.

Tapio Skog

Tiukkaa asiatietoa huhujen sijaan

**Jukka Kulomaa ja
Jarmo Nieminen
(toim.): Teloitettu
Totuus - kesä 1944.**

Ajatus Kirjat
Gummerus Kustannus Oy
Jyväskylä 2008
320 sivua
ISBN 987-951-20-7772-4

Tämän teoksen kirjoittajat ovat alansa tunnustettuja auktoriteetteja: Ohto Manninen, Tapio Nurminen, Jukka Kulomaa, Jarmo Nieminen, Jukka Lindstedt ja Pasi Jaakkonen.

Prologi ”Ammuttu kenttä-sairaalassa” on vaikuttava. Siinä todetaan kuinka asiat voivat vääristyä osin tahattomasti, osin väärinymmärrettyinä. Kaikki kirjoitettu ei suinkaan ole totta.

”Miksi tämä kirja” syntyi epäilyksestä Heikki Ylikankaan kirjan ”Romahtaako rintama” tietoihin ja päätelmiin. Asiantuntijoilla syntyi tarve tarkistaa tietojen todenperäisyys asianmukaisista lähteistä.

Ohto Mannisen ”Päämajan kesä 1944: Stalinin ja Hitlerin välissä” on loistava kuvaus kesän puna-armeijan tavoitteista ja Päämajan toimenpiteistä. Viipurin menetyks ja Ribbentrop-sopimus on kerrottu perusteellisesti. Rytin vastuullinen luopuminen ja marsalkan presidenttiys ovat loppuhuipentumana. Ohto Manninen on tiiviisti mutta harvinaisen perusteellisesti kertonut tuon kesän tapahtumat.

Sivuilla ”Muuttuva armeija” Tapio Nurminen tyrmää Heikki Ylikankaan epäilyt kutsunnoissa tapahtuneesta hylkäämisestä vasemmistolaisuuden vuoksi. Perustelut on selvitetty tosiasioihin nojautuen.

”Kesän 1944 rintamakarkuruus” on Jukka Kulomaan ja Jarmo Niemisen yhteistyön tulos. Puna-armeijan voima ja etenemisen nopeus oli todella hätkähdyttävä. Rintamien murtuminen aiheutti ennennäkemättömän ilmiön, laajan karkuruuden. Päämaja reagoi karkuruuteen vasta noin viikon

kuluttua Kannaksen läpimurrosta. Toimenpiteet vaikuttivat, sillä sotapoliisit toimittivat noin 19 000 miestä takaisin joukkoihin. Sotapoliiseja oli noin 1000 miestä.

Selustan karkurivirroista ja palautusjärjestelyistä kerrotaan yksityiskohtaisesti. Taulukossa kerrotaan karkureiden palautukset yhtymiin. Melkoisia lukuja. Lopuksi käsitellään perusteellisesti kovennettuja vastatoimia. Järjestyksen palauttamiseksi oli tarpeen koventaa sotaväen rikoslakia. Se tehtiin viivytyksittä. Esitys eduskunnalle jätettiin 30.6 ja laki hyväksyttiin ilman äänestystä muutoksitta 4.7.

Kuolemanrangaistuksen kenttäoikeudet langettivat 76 karkurille, joista 44 teloitettiin. Sotaväen järjestyssään-
nön perusteella ammuttiin 11. Kun näihin lukuihin lisätään muut rintama-
alueella ammutut, päädytään yhteensä lukuun 60.

Luvun ”Teloitukset - ampumiset” on kirjoittanut Jukka Lindstedt. Hän on väitellyt tohtoriksi kuolemanrangaistuksista Suomessa vuosina 1939 - 1944. Asiantuntijan pätevyydellä hän kumoaa suurelta osin Ylikankaan teoksen tiedot. Vuonna 1999 julkaistun väitöskirjan lisäksi on asian tueksi käytetty mittava määrä painamattomia lähteitä.

”Rintamakarkurin vaietut sivut?” on Jukka Kulomaan kirjoittama. Tekijä ruotii perusteellisesti Ylikankaan uusia väittämiä, jotka koskevat kurin- ja järjestyksenpidon yhteydessä ammuttujen määriä. Päämajan tilasto kertoo kesällä 1944 ammutun yhteensä 11 miestä. Ylikankaan luku on 40 - 50. Huikea ero. Kulomaan faktat ja päättelet kumoavat sitovasti monet Ylikankaan todistelut. Tässä yhteydessä jatkosodan etulinjan vänrikki jäi miettimään niiden upseereiden tuntoja, jotka joutuivat ampumaan oman joukkonsa sotilaan. Moniko sortui itsetuhoon sodan jälkeen?

Pasi Jaakkonen on käsitellyt hyvin kattavasti sotateloituskeskustelua mediassa. Se osoittaa kuinka suuresti asia on kiinnostanut lehdistöä.

Kirjan liitteessä 1 on luetteloitu tuomioistuinten päätösten nojalla vuosina 1939 - 1944 teloitettut. Huomio kiintyy jatkosodassa Neuvostoliiton kansalaisten suureen teloitusten määrään, 400 vakoilijaa. Luku kertoo vastapuolen toimineen yllättävän tarmokkaasti. Jää vain miettimään kuinka moni selvisi hengissä takaisin? Sotapelkuruudesta tai karkaamisesta teloitettiin 44 suomalaista sotilasta. Liitteessä 3 luetellaan vuosina 1941 - 1944 karkaamisen takia ammutut. Liitteessä 4 kommentoidaan eräitä Ylikankaan esittämiä nimiä kriittisesti. Kaikkien nimien kohdalla yksilöidään tuomion antanut kenttäoikeus.

Tämä kirja on todella ollut tarpeen professori Heikki Ylikankaan kirjan väittämien, lukujen ym:n kumoamiseksi. Ja siinä tekijät ovat onnistuneet täydellisesti. Teoksessa ei ole sensaatioita. Se on alusta loppuun faktaa. Suurkiitoksen ovat tekijät työstään ansainneet. Kirja kuuluu jokaisen sotahistoriaa harrastavan kirjahyllyyn. Se sopii pukinkonttiin nuoremmallekin.

Olli Vuorio

Moderni vai postmoderni sota?

Aki Huhtinen ja Jari Rantapelkonen: Messy Wars

FINN LECTURA
Helsinki 2008

Sota ilmiönä ja sodan luonteen mahdollinen muutos ovat puhututtaneet kansainvälistä strategian tutkimuksen ammattikuntaa varsin paljon viimeisen kahden vuosikymmenen aikana. Kylmän sodan päättymisen ja suurvaltasotien todennäköisyyden pieneneminen - ainakin toistaiseksi - ovat kääntäneet tutkijoiden ja turvallisuuspolitiikan tekijöiden huomion asevoiman käytön ”uusiin” ulottuvuuksiin. Myös nopeasti kehittyvän teknologian yhteiskunnalliset ja sotilaalliset vaikutukset sekä globalisaation mahdollistama kansainvälinen verkottuminen ovat vaikuttaneet sodan luonnetta pohdiskelevan keskustelun voimistumiseen 1990-luvun alusta lähtien. Myös Aki Huhtisen ja Jari Rantapelkonen uusin teos *Messy Wars* osallistuu tähän tärkeään keskusteluun.

Messy Wars tarkastelee sotaa - poliittisesti motivoitunutta väkivallankäyttöä laajasti ymmärrettyä - postmodernin teorian ja jälkimodernien yhteiskuntien näkökulmasta. Kirjan kysymyksenasettelu ja argumentaatio tukeutuvat vahvaan filosofiseen otteeseen. Sanomansa tueksi Huhtinen ja Rantapelkonen marssittavat lukijan eteen varsin mittavan ja arvovaltaisen filosofien ja teoreetikoiden kaartin: Platon, Heidegger, Foucault, Lyotard, Der Derian, Virilio, Kuhn ja monet muut älyköt saavat kirjassa puheenvuoron tämän päivän sodan luonteen arvioinnissa. Myös pääasiassa amerikkalaisen viihdeteollisuuden tuottama tulevaisuuskuva tarjoaa kirjassa välineen jälkimodernin yhteiskunnan kriittiseen tarkasteluun. Erityisesti kirja hakee innoitusta ja käyttövoimaa vuonna 1999 ensi-iltansa saaneesta *The Matrix*-tieteiselokuvasta.

Huhtisen ja Rantapelkonen erityiseksi ansioksi voi nostaa tänä päivänä erityisesti kehittyneissä länsimaissa vallitsevan asevoimien kehittämisen kriittisen tarkastelun. Verkostokeskeinen sodankäynti

(Network-Centric Warfare, NCW) variaatioineen on noussut iskusanamaiseksi kehittämisperusteeksi molemmilla puolilla Atlantin valtameren. Yhdysvalloista kumpuava tilannetietoisuutta, päätöksentekoylivoimaa ja nopeita operaatioita korostava sodan kuva on levinnyt laajasti kehittyneiden länsimaiden asevoimien kehittämisen logiikaksi. Taistelulentää - tai tämän päivän muotitermein taistelutalaa - on kyettävä kontrolloimaan ja hallitsemaan. Havainnosta toimintaan johtava OODA-luoppi on saatava pyörimään jatkuvasti nopeammin ja nopeammin. Samalla sensorin ja ampujan välillä olevat viiveet on kyettävä minimoimaan. On jopa väitetty, että parempi tilannetietoisuus ja nopea vaikuttamiskyky olisivat poistamassa clausewitziläistä kitkaa ja sodan sumua. Tähän asevoimien kehittämiseen liittyvään anglo-amerikkalaiseen tekno-hypeen Huhtinen ja Rantapelkonen käyttävät tasapainottavan puheenvuoron. Teknologian nopeista kehitysaskelista huolimatta sodankäynti on jatkossakin tahtojen kamppailu, jossa keinot vastapuolen teknologian materiaalisesta ylivoiman vähentämiseen ovat moninaiset. Sota näyttävätkin tämän päivän taistelutentillä edelleen vaikeasti ennakoitavana, epäjärjestyneenä ja kaoottisena. Visiot

sodankäynnin vallankumouksesta ja nopeista kohdistetuista operaatioista ovat osoittautuneet virheellisiksi puolitotuiksi Afganistanissa ja Irakissa. Sodankäynnissä ei tänäkään päivänä teknologisen tason innovaatio selaisenaan muunnu poliittisen tason voimavaraksi.

Tulevaisuuden globalisoituvan maailman sodan luonteesta Huhtinen ja Rantapelkonen maalaavat kirjassaan varsin epäjärjestyneen kuvan. Toisaalta keinotodellisuus, tekoäly, robotit ja kyborgi-soturit sekä verkottuneet teknoasevoimat näyttävät tämän päivän länsimaisen suuntauksen loogisena jatkeena. Toisaalta hajautuvat identiteetit ja yhteiskunnat sekä laaja kirjo laajamittaista väkivaltaa käyttäviä toimijoita on poistamassa valtioasevoimien yksinoikeuden sodankäyntiin. Tämä kehityskulku on nähtävissä jo tämän päivän konflikteissa - ns. ”uusissa sodissa”. Sota, aseet, taistelijat ja monet muut tämän päivän tutut käsitteemme tulevat tältä osin muuttumaan. Yhdysvaltojen vuonna 2001 julistama terrorismin vastainen sota sekä länsimaisten asevoimien toimintojen yksityistäminen ovat antaneet lisäpotkua väitteille, että sodankäynti on siirtymässä asevoimien ulkopuolelle myös meillä lännellä. Huhtisen ja Rantapelkonen *Messy Wars* valottaa näitä kehityslinjoja pohdiskelevalla tavalla. Teoksen teoreettis-filosofinen ote ja argumentaatio ovat tosin paikoitellen työläästä luettavaa.

Kysymykset sodan luonteesta tänään ja tulevaisuudessa ovat keskeisessä asemassa, kun turvallisuus- ja puolustuspoliittisia linjauksia sekä asevoimien kehittämispäätöksiä tehdään. Huhtisen ja Rantapelkonen kirja kantaa kortensa kekoon tässä tärkeässä keskustelussa. Näkökulmia ja kysymyksiä kirja tarjoaa luonnollisesti enemmän kuin valmiita vastauksia. Toisaalta, oikeita vastauksia sodan tulevasta luonteesta ei vielä tänään ole olemassa. On vain skenaarioita ja arvioita - jotkut tulevat osoittautumaan enemmän tosiksi kuin toiset.

Jyri Raitasalo

Elämänläheisiä muisteloita

Esko Nieminen ja Hely Hanski (toim.) : Kasarmin kakarat Kuopion varuskunta lastensa muistissa
Kopijyvä Jyväskylä 2008
ISBN 978-972-92-3997-9

S otilaskirjallisuudessa yleensä keskitytään joko puolustusvoimien tai sen alayksiköiden tehtäviin ja toimintaan niin rauhan kuin sodan aikana. Kaikki muu toiminta tahtoo jäädä sivuseikaksi. Rauhan ja miksei sodan aikana kasarmialueilla asui ja asuu joukko ihmisiä, jotka eivät ole sotilaita, vaan sotilaitten lähiomaisia, vaimoja, lapsia ym. Nimenomaan lasten elämä on jäänyt vähälle huomiolle tai heistä on levitetty jopa virheellisiä tietoja.

Nämä lapset, upseerien, kanta-alipuseerien, sotilasvirkamiesten tai siviiliviranhaltijoiden jälkipolvi, olivat kuitenkin aivan tavallisia suomalaisia lapsia tarpeineen, ruumiillisine ja henkisine kehityksineen, leikkeineen, harrastuksineen yms. He olivat ja ovat lapsia siinä missä muutkin. Kasarmialue asuinpaikkana luo tietysti oman leimansa kaikkiin siellä asuviin.

Kuopion kasarmialueen ”nuoret” ovat pitäneet yhteyttä senkin jälkeen, kun ovat aikuistuneet ja valmistuneet eri ammatteihin. Näissä ammateissa ovat kaikki spektrin värit.

Vuosittaisissa kokouksissa, joihin on tultu ympäri maata ja jopa ulkomailtakin, on henkilöutisten ohella muisteltu lapsuuden elämää ja tapahtumia. Jossain vaiheessa syntyi ajatus kirjan teosta -muistoista vuosien takaa. Koska joukossa on runsaasti toimen ihmisiä, ryhdyttiin kokoamaan muistoja artikkelien muodossa Esko Nieminen ja Hely Hanskin toimiessa kirjan puuhahenkilöinä eli toimittajina.

Noin 25 Kuopion kasarmialueen entistä ”kakaraa” osallistui kirjan tekoon joko yhdellä tai useammalla artikkelilla. Niissä he palautuvat aikaan vuosien taakse ja kertovat, mitä he kokivat lap-

sina.

Ennen muisteluksia kuitenkin palautetaan mieliin, mikä oli Kuopion kasarmialue. Alku oli oikeastaan jo Ruotsin vallan ajalta, mutta nyt nähtävissä oleva kasarmialue on peräisin 1880-luvulta aluksi tarkk'ampujapataljoonan käyttöön tarkoitettuna. Kun Jalkaväkirykmentti 2 sotien päätyttyä marssi Kuopioon, tulivat myös vanhimmat muistelijat kasarmialueelle. Siellä toimi JR 2:n jälkeen 2.Prikaati ja Pohjois-Savon Prikaati.

Kirjan muistelmat ovat etupäässä riemastuttavia muistoja lapsuuden vuosilta, mutta elämään kuuluvat myös vastoinkäymiset. Niitäkin on muisteltu.

Mielenkiintoista on todeta, että muistelijoitten sukutausta ei ole suinkaan aina savolainen. Joukossa on runsaasti luovutetusta Karjalasta syntyisin olevia. Samoin on pohjalaisia ja muitakin, pääosan ollessa savolaisia.

Mitä näistä Kuopion kasarmialueella kasvaneista tuli ”isona”? Ihan kunniallisia kansalaisia yhteiskunnan eri aloille. Isän ammatti johdatti eräät sotilasuralle. Heistä mainittakoon kenraalikutanaan nousseet Veikko Vesterinen ja Raimo Penttinen, everstit Esko Nieminen, Rauno Kärki, Lauri Kymäläinen, everstiluutnantit Erkki Nieminen, Aarte Taskinen ja Mikko Tuhkanen. Useimmat valitsivat siviiliuran, kuten professori Markku Auer, radiotoimittaja Liisa Tukkimäki-Honkanen, hallintosihteeri Hely Hanski, juritit Arvo Lakovaara ja Marianne Semi. Opetusalalle suuntautuivat Toivo Miettinen, Seppo Nieminen ja Irja-Leena Suhonen. Ulkoministeriössä oli aikanaan kolme valtiosihteeriä Kuopion kasarminkakaroista: Arto Mansala, Pertti Torstila, suurlähettiläinäkkin toimineita ja Martti Ahtisaari, joka äsken palkittiin Nobelin rauhan-

palkinnolla. Hän on myös kirjoittanut muisteluksiaan. Edellä olevat ovat vain otos kirjoittajista.

”Kasarmin kakarat” on lukemisen arvoinen kirja. Se valottaa kyseisen nuorison elämää noilta lapsuuden ajoilta ansiokkaasti. Kirjan aikaansaaminen on merkittävä saavutus. Itse kiinnitin heti kirjan käsiin saatuaani huomiota kansikuvaan, jossa joukko 60-70-vuotiaita on kokoontuneena Kuopion kasarmialueelle. Pällä on verraton teksti ”Kasarmin kakarat” Kalle kuusivuotiaan käsialalla kirjoitettuna. Sekin pursuaa sitä huumoria, jota kirjassa on runsaasti.

Kirjaa voi tilata Hely Hanskilta Kuopiosta puh. 040-7442 472 tai Esko Niemiseltä puh. 09-888 1975. Sähköpostiosoite on helyhanski@ hotmail.com.

Tapio Skog

Oikaisu

Vastoin Kylkiraudan numerossa 3/2008 ollutta tietoa artikkelin ”Puolustushallinto Venäjä-asiantuntijana” kirjoittaja, dosentti Arto Nokkala on vapaa tutkija eikä Tampereen yliopiston tutkija.

Viipurinlahden torjuntavoitto

Suomenlinnan Rannikkotykistökilta ry: Viipurinlahti kesällä 1944

DVD-video, 84 minuuttia
Käsikirjoitus: Matti Koskimaa
Ohjaus: Aarno Unkila

Tämän uuden DVD-videon myötä lienee sotamme ratkaisuvaiheet kesällä 1944 saatu katsottavaksi nykyisellä tekniikalla. Käsikirjoittajana on jälleen ollut yleisesikuntaeversti ja sotahistorioitsija Matti Koskimaa, erinomaisen kirjasarjan taisteluistamme kirjoittanut ”raspiääninen” upseeri. Parempaa tuskin olisi löytynytään, sillä Koskimaa on tuonut kirjoissaan nuo ratkaisevat taistelut ikään kuin lukijan itsensä kokemiksi.

Videon asiantuntijajoukossa on varsin tunnettuja nimiä. Aarno Unkila on toiminut ohjaajana. Tämän DVD:n takana on Suomenlinnan Rannikkotykistökilta prikaatikenraali Asko Kilpisen johdolla, ja se kuuluu Kadettikunnan Veteraanien perintö-projektiin. Tuotanto on tapahtunut yhteistyössä puolustusvoimien kanssa. Mielihyvin kuuntelin Matti Haran rauhallista selostusta. Uskon, että Viipurinlahti kesällä 1944 on tehty huomattavalta osalta talkoovoimin, sillä tuhansien videoiden jakaminen ilmaiseksi kouluille ja puolustusvoimille ei olisi mahdollista ilman palkatonta talkootyötä.

Tämä DVD käsittelee varsin tyhjentävästi Viipurinlahden taistelut kesällä 1944. Kun puna-armeijan hyökkäys Viipurista länteen ja Talin-Ihantalan alueelta kohti Lappeenrantaa oli suurin ponnistuksin saatu torjutuksi, neuvostojoukot pyrkivät ratkaisuun Vuosalmella ja Viipurinlahdella. Tässä videossa Vuosalmi ja Tali-Ihantala sivuutetaan lyhyesti ja päähuomio on Viipurissa ja Viipurinlahdella.

Kun puna-armeijan hyökkäys mursi puolustuksemme Valkeasaarella ja Kuuterselässä, ylijohdomme aloitti joukkojen

siirrot Kannakselle Maaselästä ja Aunuksesta. Jos joukkojemme painopiste olisi tuolloin ollut Kannaksella, olisiko puna-armeijan läpimurto voitu estää? Tapahtumien valossa saattaa olla niin, että torjunta ei olisi siinä vaiheessa onnistunut. Sen sijaan idästä saatiin vereksiä voimia myöhemmin sodan ratkaisualueelle. Oli onni, etteivät neuvostoilmavoimat pahemmin häirinneet oloissamme suuria joukkojen-siirtoja rautateitse. Kun siirrot alkoivat, neuvostoilmavoimat olivat sidottuna Syvärin ylityksen tukemiseen eivätkä pommituksiin suomalaisten siirtourille. Toinen onni oli se, ettei puna-armeijalla ollut ylimenokalustoa Viipurinlahdella ennen heinäkuun alkua, koska kalustokin oli Syvärillä.

On aivan oikein, että Koskimaa korostaa saksalaisten ilmavoimien ja 122. Divisioonan merkitystä Viipurinlahden torjuntataisteluissa. Saattaa olla niinkin, että ellei Aarnikotka-divisioonaa voimakkaaine tykistöineen - neljä patteristoa - olisi ehtinyt ajoissa Viipurinlahdelle, kovat taistelut olisivat muodostuneet suomalaisille vieläkin raskaammiksi. Koskimaa korostaa

selvästi, että jos Viipurinlahdella olisi tapahtunut samanlainen murto kuin talvisodan lopussa, se olisi voinut johtaa katastrofiin puolustuksemme kannalta. Nyt hyökkääjät torjuttiin rantaviivalle.

Viipurinlahden taistelijoita on joukossamme vähenevissä määrin. Kun tämän DVD:n kuvaukset ja haastattelut on tehty ainakin vuosi-pari sitten, niin haastatteluja on saatu mukaan aika monta - ja hyviä haastatteluja - muun muassa virolaisen Raul Kuutman vakavat sanat. Ja olihan siellä mukana virolaisten vapaaehtoisten JR 200.

Videossa on todella ruutia ja räiskeitä. Mutta se on yllättävän tasapuolinen. Puna-armeijalaisistakaan ei tehdä huonoja sotilaita. Koskimaa on lähtenyt siitä itsestään selvydestä, että silloiset vihollisemme toimivat käskyn mukaan tarkoituksella saada Suomen armeija pois pelistä Saksan rinalta. Suomalaiset sotilaat taas estivät tämän saksalaisten avustamina niin tehokkaasti, että puna-armeijan oli luovuttava tuosta tarkoituksestaan. Juuri tämä on DVD:n yksi suurista aneista yksityiskohtien ”viidakossa”.

Eräs asia jäi hiukan kaiver-tamaan. DVD esitettiin YLE:ssä kaksi kertaa kesäkuun alussa tänä vuonna. Esityksestä puuttuivat syystä, jota en tiedä, eversti Koskimaan vaikuttavat sanat Viipurinlahden onnistuneen puolustuksen merkityksestä. Vihollisen uhkaava hyökkäys Haminan ja Viipurin suuntiin torjuttiin. Epäonnistuminen torjunnassa oli ehkä tien-nyt taistelujen - jopa koko sodan - menetystä. Lisäksi YLE jätti pois versiostaan Kadettikuoron esittämän Finlandia-hymnin. Miksi?

Anssi Vuorenmaa

Vuonna 2009 merkkipäiväänsä viettävät Kadettikunnan jäsenet

95 vuotta

Arola Aarno	Kapt	011m	25.9.
Kiviniemi Alvar	Evl	024	2.12.
Sutela Veikko	Ev	020	26.9.

90 vuotta

Ahonen Martti	Kapt	026	7.9.
Brask Niilo K J	Evl	027	9.10.
Francke Erik	Evl	026	16.6.
Haario Ilmo	Evl	027	15.12.
Halme Pekka	Maj	027	27.6.
Holma Ilkka	Ev	024	1.10.
Holma Olli	Kapt	024	1.12.
Kangas Tauno	Evl	024	10.11.
Korte Teppo	Evl	023	12.7.
Lehmusvirta Toivo	Evl	026	19.7.
Lehto Väinö J E	Maj	027	6.1.
Munsterhjelm Björn	Kapt	026	30.10.
Nurmela Eino	Evl	026	13.8.
Parviainen Pekka	Evl	028	28.2.
Platan Viktor	Evl	024	16.10.
Ritoniemi Pentti	Kapt	027	22.8.
Räisänen Arvo	Ev	026	25.4.
Saessalo Olli	Evl	026	9.9.
Tainio Aleksi	Inskapt	027	18.8.
Tuovinen Martti	Maj	024	20.4.
Vitikka Olavi I	Komdri	016m	20.12.
Von Knorring Carl	Kapt	024	23.8.
Vuorio Olli	Maj	026	6.9.

85 vuotta

Engström Jarl	Kapt	030	30.1.
Halonen Yrjö A	Kom	020m	17.11.
Klenberg Bo	K-Amir	018m	10.10.
Leinonen A Juhani	Evl	029	4.11.
Nissilä Erkki	Kaptl	018m	11.3.
Seppälä Helge	Evl	034	8.11.
Setälä Risto	Kenrm	028	10.12.
Tahvanainen Paavo	Evl	028	7.10.
Vilhunen Arvo	Ev	028	14.7.

80 vuotta

Aaltonen Matti	Ev	039	23.6.
Aro Antero	Ev	037	24.11.
Gulin Juhani	Ltn	033	13.10.
Ikonen Olavi	Maj	038	9.1. Matka
Kalliala Juha	Evl	038	15.4.
Kallio Erkki K	Ev	024m	29.4.
Kankaanpää Raimo	Ev	035	14.3.
Käis Edvard	Maj	038	22.4.
Lappalainen Matti	Ev	023m	27.7.
Lintunen Jouko	Evl	034	21.7.
Loikkanen Panu	Ev	037	8.6.

Palmen Martti	Ev	038	24.8.
Peltonen Arvo	Maj	039	28.3.
Raatikainen Väinö	Ev	037	16.12.
Riistelä Jukka	Maj	036	14.2.
Ryynänen Lauri	Maj	042	8.7.
Saarenheimo Klaus	Evl	036	18.3.
Taskinen Aarte	Evl	037	7.7.
Timonen Seppo	Evl	035	25.6.
Vaara Aarno	Maj	037	22.12.
Vallas Kalevi	Ev	033	31.5.
Vallimies Terho	Evl	035	11.2.
Valo Jorma	Kenrl	037	7.12.

75 vuotta

Aremo Arto	Evl	040	14.10.
Autio Matti	Kenrl	041	10.12.
Elio Keijo	Evl	041	8.1.
Eskeli Pentti	Evl	045	2.1.
Fredriksson Karl-Johan	Ev	041	4.9.
Haapalinna Matti	Ev	044	24.3.
Hattunen Heikki	Evl	045	30.8. Perhep.
Hautaniemi Antti	Evl	042	11.9.
Heino Jarkko	Maj	026m	25.4.
Heino Mikko	Evl	042	1.6. Perhep.
Herranen Juhani	Evl	042	4.1. Perhep.
Hietamäki Erkki	Evl	042	7.11.
Hietavalkama Ilpo	Maj	045	6.1.
Huovila Anssi	Kapt	043	14.10.
Huuhtanen Raimo	Maj	031m	21.6.
Innanen Jouko	Maj	045	17.3.
Jokinen Arto	Evl	044	31.10.
Kangasvaara Seppo	Evl	042	15.10. Matka
Kare Tapio	Maj	041	4.5.
Karvinen Antero	Kenrm	042	4.1. Perhep.
Kassinen Timo	Maj	042	2.5.
Kauranen Veli	Maj	045	7.10.
Kinnari Matti	Evl	041	22.1.
Kinnunen Olavi	Kom	029m	31.8.
Knuuttila Petteri	Evl	027m	19.11.
Koivisto Aarno	Komdri	027m	22.5.
Koskimaa Kai	Evl	041	10.12.Ei v.o.
Kuusisto Reijo	Ev	040	18.3.
Lappalainen Martti	Ev	043	10.4.
Lareva Pentti	Evl	041	30.10.
Mattila Matti	Evl	040	14.2.
Norkola Kari	Maj	040	6.1.
Nurmela Otto	Maj	045	1.2.
Paloheimo Antti	Evl	042	28.7.
Peltola Antti	Maj	042	29.11. Matka
Pernaa Veli	Ev	040	30.8. Matka
Puranen Elja	Evl	042	2.5.
Santalahti Tapio	Evl	041	12.4.
Sihvonen Aulis	Evl	042	9.9.

Silvo Erkki	Ev	041	27.11.	Ojanen Risto	Maj	049	20.7.
Skog Tapio	Evl	043	9.12. Perhep.	Pantzar Harri	Evl	050	8.9.
Tuomola Olli	Ev	045	20.7.	Perkkala Paavo	Evl	046	10.8. Matka
Tupala Kaarlo	Evl	041	14.9.	Pitkänen Paavo	Evl	046	3.3.
Tähtinen Veikko	Evl	040	2.1.	Pohjavirta Olavi	Maj	049	6.12.
Uotila Antti	Evl	042	27.8.	Poromaa Lauri	Maj	050	3.11.
Vuontelo Reijo	Maj	028m	12.10.	Prosi Mauri	Evl	048	9.9.
Vuorenmaa Anssi	Evl	044	22.10.Perhep.	Pyötsiä Pertti	Ev	048	17.4. Lähip.
Vuori Martti	Ev	043	20.11.	Pöyry Taavi	Evl	049	6.1.
Vuorinen Pertti	Kom	027m	17.11.	Raittila Pasi	Ev	047	25.11.
				Ristolainen Osmo		Maj	048 1910
70 vuotta				Rovio Martti	Maj	048	18.2.
Auer Pentti	Maj	051	1.7.	Ruohonen Jouni	Evl	046	11.4.
Hannuksela Juhani	Evl	047	27.2.	Räsänen Pauli	Maj	049	24.12.
Happonen Heikki	Evl	047	12.8. Matka	Saikkonen Reijo	Maj	048	15.7.
Heinonen Jukka	Kom	031m	23.9.	Saikkonen Seppo	Ev	048	13.10.
Heinonen Seppo	Maj	049	4.8.	Sakko Teuvo	Maj	048	3.9.
Helanen Yrjö	Evl	049	17.9.	Savikko Matti	Evl	048	18.8.
Helle Alpo	Maj	049	28.4.	Sotamaa Pekka	Evl	048	7.2.
Honka Pekka	Maj	050	25.11. Matka	Stenström Lars	Ev	047	29.9.
Honkanen Taisto	Maj	051	23.12.	Susineva Juhani	Evl	048	4.12. Matka
Hopia Olavi	Maj	048	19.3.	Syvänperä Jouni	Evl	048	4.3.
Huhto Timo	Maj	050	29.10.	Takamaa Seppo	Evl	047	10.9.
Hälikkä Eino	Evl	047	10.11.	Tanninen Matti	Evl	047	4.2. Perhep.
Hämäläinen Keijo	Maj	048	25.1.	Termala Pekka	Maj	047	21.4.
Jokinen Hannu	Maj	049	5.10.	Tiainen Pentti	Maj	049	5.1.
Järvinen Aarno	Kapt	052	28.7.	Tiilikainen Raimo	Komdri	031m	13.4.
Jääskeläinen Raimo	Maj	049	1.9.	Tiitola Tuomas	Maj	050	7.5.
Kaakinen Tauno	Maj	049	11.2.	Torstila Jukka	Maj	050	24.10.
Kantele Seppo	Evl	047	2.3.	Torvinen Olli	Evl	047	22.12.
Keskinen Esko	Maj	048	28.7.	Virkajärvi Jaakko	Evl	047	4.4.
Keskinen Matti	Evl	047	14.3.	Virolainen Ahti	Evl	048	17.3.
Knuuttila Jukka	Evl	032m	30.7.	Vuolento Pertti	Ev	046	16.3. Perhep.
Koivula Reko	Evl	050	15.1. Matka	Vuorjoki Väinö	Ev	047	2.10.
Korhonen Lauri	Evl	048	9.8.				
Kosonen Kyösti	Evl	047	22.11.	60 vuotta			
Kylliäinen Asko	Evl	049	6.9. Matka	Aaltonen Jussi	Maj	062	22.11.
Kyntöjärvi Jukka	Maj	050	30.9.	Ahola Hannu	Kom	059	9.8.
Källvik Henry	Maj	049	14.6.	Ahonen Heikki T	Komkapt	059	10.10.
Laajaniemi Reino	Maj	046	4.9.	Bergius Panu	Evl	059	6.3.
Lahti Erkki	Maj	048	7.11.	Ekdahl Timo	Ev	059	3.6.
Launo Kari	Maj	048	27.3.	Hasila Esko	Ev	057	13.2.
Lehtonen Matti	Evl	047	24.7. Perhep.	Heinrichs Mikael	Evl	059	11.6.
Lehtovirta Eino	Evl	050	25.6. Matka	Holmström Hans	Vara-Amir	042m	14.6.
Leppämäki Asko	Maj	050	6.9.	Hulkkonen Heikki O	Evl	057	30.3.
Loponen Esko	Maj	048	1.12.	Hurmerinta Markus	Ylil	042m	20.4.
Luostarinen Heikki	Ev	046	23.4.	Härkin Veijo	Maj	060	9.12.
Martikainen Raimo	Evl	047	19.4.	Jokisalo Jorma	Ev	057	24.1.
Miettinen Aku	Evl	047	26.4.	Kannaste Matti	Kapt	057	22.2.
Mirhola Pertti	Maj	047	7.7. Matka	Kapanen Tapani	Maj	058	21.8.
Munukka Raimo	Maj	051	6.2.	Karnaranta Hannu	Kom	044m	29.3.
Myllyaho Erkki	Evl	046	1.9.	Karppinen Jussi	Maj	058	1.9.
Myllyniemi Urho	Evl	031m	15.6.	Keskinen Vesa	Evl	058	29.1.
Mäkeläinen Reijo Topias	Evl	049	28.8.	Klemetti Veikko	Maj	060	18.7.
Määttä Ahti	Maj	047	14.4.	Korkeila Seppo	Evl	058	9.6.
Mökkönen Matti	Evl	048	15.7.	Koskenranta Juha	Maj	057	30.9.
Nikunen Heikki	Kenrl	046	12.4.	Koskinen Mauri	Evl	057	19.6.
Ohristo Antti	Evl	047	2.11.	Kotiahho Paavo	Evl	058	20.11.
Oja Leo	Maj	049	28.1.	Kukkonen Martti	Ev	058	5.3.

Kuparinen Veli-Pekka	Ev	057	30.7.	Kauppinen Lauri	Maj	067	17.2.
Lankinen Antti	Prkenr	056	5.2.	Kinnunen Hannu	Komkapt	068	19.4.
Lappalainen Seppo	Maj	060	6.3.	Kivinen Timo	Ev	066	8.12.
Latva-Pukkila Pekka	Evl	058	16.12.	Kosonen Risto	Ev	068	1.4.
Lehtonen Timo	Ev	057	10.3.	Koukkari Timo	Maj	067	23.4.
Lepistö Pentti	Evl	060	25.9.	Kukkola Eero	Maj	068	6.12.
Majuri Pekka	Ev	057	25.9.	Kuula Heikki	Kapt	089	7.12.
Makkonen Martti	Evl	058	22.5.	Kuusela Jussi	Maj	069	6.4.
Mikama Matti	Maj	060	26.9.	Lahti Teppo	Ev	066	11.9.
Nykyri Jukka	Maj	057	28.12.	Laine Hannu	Maj	066	2.9.
Orlamo Matti	Evl	057	10.10.	Lindberg Jarmo	Kenrm	066	10.6.
Parviainen Olli	Maj	058	29.12.	Lindblom Peter	Komkapt	067	15.12.
Päivärinta Pertti	Evl	058	5.8.	Luhtajärvi Martti	Maj	073	10.8.
Rantanen Markku	Maj	059	4.4.	Luoma Harri	Evl	067	4.6.
Raunio Ari	Evl	057	3.6.	Luukka Eero	Evl	067	11.1.
Rautavaara Matti	Evl	057	2.4.	Luukkainen Tapio	Evl	066	6.4.
Rimali Markku	Kapt	058	24.7.	Maijala Tapio	Komdri	066	10.2.
Rouhiainen Kari	Kapt	059	28.6.	Majuri Tapio	Komkapt	066	28.8.
Ruotsalainen Pertti	Ev	057	14.10.	Mustonen Jorma	Maj	066	18.7.
Saartokoski Pekka	Maj	057	12.5.	Mustonen Terho	Evl	067	21.1.
Savisalo Esko	Evl	060	2.7.	Myllykangas Mikko	Ev	066	24.9.
Seppänen Paavo	Evl	058	2.12.	Napari Tarmo	Maj	067	30.4.
Siiki Kari	Kenrm	057	16.12.	Nieminen Jarmo	Evl	067	14.10.
Sinivaara Erkki	Kom	043m	26.1.	Nikkari Jukka	Evl	069	3.5.
Soikkeli Antero	Maj	057	5.12.	Nikkinen Hannu	Maj	066	2.5.
Tamminen Olavi	Kom	043m	3.12.	Ohra-Aho Harri	Ev	066	27.4.
Tarvajärvi Atte	Evl	058	9.10.	Ojala Hannu	Evl	068	23.9.
Toivonen Seppo T	Evl	058	4.1.	Pauni Janne	Ev	066	23.12.
Tuomainen Martti	Ev	058	14.11.	Petäsnoro Raimo	Evl	068	21.6.
Ulander Ilkka	Evl	058	5.6.	Pitkonen Jorma	Komkapt	051m	2.8.
Urhovaara Esa	Evl	058	11.6.	Pohjola Ari	Maj	068	29.7.
Uutinen Ari	Ev	057	19.9.	Pöllänen Juha	Maj	067	10.7.
Vesikallio Anssi	Evl	056	12.4.	Raaterova Esko	Maj	066	8.4.
Vesterinen Pentti	Maj	056	21.3.	Raittila Tapio	Evl	066	30.10.
Ylä-Tuuhonen Tuomas	Evl	058	30.9.	Rankila Jari	Evl	067	8.3.
				Rehunen Esa	Maj	066	24.3.
				Renko Markus	Evl	066	14.5.
				Ristola Jari	Maj	066	22.9.
				Rotonen Timo	Ev	066	16.7.
				Salo Kimmo	Maj	066	2.8.
				Sarkio Juha	Kapt	066	3.8.
				Sirola Jari	Evl	066	5.4.
				Suuronen Eero	Maj	066	20.3.
				Tiilikainen Antti	Maj	067	30.8.
				Tilli Ilkka	Maj	067	3.5.
				Tuomi Kimmo	Kapt	068	11.4.
				Tynkkynen Pekka	Ev	068	14.3.
				Urmas Juha	Evl	066	14.1.
				Usva Jyrki	Ylil	067	9.10.
				Wetterstrand Jari	Komkapt	050m	27.4.
				Vihottula Matti	Evl	066	9.10.
				Viljakainen Matti	Maj	068	9.8.
				Virtanen Harri	Ev	066	1.12.
				Väinölä Antti-Jussi	Maj	069	25.3.

50 vuotta

Aarnio Markus	Komdri	050m	4.10.				
Ahtinen Hannu	Kapt	001t	30.7.				
Gardberg Anders	Komdri	066	21.7.				
Hartikainen Veli-Matti	Maj	068	7.3.				
Heinonen Hannu	Komkapt	069	21.6.				
Helminen Reima	Evl	066	25.3.				
Holopainen Pentti	Kom	053m	30.4.				
Huhtamo Ari	Maj	071	11.6.				
Huuskonen Vesa	Ev	069	2.10.				
Hyvärinen Pertti	Ev	068	6.2.				
Intke Pekka	Maj	067	18.11.				
Juurtti Tatu	Ev	066	3.10.				
Juutilainen Jouni	Maj	067	4.3.				
Kaarniemi Tapio	Kapt	066	13.2.				
Karjunen Sauli	Maj	070	25.2.				
Kauppinen Harri	Evl	070	27.5.				

Kadettikunta ry. esittää kunnioittavat onnittelet merkkipäiväänsä viettävälle!

Luetteloon on otettu vain jäsenet ja niiden nimet on jätetty pois, jotka ovat sitä pyytäneet.
Virheistä pyydetään ilmoittamaan Kadettikunnan toimistoon puh. (09) 490 759.

Constantem decorat honor

Kenraaliluutnantiksi

Jaakko Sakari Kaukanen 62.k 1.12.2008

Lippueamiraaliksi

Matti Iisakki Möttönen 49.mek 1.12.2008

Prikaatikenraaliksi

Kari Tapani Salmi 67.k 6.12.2008

Everstiksi

Pasi Juhani Hakala 71.k 6.12.2008

Arto-Pekka Nurminen 68.k 6.12.2008

Topi Akseli Paloharju 68.k 6.12.2008

Jukka Matti Valkeajärvi 69.k 6.12.2008

Kommodoriksi

Markku Juhani Hassinen 54.mek 1.12.2008

Timo Ilmari Saastamoinen 69.k 6.12.2008

Everstiluutnantiksi

Reijo Juhani Alanne 66.k 6.12.2008

Timo Jaakko Antila 71.k 6.12.2008

Mauri Tapio Etelämäki 75.k 6.12.2008

Jussi Aleksanteri Haikarinen 74.k 6.12.2008

Veli Markku Happonen 65.k 6.12.2008

Pasi Jorma Kalevi Helminen 74.k 6.12.2008

Janne Miika Ilomäki 74.k 6.12.2008

Risto Kalevi Kaakinen 61 k 6.12.2008

Harri Eerik Kautiainen 74.k 6.12.2008

Antti Jaakko Juhana Koskela 77.k 6.12.2008

Jukka Antero Kuntsi 66.k 6.12.2008

Raimo Viljo Antero Loukkola 60 k 6.12.2008

Tero Tapio Minkkinen 74.k 6.12.2008

Olli Lasse Mäki-Hokkonen 62 k 6.12.2008

Martti Tapio Eemil Niemi 74.k 6.12.2008

Antti Petteri Pajari 74.k 6.12.2008

Ville-Pentti Pouttu 74.k 6.12.2008

Timo Marko Tapani Ristimäki 74.k 6.12.2008

Juha Olavi Salminen 78.k 6.12.2008

Jukka Pekka Seppä 75.k 6.12.2008

Eero-Kalle Seppälä 76.k 6.12.2008

Aki Juhani Sund 74.k 6.12.2008

Lauri Petteri Tervonen 75.k 6.12.2008

Mika Aarni Tero Tauru 75.k 6.12.2008

Seppo Matti Tapio Vainio 74.k 6.12.2008

Asko Paavali Valta 74.k 6.12.2008

Timo Petteri Vehviläinen 74.k 6.12.2008

Leo Olavi Viljanen 74.k 6.12.2008

Komentajaksi

Jukka Antero Alavillamo 74.k 6.12.2008

Mika Petteri Raimonpoika Irla 58.mek 6.12.2008

Olli Tapani Peltonen 57.mek 6.12.2008

Juhapekka Kristian Rautava 58.mek 6.12.2008

Tuomo Taneli Uosukainen 74.k 6.12.2008

Carl-Magnus Christian Wasenius 75.k 6.12.2008

Majuriksi

Markus Ilmari Björn Ahlholm 74 k 6.12.2008

Peter Olav Eklund 77.k 6.12.2008

Jouna Sakari Heikkinen 73 k 6.12.2008

Mika Antero Helkovaara 77.k 6.12.2008

Jari Petri Huhtala 79.k 6.12.2008

Hannu Olavi Hämäläinen 74 k 6.12.2008

Kimmo Martti Juhani Härkönen 77.k 6.12.2008

Lassi Antero Kellberg 77.k 6.12.2008

Petri Mikael Kettunen 79.k 6.12.2008

Rami Antero Kilpi 77.k 6.12.2008

Juha Heikki Konttinen 75.k 6.12.2008

Antti Ensio Kumpulainen 71 k 6.12.2008

Juha Matti Tapani Kuurne 75.k 6.12.2008

Jaakko Petteri Leivo 77.k 6.12.2008

Aleksi Aare Leskinen 77.k 6.12.2008

Jari Tapani Lukkari 77.k 6.12.2008

Petri Juhani Manelius 77.k 6.12.2008

Jani Mikko Meri 77.k 6.12.2008

Matti Heikki Meriläinen 72 k 6.12.2008

Rauno Tero Tapani Nurmi 79.k 6.12.2008

Tomi Petteri Nyman 77.k 6.12.2008

Markku Valtteri Oksanen 72 k 6.12.2008

Juha Osmo Alexis Orkomies 63 k 6.12.2008

Jyrki Mika Johannes Paananen 68 k 6.12.2008

Kari Tapio Pajunen 79.k 6.12.2008

Janne Jouni Antero Parkkonen 77.k 6.12.2008

Timo Kaarlo Tapio Rusanen 77.k 6.12.2008

Jarmo Olavi Salonen 77.k 6.12.2008

Lars Thomas Stenström 73 k 6.12.2008

Urpo Ilmari Sällälä 66 k 6.12.2008

Aki Petteri Tammi 77.k 6.12.2008

Pasi Tapani Tammi 79.k 6.12.2008

Janne Tapio Timonen 77.k 6.12.2008

Harri Tapio Tirronen 77.k 6.12.2008

Juha Petteri Tuhkalainen 77.k 6.12.2008

Marko Juhani Uusitalo 77.k 6.12.2008

Jukka Lauri Viitaniemi 77.k 6.12.2008

Tapio Jaakko Johannes Vuorinen 72 k 6.12.2008

Mika Tapani Ylönen 77.k 6.12.2008

Petri Olavi Ålander 73 k 6.12.2008

Komentajakapteeniksi

Kimmo Tapio Kalervo 74 k 6.12.2008

Sami Tapani Rauhanummi 60.mek 6.12.2008

Janne Johannes Paloheimo 60.mek 6.12.2008

Antti Viiru 77.k 6.12.2008

Kapteeniksi

Juha Tapani Aho 6.12.2008

Pasi Juhani Aro 86.k 6.12.2008

Lauri Jalmari Berlin 86.k 6.12.2008

Jan Mikael Broman 82 k 6.12.2008

Jani Aleksis Erkkilä 86.k 6.12.2008

Mikko Johannes Fingerroos 86.k 6.12.2008

Risto-Matti Grusander 86.k 6.12.2008

Petri Kristian Heinäro	86.k	6.12.2008	Mika Sakari Salminen	69.mek	6.12.2008
Ville Tuomas Hirvonen	86.k	6.12.2008	Lauri Ilmari Virolainen	69.mek	6.12.2008
Jukka Markku Tapio Hoppania	89.k	6.12.2008	Sami Olavi Äijälä	69.mek	6.12.2008
Harri Henrik Huttunen	86.k	6.12.2008			
Janne Juhani Ikonen	86.k	6.12.2008	Reserviin		
Mikko Henriikki Juvani	86.k	6.12.2008	Kapt Tulokas Tatu Matti	85 k	1.8.2008
Antti Juhani Jäppinen	86.k	6.12.2008	Ltn Ahtonen Tuomas Vihtori	89.k	20.9.2008
Mikael Hannes Kalliomäki	86.k	6.12.2008	Kaptl Sjögren Ilpo Samuli	67.mek	23.9.2008
Jani Matti Kauhajärvi	86.k	6.12.2008	Evl Ahonen Harri Tapani	65k	1.10.2008
Mikko-Petteri Keinänen	86.k	6.12.2008	Kapt Pulkkinen Jyrki Tapio	89.k	4.10.2008
Jouni Juhani Kiuru	86.k	6.12.2008	Maj Tuure Ismo Juha Sakari	63.k	1.11.2008
Marisa Pauliina Komulainen	86.k	6.12.2008	Ltn Haapasaari Petri Markku	88.k	7.11.2008
Pasi Pertti Juhani Korjonen	86.k	6.12.2008	Vara-am Smolander Jaakko Ilmari	40.mek	1.12.2008
Oskar Fabian Koukku	86.k	6.12.2008	Kom Kylmäsuu Matti Heikki J	45. mek	1.1.2009
Teemu Santeri Kuitunen	86.k	6.12.2008	Kom Sutinen Harri Tapani	49. mek	1.1.2009
Mikko Iisko Eerikki Lehto	86.k	6.12.2008	Kaptl Tommila Jouni Juhani	51. mek	1.1.2009
Juha Pekka Linjamäki	86.k	6.12.2008	Prikenr Numminen Jaakko Aki A	63.k	1.1.2009
Mika Markus Lokka	86.k	6.12.2008	Ev Laakso Jyrki Antero	62.k	1.1.2009
Kalle Tapio Masalin	68 k	6.12.2008	Ev Pekkala Jarmo Kalevi	63.k	1.1.2009
Jarkko Juhana Miettinen	91.k	6.12.2008	Ev Helenius Jarmo Juhani	64.k	1.1.2009
Matti Veikko Juhani Mustanoja	86.k	6.12.2008	Evl Antikainen Erkki Juhani	69.k	1.1.2009
Terho Tapio Nieminen	86.k	6.12.2008	Evl Honkaranta Jorma Juhani	73.k	1.1.2009
Petri Tuomas Oikarinen		6.12.2008	Evl Rautavirta Risto Antero	65.k	1.1.2009
Oskari Olavi Paavola	86.k	6.12.2008	Evl Suominen Ari Tapio	63.k	1.1.2009
Matti Tuomas Pakarainen	86.k	6.12.2008	Evl Tonteri Jukka Veli Tapani	64.k	1.1.2009
Tuure Markus Paukkeri	86.k	6.12.2008	Evl Vaara Jari Vesa	63.k	1.1.2009
Sami Mikael Piira	86.k	6.12.2008	Evl Kumpulainen Aarne Antero	65.k	1.1.2009
Antti Juhani Pipinen	86.k	6.12.2008	Kom Valtimo Eero Jarmo Tapani	64.k	1.1.2009
Petteri Mikael Puusa	86.k	6.12.2008	Maj Kaukinen Juha Kalevi	64.k	1.1.2009
Petra Juliaana Riehungangas	86.k	6.12.2008	Maj Käpynen Ari Juhani	65.k	1.1.2009
Max Mikael Rostedt	86.k	6.12.2008	Maj Rouvila Vesa Väinö	73.k	1.1.2009
Mikko Olavi Ruonala	86.k	6.12.2008	Maj Kaipia Mika Tapio	73.k	1.1.2009
Reko Mikael Sandberg	86.k	6.12.2008	Kapt Lahtinen Jouni Juhani	80.k	1.2.2009
Eero Petri Seppälä	89.k	6.12.2008	Maj Rajamäki Heikki Tapani	65.k	1.5.2009
Mikael Henrik Sevon	86.k	6.12.2008	Komkapt Majuri Lasse Tapio	66.k	1.9.2009
Lauri Tapio Suominen	86.k	6.12.2008			
Markus Rikhard Tanskanen	86.k	6.12.2008			
Simo Samuli Tanttu	86.k	6.12.2008	<i>Nimitetty upseerin virkaan 26.8.2008 ylennettynä yliluutnantiksi:</i>		
Joni Jarkko Mikael Tiihonen	86.k	6.12.2008	91. ilmavoimien kadettikurssi		
Jari Oskari Tiilikka	86.k	6.12.2008	luutnantti Ari Matti Kokko		
Martin Henrik Ungern,	86.k	6.12.2008			
palvelusarvo kapteeniluutnantti			<i>Nimitetty upseerin virkaan 1.10.2008:</i>		
Eero Johannes Uusmies	86.k	6.12.2008	majuri Vesa Pekka Juhani Halinen	72.k	
Hannu Sakari Valve	86.k	6.12.2008	kapteeni Ilkka Sakari Ikonen	83.k	
Janne Aulis Vattulainen	85.k	6.12.2008			
Jere Ville Vettenranta	89.k	6.12.2008	<i>Nimitetty määräaikaisen nuoremman upseerin virkaan 1.10.2008 - 26.1.2015:</i>		
Juha Tapio Viljanen	86.k	6.12.2008	luutnantti Jussi Samuli Viuhko	89.k	
Paavo Matti Väisänen	86.k	6.12.2008			
Jari Heikki Juhani Vähäkainu	89.k	6.12.2008	<i>Nimitetty määräaikaisen nuoremman upseerin virkaan 1.11.2008 - 30.1.2018 ylennettynä luutnantiksi:</i>		
			92. kadettikurssi		
Kapteeniluutnantiksi			Jussi Sakari Pakola		
Jouko Juhani Korkala	72.mek	6.12.2008			
Antti-Ville Kriktilä	69.mek	6.12.2008			
Kalle Antti Johannes Pelli	69.mek	6.12.2008			

Kylkirauta onnittelee ylennettyjä ja toivottaa reserviin siirtyneille parhainta menestystä!

Tietojen tulvan pulmia

Taistelutilanteiden vaatiman päätöksenteon ehkä suurimpana ongelmana on kautta aikojen pidetty sitä, että päätös on ollut tehtävä puutteellisten tietojen varassa. Varma perusta ratkaisuille on siis puuttunut. Sitä ei useinkaan ole voitu jäädä odottamaan, että tietoja olisi kertynyt riittävästi. Silloin päätös, joka muuten ehkä olisi ollut mitä järkevin, olisi saattanut myöhästyä auttamattomasti.

Nykyään näyttää olevan vallalla käsitys, että tietoa kyllä tulee, mutta että sitä tulee liikaa. Päätäjä on tämän käsityksen mukaan vaarassa tukehtua tiedon tulvaan, josta on vaikea siivilöidä nopeasti olennainen epäolennaisesta. Tällainen käsitys saa epäilemättä tukea siitä maailmasta, joka meitä nykyään ympäröi. Erilaista tietämystä kaadetaan päallemme joka suunnasta. Sitä tulee lehdistöstä, kirjallisuudesta, radion ja television kymmeniltä ja jopa sadoilta kanavilta, internetistä ja ties mistä. Olennaisen löytämiseen sekamelskasta ei aivan jokamies taida pystyä.

Mutta pelkästään se ei riitä, että olennainen osataan karsia epäolennaisesta. Ainakin yhtä tärkeää on, että väärä tieto kyettäisiin erottamaan oikeasta tiedosta. Väärää tietoa syntyy jo senkin vuoksi, että harhauttaminen on yksi sodankäynnin keskeisistä menetelmistä. Väärän tiedon pohjalta tehdyn päätöksen seuraukset ovat yleensä kohtalokkaita. Väärää tietoa levitetään myös propagandisista syistä, huhujen perusteella tai sen vuoksi, että tiedottajat eivät yksinkertaisesti osaa asiaansa. Tieteellisessäkin kirjallisuudessa on tavanomaista, että kerran sanottua virheinformaatiota toistetaan teoksesta toiseen vain alan erityisosaajien tietäessä, että komeat lähdeviiteparaatit ovat hiekkapohjalla.

Havainnollisen ja mielestäni karmean esimerkin vääran, ellen sanoisi valheellisen tiedon levittämisestä silmiemme eteen, sain sunnuntaina marraskuun 23.päivänä katsellessani television ykköskanavan historiasarjassa uusintana lähetettyä dokumenttia natsi-Saksan SS-johtaja Heinrich Himmlerin henkilöäkäri Felix Kerstenistä.

Ohjelman alkupuolella ilmoitettiin, että kymmenet hallitukset ja tutkijat ovat tarkistaneet ohjelman perustana olleiden Kerstenin muistelmien ja muiden papereiden oikeellisuuden. Vain totta niissä kuulemma kerrotaan. Juuri näinhän asia ei ole. Ohjelmassa mainituista ”kymmenistä hallituksista ja tutkijoista” en tiedä mitään, mutta sen tiedän, että käsiini ei ole eksynyt yhtään vakavasti otettavaa tutkimusta, jossa Kerstenin ”tietoihin” ei olisi suhtauduttu suurin varauksin. Meillä Suomessa tulevat mieleen Ohto Manninen ja Hannu Rautkallio sekä edesmennyt professori Mauno Jokipii.

Käsiini sattuneen murskaavimman Kersten-kritiikin kirjoitti vuonna 1974 juutalaissyntyinen hollantilaisprofessori Louis de Jong. Hän otti erityistarkastelunsa kohteeksi Kerstenin väitteen, että Hitler muka suunnitteli keväällä 1941

hollantilaisten pakkosiirtoa Itä-Eurooppaan, mutta että Kersten Himmleriin saamansa vaikutusvallan avulla sai päätöksen perustetuksi ja siten pelasti koko Hollannin kansan.

De Jong repi pala palalta maan tasalle Kerstenin rakentaman legendan työssään, joka on malliesimerkki viimeisiinkin yksityiskohtiin menevästä lähdekritiikistä. Yksiselitteisesti professori osoitti, miten Kersten oli tehtaillut asiakirjojaan vääränsien ollessa monessa tapauksessa niin kömpelöitä, että miehen oli pian pakko ryhtyä parantelemaan ”aitoja” tekstejään. Vuosien mittaan hänen kirjastaan loppujen lopuksi ilmestyi viisi versiota. Suomeksi

vuonna 1947 ilmestynyt teos ”Himmlerin henkilöäkäriinä” on käänös ensimmäisestä versiosta.

Professori de Jong päätti artikkelinsa lauseeseen: ”Historiatieteelle Kersten osoittautui täysin epäluotettavaksi todistajaksi”. Mutta joutuuko de Jongin tutkimus koskaan jokamiehen tai edes tavallisen historian ammattilaisen käsiin? Kuka tietää mitään vuonna 1974 ilmestyneestä julkaisusta, jonka mahdollisesti voi löytää kirjastosta nimikkeellä Schriftenreihe der Vierteljahrshefte für Zeitgeschichte Nummer 28? Eiköhän television ykköskanavan levittämä tietämys ole helpommin tavoitettavissa.

Ainoa seikka, joka kenties saattoi pistää tavallisen television katsojan epäilemään näkemänsä ohjelman todenperäisyyttä oli tavaton huolimattomuus, jolla ”dokumentti” oli kyhätty kokoon. Koska ohjelma tarjosi vertailukohteeksi palasia vanhoista uutiskatsauksista, tarkkasilmäinen katsoja saattoi huomata esimerkiksi sen, että ohjelman dramatisoiduissa osissa esiintyvien näyttelijöiden operettiasut eivät vastanneet alkuunkaan todellisuudessa käytettyjä virkapukuja. Ihmeellistä vain on, että tekijät itse eivät olleet huomanneet sitä. Niinpä sekä Himmler että Reinhard Heydrich oli varustettu kauluslaatoin, jotka lähinnä muistuttivat SS-Standardenführerin merkkejä. Ehkä joku havaitsi senkin, että välillä Himmlerillä oli viikset ja välillä ei ja, että hän ohjelmassa oli kalju, mitä hän todellisuudessa ei ollut.

Mahdottomuudet, joita ohjelmassa oli useita, herättivät tietenkin epäilyjä itse sisällönkin suhteen, vaikka kaikkea on vaikea huomata ohi menevällä katselukerralla. Televisioomme ohjelmahankintoja tekevien tasosta jäi joka tapauksessa vaikutelma, jota en välitä sanoiksi pukea.

On selvää, että kukaan meistä ei voi hallita kaikkia tiedonaloja. Mikä siis neuvoksi, että erottaisimme asian täydestä pupusta? Omaksi selviytymiskeinokseni olen yrittänyt valita epäluuloisen kriittisyyden. Parempi olla vaikka hieman kyyninen kuin tulla vedetyksi nenästä yhä uudelleen.

Sampo Ahto

IN MEMORIAM

Vesterinen

Toni Antero
Luutnantti
s. 3.7.1980
k. 10.6.2008
Kad.n:o 9753
89.kurssi

Juurikko

Joona Samuel
Everstiluutnantti
s. 2.5.1920
k. 8.11.2008
Kad.n:o 2752
27.kurssi

Manner

Leo Ilmari
Everstiluutnantti
s. 13.9.1926
k. 17.11.2008
Kad.Nro 3123
31.kurssi

Heininen

Hannu Rafael
Everstiluutnantti
s. 26.8.1931
k. 28.11.2008
Kad.n:o 3351
38.kurssi

Myyryläinen

Pentti Kalervo
Insinöörikenraalimajuri
s. 11.4.1920
k. 27.11.2008
Kad.n:o 2094
25.kurssi

Reima T.A. Luoto – Heikki Talvitie – Pekka Visuri
SUOMEN SOTA 1808-1809

- tapahtumat
  - taustat
  - muistomerkit
- * * *
- Sidottu 262 sivua
  - Hyvät kartat
  - Värikuvasivusto
  - Ohjehinta 34 €
  - Jo toinen painos kirjakaupoissa.

– Vuoden 2008 Sampo-palkinto –

Uusi perusteellinen kokonaisuus Suomen sodasta, sen taustoista, tapahtumista ja seurauksista. Kirjoittajina kokeneet asiantuntijat

Suurlähtettiläs *Heikki Talvitie*

– Ruotsin ulkopolitiikka vuoden 1812 jälkeen

Valtiot, tri, dosentti *Pekka Visuri*

– Sodan suurpoliittinen tausta ja sotatapahtumat

Valtiot, maisteri *Reima T.A. Luoto*

– Haave itsenäisestä Suomesta, Sprengtporten ja

Armfelt itsenäisyystaistelijoina

Edullisimmin kotiin kannettuna:

www.kirjapuoti.fi

FENIX-KUSTANNUS Oy – ESPOO

Pelintekijä.

EDITA

Tapana ylittää odotukset.

Edita - Pelintekijä
Suomen Palliton Pöytäkirjapainant

Suomen Puolustusvoimatkin
luottaa OFA-liukuesteketjuihin

OFA Oy Ab, Hirvikoskentie 128,

32200 Loimaa

Puh. 0201 442 360

www.ofachain.net

NIMI ON MUUTTUNUT,
MUTTA SUOMALAINEN
LAIVANRAKENNUSTAITO
ON JA PYSYY.

stxEurope

www.stxeurope.com

.D763

Suomen sota ja autonomian synty

Uusin virallinen suomalainen juhlaraha – aitoa kultaa!

- Suomen historian merkittävä käännekohta ikuistettuna aitoon 91,7 % kultaan
- Rahapaja Oy:n lyömä virallinen juhlaraha
- Rajoitettu lyöntimäärä – vain 9 000 kappaletta
- Parasta proof-keräilylaatua

Halkaisija: 22 mm
Paino: 8,48 g

Suomesta tuli Venäjän keisarikuntaan kuuluva autonominen suuriruhtinaskunta Suomen sodan taistelujen tauottua 200 vuotta sitten.

Rahapaja Oy on lyönyt Suomen sodan (1808-1809) ja autonomian synnyn merkkivuoden kunniaksi virallisen juhlarahan, joka on aitoa 91,7 % kultaa.

Nopeimmin tilaat soittamalla

010 80 80 40

(24 tuntia/vrk, henkilökohtaista palvelua ark. 8-18)

www.rahapajamoneta.fi/kulta

Hinta 425 euroa. Rahapaja Moneta maksaa toimituskulut puolestasi. Tilausnumero 2081189.

>>>> Toimi nopeasti – tilaukset hyväksytään saapumisjärjestyksessä! <<<<